IOAN CREANGĂ

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

ŞI

ANECDOTE

Cu 8 ilustraţiuni de Teodor Buicliu

JASSY
EDITURA LIBRARIEI SCOALELOR FRAŢII ŞARAGA
1892.

www.dacoromanica.ro

Amintiri din copilărie

www.dacoromanica.ro

N-1752(R.T.)/26/II.892

IOAN CREANGĂ

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

ŞI

ANECDOTE

Cu 8 ilustraţiuni de Teodor Buicliu

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
BIBLIOTECA CENTRALA Bucuresci

JASSY
EDITURA LIBRARIEI SCOALELOR FRAŢII ŞARAGA
1892.

www.dacoromanica.ro

TIPO-LITOGRAEIA H. GOLDNER – IAȘI

www.dacoromanica.ro

Amintirĭ din copilărie

Domnișoareĭ L. M.

I

Staŭ cîte odată și-mĭ aduc aminte ce vremĭ și ce oamenĭ maĭ ĭeraŭ în părțile noastre pe cînd începusem și ĭeŭ dragăliță-Doamne, a mă rădica băĭețaș la casa părinților mieĭ, în satul Humulești, din tîrg drept peste apa Neamțuluĭ; sat mare și vesel, împărțit în treĭ părțĭ, cari se țin tot de-auna: Vatra Satuluĭ, Delenii și Bejenii. Ș-apoĭ Humuleștiĭ și pe vremea aceea nu ĭeraŭ numaĭ așa un sat de oamenĭ fără căpătăiŭ, ci sat vechiŭ, răzășesc, întemeĭat în toată puterea cuvîntuluĭ; cu gospodarĭ tot unul și unul; cu flăcăĭ voĭnicĭ și fete mîndre cari, știaŭ a învîrti și hora, dar și suveĭca, de vuia satul de vătale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoțĭ și dascălĭ și poporănĭ ca aceia, de

www.dacoromanica.ro

făceaŭ mare cinste satuluĭ lor. Şi părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic şi cu bunătate maĭ ĭera! Prin îndemnul săŭ, ce maĭ de pomĭ s-aŭ pus în ţinterim, care ĭera îngrădit cu zăplaz de bîrne, streşinit cu şindilă, şi ce chilie durată ş-a făcut la poarta bisericeĭ pentru şcoală: ş-apoĭ să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă împreună cu bădiţa Vasile a Ilioaeĭ, dascălul bisericiĭ, un holteĭŭ zdravăn, frumos şi voĭnic şi sfătuia pe oamenĭ să-şĭ dea copiiĭ la învăţătură. Şi unde nu s-aŭ adunat o mulţime de băĭeţĭ şi fete la şcoală, între cari ĭeram şi ĭeŭ, un băĭet prizărit, ruşinos şi fricos şi de umbra mea. Şi cea dintăĭŭ şcolăriţă a fost însăşĭ Smărăndiţa popiĭ, o sgătie de copilă ageră la minte şi aşa de silitoare, de întrecea maĭ pe toţĭ băĭeţiĭ şi din carte dar şi din nebuniĭ. Însă părintele maĭ în toată ziŭa da pe la şcoala şi vedea ce se petrece.... Şi ne pomenim într-una din zile că părintele vine la şcoală şi ne aduce un scaun noŭ şi lung, şi după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puţin pe gînduri, apoĭ a pus nume scaunuluĭ «Calul Bălan» şi l-a lăsat în şcoală.

www.dacoromanica.ro

În altă zi ne trezim că ĭar vine părintele la școală cu Moș Fotea, cojocarĭul satuluĭ, care ne aduce dar de școală noŭă un drăguț de bicĭușor de curele împletit frumos, și părintele îĭ pune nume «Sfîntul Nicolaĭŭ» după cum ĭeste și hramul bisericiĭ din Humuleștĭ. Apoĭ poftește pe moș Fotea că dacă ĭ-or maĭ pica ceva curele bune, să maĭ facă așa din cînd în cînd cîte unul și ceva maĭ grosuț dacă se poate.... Bădiță Vasile a zimbit atuncĭ, ĭară noĭ școlarĭĭ am rămas cu ochiĭ holbațĭ unĭĭ la alțiĭ. Și a pus părintele pravilă și a zis : că în toată Sîmbăta să se procitească băĭețiĭ și fetele, adecă să asculte dascălul pe fiecare de tot ce a învățat peste săptămînă, și cîte greșelĭ va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, ĭar la urma urmelor, de fiecare greșală să-ĭ ardă școlarĭuluĭ cîte un sfînt-Nicolaĭŭ.... Atuncĭ copila părinteluĭ, cum ĭera sprințară și plină de incurĭ, a bufnit de rîs. Păcatul ĭeĭ, sărmana ! Ia poftim de încalecă pe Bălan, jupănească, zise părintele de tot posomorît, să facem pocinog sfîntuluĭ Nicolaĭŭ cel din cuĭŭ. Și cu toată stăruința luĭ moș Fotea și a luĭ bădiță Vasile, Smărăndița a mîncat papara și pe urmă ședea cu mînile

www.dacoromanica.ro

la ochĭ și plîngea ca o mireasă, de sărea cămeșa de pe dînsa. Noĭ cînd am văzut asta, am rămas înlemniță. Iar părintele, ba azĭ, ba mîne, aducînd pitacĭ și colacĭ din biserică a împărțit la fiecare, de ne-a îmblînzit și treaba mergea strună; băĭețiĭ schimbaŭ tabla în toate zilele și Sîmbătă procitanie.

Nu-ĭ vorbă că noĭ tot ne făceam felĭul așa cîte odată; căcĭ din bățul în care ĭera așezată fila cu cruce-ajută și buchile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătajĭ; de la trătajĭ la ceaslov; ș-apoĭ dă Doamne bine! în lipsa părinteluĭ și a dascăluluĭ întram în tinterim, țineam ceaslovul deschis, și cum ĭeraŭ filele cam unse, trăgeaŭ muștele și bondariĭ la ĭele și cînd clămpăneam ceaslovul, cîte zece, doŭăzecĭ de suflete prăpădeam deodată; potop ĭera pe capul mușteloră! Într-una din zile ce-ĭ vine părinteluĭ, ne caută ceasloavele și cînd le vede așa sîngerate cum ĭeraŭ, își pune mînele în cap de năcaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan și a ne mîngăia cu stîntul Ierarh Nicolaĭŭ pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondarĭ, cari din pricina noastră aŭ pătimit. Nu trece mult după asta, și într-o zi

www.dacoromanica.ro

prin luna luĭ Maĭŭ, aproape de Moşĭ, îndeamnă păcatul pe bădiţa Vasile tîntul, că maĭ bine nu i-oĭŭ zice, să puĭe pe unul Nic-a luĭ Costache să mă procitească. Nică băĭet maĭ mare şi înaintat în învăţătură pînă la genunchĭul broaşteĭ ĭera sfădit cu mine din pricina Smărăndiţeĭ popiĭ, căreia cu toată părerea mea de răŭ, ĭ-am tras într-o zi o bleandă, pentru-că nu-mĭ da pace să prind muşte.... Şi Nică începe să mă asculte; şi mă ascultă ĭel şi mă ascultă şi unde nu s-apucă de însemnat la greşelĭ cu ghĭotura pe o draniţă: una, doŭă, treĭ, pînă la doŭă zecĭ şi noŭă. Măĭ!!! s-a trecut de şagă, zic ĭeŭ în gîndul mĭeŭ; încă nu m-a gătit de ascultat şi cîte aŭ să maĭ fie! Şi unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor şi a tremura de mînios.... Eĭ, eĭ! acu-ĭ acu. Ce-ĭ de făcut măi Nică? îmĭ zic ĭeŭ în mine. Şi mă uĭtam pe furiş la uşa mîntuiriĭ şi tot scăpăram din picĭoare, aşteptînd cu neastîmpăr să vie un laĭnic de şcolar de afară, căcĭ ĭera poroncă să nu ieşim cîte doĭ deodată; şi-mĭ crăpa măseaua-n gură, cînd vedeam că nu maĭ vine, să mă scutesc de călăria luĭ Bălan şi de blagoslovenia luĭ Nicolaĭŭ făcătorĭul-de-vînătăĭ. Dar adevăratul

www.dacoromanica.ro

Sfînt-Nicolaĭŭ se vede că a ştiut de ştirea mea, că numaĭ ĭată ce întră aſurisĭtul de băĭet în şcoală. Atuncĭ ĭeŭ cu voĭe fără voĭe plec spre uşă, ĭes răpede şi nu mă maĭ încurc prin prejurul şcoaleĭ, ci o ĭaŭ la sănătoasa spre casă. Şi cînd mă uĭt înapoĭ, doĭ hojmalăĭ se şi luase după mine; şi unde nu încep a fugi de-mĭ scăpăraŭ picĭoarele; şi trec pe lîngă casa noastră şi nu întru a casă, ci cotigesc în stînga şi întru în ograda unuĭ megieş al nostru, şi din ogradă în ocol şi din ocol în grădina cu păpuşoĭ, cari ĭeraŭ chiar atuncĭ prăşiţĭ de-al doilea şi băieţiĭ după mine! şi pînă să mă ajungă, ĭeŭ de frică, cine ştie cum am izbutit de m-am îngropat în ţărnă la rădăcina unuĭ păpuşoĭŭ. Şi Nic-a luĭ Costache, duşmanul mĭeŭ şi cu Toader a Catincăĭ, alt hojmalăŭ, aŭ trecut pe lîngă mine vorbind cu mare cĭudă; se vede că ĭ-a orbit Dumnezeŭ, de nu m-aŭ putut găbui. Şi de la o vreme ne maĭ auzind nicĭ o şoşnitură de păpuşoĭŭ, nicĭ o scurmătură de găină, am ţişnit odată cu ţărna-n cap şi tiva la mama acasă şi am început a-ĭ spune cu lacrimĭ, că nu mă maĭ duc la şcoală măcar să ştiŭ bine că m-or omorî. A doŭa zi însă a ve-

www.dacoromanica.ro

nit părintele pe la noĭ, s-a înțeles cu tata, m-aŭ luat ĭeĭ cu binișorul și m-aŭ dus ĭar la școală. Că dă, ĭe păcat să rămîĭ fără leac de învățătură, zicea părintele, doar aĭ trecut la bucheludeazla și bucheriţazdra; ĭeștĭ acum la ceaslov și mîne poĭmîne aĭ să trecĭ la psaltire, care ĭeste cheĭa tuturor învățăturilor și maĭ știĭ cum vine vremea, poate că te facĭ și popă aicĭ la biserica Sfîntuluĭ Nicolaĭŭ, că ĭeŭ pentru voĭ mă strădănuĭesc. Am o singură fată ș-oĭŭ vedea ĭeŭ pe cine mĭ-oĭŭ alege de ginere.

Heĭ, heĭ! cînd aud ĭeŭ de popă și de Smărăndița popiĭ, las muștele în pace și-mĭ ĭaŭ alte gînduri, alte măsurĭ: încep a mă da și la scris și la făcut cadelnița în biserică și la ținut isonul, de par-că ĭeram băĭet. Și părintele mă ĭa la dragoste și Smărăndița începe din cînd în cînd a mă fura cu ochĭul și bădița Vasile mă pune să ascult pe alțiĭ și altă făină se macină acum la moară. Nic-a luĭ Costache cel răgușit, balcîz și răutăcĭos nu maĭ avea stăpînire asupra mea. Dar nu-ĭ cum gîndește omul, ci-ĭ cum vrea Domnul. Într-una din zile și chiar în ziŭa de sfîntul Foca, scoate vornicul din sat pe oamenĭ la o clacă de dres drumul.

www.dacoromanica.ro

Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstire. Şi bădiţa Vasile n-are ce lucra? haĭ şi noĭ, măĭ băĭeţĭ, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă cînd a trece pe aicĭ, că satul nostru ĭe maĭ leneş de cît alte sate. Şi ne luăm noĭ de la şcoală şi ne ducem cu toţiĭ. Şi cari săpaŭ cu cazmalele, carĭ căraŭ cu tărăboanţele, cari cu căruţele; cari cu covăţile, însfîrşit lucraŭ oamenĭĭ cu tragere de inimă. Iar vornicul Nic-a Petricăĭ, cu paznicul, vătămanul, şi cîţĭva nespălaţĭ de mazilĭ se purtaŭ pintre oamenĭ de colo pînă colo; şi cînd deodată numaĭ ĭaca vedem în prund cîţĭ-va oamenĭ claĭe peste grămadă şi unul din ĭeĭ mugind puternic. Ce să fie acolo, ziceaŭ oamenĭĭ alergînd care de care din toate părţile ?

Pe bădiţa Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluĭaŭ acum zdravăn şi-l puneaŭ în cătuşĭ, să-l trimeată la Piatra... Iaca pentru ce scosese atuncĭ vornicul oamenĭĭ de clacă. Aşa cu amăgele se prindeaŭ pe vremea aceea flăcăiĭ la oaste. Afurisită privelişte maĭ fu şi asta ! Flăcăiĭ ceilalţĭ pe dată s-aŭ făcut nevăzuţĭ, ĭară noĭ copiiĭ ne-am întors plîngînd pe la casele noastre. Afurisit să fie cînerĭul de

www.dacoromanica.ro

Vornic, şi cum aŭ ars ĭel inima uneĭ mame, aşa să-ĭ ardă inima Sfîntul Foca de astăzĭ, luĭ şi tuturor părtaşilor săĭ, blăstămaŭ femeile din sat cu lacrimĭ de foc în toate părţile. Iar mama luĭ bădiţa Vasile îşĭ petrecea băĭetul la Piatră bocindu-l ca pe un mort! Las' mamă, că lumea asta nu-ĭ numaĭ cît se vede cu ochiĭ, zicea bădiţa Vasile mîngîind-o; şi în oaste trăĭeşte omul bine, dacă ĭeste vrednic. Oştean a fost şi Sfîntul Gheorghe şi sfîntul Dimitrie şi alţĭ sfinţĭ mucenicĭ, cari aŭ pătimit pentru dragostea luĭ Hristos, măcar de-am fi şi noĭ ca dînşiĭ!

Eĭ, eĭ! pe bădiţa Vasile l-am pĭerdut; s-a dus unde ĭ-a fost scris. Şi părintele Ioan umbla acum cu pletele în vînt să găsească alt dascăl, dar n-a maĭ găsit un bădiţa Vasile cu minte, harnic şi ruşinos ca o fată mare. Ĭera în sat şi dascălul Iordache fîrnîitul de la strana mare, dar ce ţi-ĭ bun? Ştia şi ĭel glasurile pe din afară de biserică, nu-ĭ vorbă, dar clămpănea de bătrîn ş-apoĭ maĭ avea şi darul suptuluĭ.... Aşa dar şcoala a rămas pustie pentru o bucată de vreme şi cîţĭva dintre noĭ, cari ne ţineam de părintele Ioan, calea valea; biserica deschide pe om. Duminecile bîzîĭam la

www.dacoromanica.ro

strană și hîrștĭ! cîte un colac. Și cînd veneaŭ cele doŭă ajunurĭ, cîte treĭzecĭ, patruzecĭ de băĭețĭ fugeam înaintea popiĭ, de rupeam omătul de la o casă la alta, și la Crăcĭun nechezam ca mînziĭ, ĭar la Bobotează strigam chiraleĭsa, de clocotea satul. Și cînd ajungea popa, noĭ ne așezam în doŭă rînduri și deschideam calea, ĭară ĭel își trăgea barba și zicea cu mîndrie către gazdă:

— Aiștia-s mînziĭ popiĭ, fiule. Niște zile marĭ ca aceste le așteaptă și ĭeĭ cu mare bucurie tot anul. Gătitu-le-aĭ ceva bob fiert, găluște, turte cu julfă și vărzare?

— Gătit, cinstite părinte; poftim de ne binecuvîntați casa și masa, și poftim de mai ședeți, să ne șadă peținorii.

Cînd auzeam noĭ de masă, tăbăram pe dînsa și-apoĭ aține-te gură. Vorba ceea: «De plăcinte rîde gura; de vărzare și mai tare».

Ce să facĭ, că doar numaĭ de doŭă orĭ pe an ĭeste ajunul. Ba la un loc, mĭ-aduc aminte ne-am grămădit așa de tare și am răsturnat masa omuluĭ cu bucate cu tot în mijlocul caseĭ de ĭ-am dogorit obrazul părinteluĭ de rușine. Dar ĭel tot cu bunătate:

www.dacoromanica.ro

— De unde nu-ĭ, de acolo nu se varsă, fiilor; însă maĭ multă băgare de seamă nu strică.

Apoĭ la hramul bisericiĭ se ţinea praznicul cîte o săptămînă încheiată şi numaĭ să fi avut pîntece, unde să puĭ coliva şi bucatele, atît de multe ĭeraŭ. Şi dascălĭ şi popĭ şi vlădicĭ şi de tot soĭul de oamenĭ din toate părţile se adunaŭ la hramul bisericiĭ din Humuleştĭ, şi toţĭ ĭeşeaŭ mulţămiţĭ. Ba şi pe la casele oamenilor se ospătaŭ o mulţime de străinĭ. Şi mama, Dumnezeŭ s-o ĭerte, strașnic se maĭ bucura, cînd se întîmpla oaspeţĭ la casa noastră şi avea prilej să-şĭ împartă pînea cu dînşiĭ.

— Orĭ mĭ-or da feciorii după moarte de pomană orĭ ba, maĭ bine să-mĭ daŭ ĭeŭ cu mîna mea. Că orĭ cum ar fi, tot îs maĭ aproape dinţiĭ decît părinţiĭ. S-aŭ văzut de acestea!

Şi cînd învăţam ĭeŭ la şcoală, mama învăţa cu mine a casă şi citea acum la ceaslov, la psaltire şi Alexandria maĭ bine decît mine, şi se bucura grozav cînd vedea că mă trag la carte.

Din partea tateĭ, care ades îmĭ zicea în bătaĭe de joc: «Logofete brînză-n cuĭŭ, lapte

www.dacoromanica.ro

acru-n călămărĭ, chiŭ și vaĭ prin buzunărĭ. puteam să rămîn, cum ĭera maĭ bine: «Nic-a luĭ Ștefan a Petreĭ,» om de treabă și gospodar în Humulești. Vorba ceea: «Decît codaș în oraș, maĭ bine în satul tăŭ fruntaș.»

Mama însă ĭera în stare să toarcă-n furcă și să învăț maĭ departe. Și tot cihăia mama pe tata să mă maĭ dea undeva la școală; căcĭ auzise ĭea spuind la biserică în Parimeĭŭ, că omul învățat, înțelept va fi și pe cel neînvățat slugă-l va avea.

Și afară de aceasta, babele care trag pe fundul siteĭ în 41 de bobĭ, toțĭ zodierĭ și cărturăresele pe la cari căutase pentru mine și femeile bisericoase din sat ĭĭ băgase mameĭ o mulțime de bazaconiĭ în cap, care de care maĭ ciudate: ba că am să petrec între oamenĭ marĭ; ba că-s plin de noroc, ca broasca de păr; ba că am glas de înger și multe alte minunățiĭ, încît mama în slăbăciunea ĭeĭ pentru mine, ajunsese a crede că am să ĭes un al doilea Cucuzel, podoaba creștinătățiĭ, care scotea lacrimĭ din orĭce inimă împietrită, a-

www.dacoromanica.ro

duna lumea de pe lume în pustiul codrilor și veselea întreaga făptură cu vîrsul său.

— Doamne măĭ femeĭe, Doamne, multă minte-ți mai trebuie, zicea tata, văzînd-o așa de ahotnică pentru mine. Dac-ar fi să ĭasă toți învățați, după cum socoți tu, n-ar mai avea cine să ne tragă cĭubotele. N-ai auzit că unul, ci-că s-a dus odată boŭ la Pariz, unde-a fi acolo, și a venit vacă. Oare Grigore a luĭ Petre Lucăĭ de la noĭ din sat pe la ce școlĭ a învățat, de știe a spune atîtea bongoase și conăcăria pe la nunți? Nu vezĭ tu că dacă nu-ĭ glagore-n cap, nu-ĭ și pace bună.

— Așa a fi, n-a fi așa, zise mama, vreaŭ sămĭ fac băĭetul popă. Ce aĭ tu?

— Numaĭ decît popă, zise tata. Auzĭ măĭ! Nu-l vezĭ că-ĭ o tigoare de băĭet cobăit și leneș, de n-are păreche. Dimineața pînă-l scolĭ îți stupești sufletul. Cum îl scolĭ cere de mîncare. Cît îĭ mic prinde muște cu ceaslovul și toată ziulica bate prundurile după scăldat, în loc să pască ceĭ cîrlanĭ și să-mĭ dea ajutor la trebĭ, după cît îl ajută puterea. Iarna pe ghiață și la săniuș. Tu cu școala ta l-aĭ deprins cu năravĭ. Cînd s-a face maĭ mărișor, are să în

www.dacoromanica.ro

ceapă a-ĭ mirosi a catrinţă şi cu astă rînduĭală n-am să am folos de ĭel nicĭ-odată.

Şi după cum am cinste a vă spune, multă vorbă s-a făcut între tata şi mama pentru mine, pînă ce a venit în vara aceea pe la August şi cinstita holeră de la 48 şi a început a secera prin Humuleştĭ în dreapta şi in stînga, de se auzea numaĭ chiŭ şi vaĭ în toate părţile. Şi ĭeŭ neastămpărat cum ĭeram, ba ĭeşam la pîrlaz cînd trecea cu mortul pe la poarta noastră, şi-l boscorodeam cu cimilitura:

Chiţigaie, gaie ce aĭ în tigaie?
Papa puilor duc în valea socilor.
Ferice de gangur, că şede într-un vîrf de soc
Şi se roagă ruguluĭ şi se-nchină cuculuĭ!
Nicĭ pentru mine, nicĭ pentru tine;
Ci pentru budihacea de la groapă
Să-ĭ daĭ vacă de vacă şi doĭ boĭ să tacă;

ba îl petreceam pînă la biserică şi apoĭ veneam acasă cu sinul încărcat de covrigĭ, mere turture, nucĭ poleite, roşcove şi smochine din pomul mortuluĭ, de se încrucea tata şi mama cînd mă vedeaŭ cu dînsele. Şi ca să mă scape de belea, m-aŭ trimes la stînă în dumbrava

www.dacoromanica.ro

Agapieĭ, lîngă podul Cără-Giţeĭ, unde ĭeraŭ şi oile noastre, să şed acolo pînă s-a maĭ potoli boliştea; însă peste noapte a şi dat holera peste mine şi m-a frămîntat şi m-a sgîrcit cîrcel; şi-mĭ ardea sufletul în mine de sete şi cĭobaniĭ şi bacĭul habar n-aveaŭ de asta: numaĭ se întorceaŭ pe ceea parte în ţipetele mele şi horăĭaŭ mereŭ. Iară ĭeŭ mă tîrîiam cum puteam pînă la fîntînă în dosul stîneĭ şi pe nimică pe ceas beam cîte-un cofăĭel întreg de apă; pot zice că în noaptea aceea la fîntînă mĭ-a fost masul şi n-am închis ochiĭ nicĭ cît aĭ scăpăra din amănar. Abĭa despre ziŭă s-a îndurat Vasile Bordeĭanu, strungarul nostru, de s-a dus în Humuleştĭ, cale de doŭă ceasurĭ cu picĭorul şi a înştiinţat pe tata de a venit cu căruţa şi m-a luat acasă. Şi pe drum necontenit ceream apă, ĭar tata mă amîna cu momele de la o fîntînă la alta, pînă a dat Dumnezeŭ de am ajuns în Humuleştĭ. Şi cînd colo doftoriĭ satuluĭ: moş Vasile Ţandură şi altul, nu-mĭ aduc aminte ĭeraŭ la noĭ acasă şi prăjeaŭ pe foc într-un ceaun mare nişte hoştine cu săŭ; şi după ce mĭ-aŭ tras o frecătură bună cu oţet de leuştean, mĭ-aduc aminte ca acum, aŭ întins hoşti-

www.dacoromanica.ro

nile ferbinciŏare pe o pînzătură și m-aŭ înfășat cu ĭele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cît a fi trecut la mijloc, pînă ce am adormit mort și de abĭa a doŭa zi pe la toacă m-am trezit sănătos, ca toți sănătoșiĭ; Dumnezeŭ să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul săŭ. Și vorba ceea: «Lucrul răŭ nu pĭere cu una cu doŭă.» Pînă-n sară am și colindat maĭ tot satul; ba și pe la scăldat am tras o raĭtă cu prietenul mĭeŭ Chiriac a luĭ Goĭan, un lainic și un pĭerde-vară ca și mine. Dar tata nu mĭ-a maĭ zis nemic; m-a lăsat în voia mea pentru o bucată de vreme.

Peste ĭarnă mama s-a pus pe capul tateĭ, ca să mă dea undeva la școală. Dar tata spunea că nu maĭ are banĭ de dat pentru mine.

— Luĭ dascălul Vasile a Vasilcăĭ plăteam numaĭ cîte un sorocovăț pe lună. Iar postoronca de dascălul Simeon Fosa din Țuțueni, numaĭ pentru că vorbește maĭ în tîlcurĭ decît alțiĭ și sfîrcîĭește toată ziŭa la tabac, cere cîte treĭ husășĭ pe lună; auzĭ vorbă? Nu face băĭetul ista atîția husășĭ cu straie cu tot, cîțĭ am dat ĭeŭ pentru dînsul pînă acum.

www.dacoromanica.ro

Cînd a mai auzit mama și asta, s-a făcut foc.

—Sărmane omule, dacă nu știi boabă de carte cum ai să mă înțelegi? Cînd tragi sorocoveții la musteață, de ce nu te olicăești atîța? Petre Tudosiicăi crîșmariul nostru așa-i că ți-a mîncat nouă sute de lei; Vasile Roibu din Bejeni mai pe-atîția și alții cîți? Rușteî lui Valică și Măriucăi lui Onofreiu, găsești să le dai și să le răsdai? Știu ieu; să nu crezi că doarme Smaranda, dormire-ai somnul cel de veci, să dormi! Și pentru băiet n-ai de unde da? Măi omule, măi! Ai să te duci în fundul iaduluî și n-are să aibă cine te scoate, dacă nu te-i sili să-ți faci un băiet popă. De spovădanie fugi ca dracul de tămîie. La biserică mergi din Paști în Paști. Așa cauți tu de suflet?

— Ian tacî, măi femeie, că biserica-i în inima omuluî; și dacă voiu muri, tot la biserică am să șed, zise tata; nu mai face și tu atîta vorbă, ca fariseul cel fățarnic. Bate-te mai bine cu mîna peste gură și zi ca vameșul: «Doamne, milostiv fii mie păcătoaseî, care-mi tot îmbălorez gura pe bărbat degeaba.»

Însfîrșit cît s-a bălăbănit mama cu tata din pricina mea, tot pe-a mameî a rămas; căci

www.dacoromanica.ro

într-o Duminecă, prin cîrneleaga, a venit tatăl mameĭ, bunicul mĭeŭ David Creangă din Pipirig, la noĭ și văzînd cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis:

— Las' măĭ Ștefane și Smărănducă, nu vă maĭ îngrijiți atîta: că azĭ ĭe Duminecă, mîne Lunĭ și zi de tîrg, dar Marțĭ de-om ajunge cu sănătate, am să ĭaŭ nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni cu Dumitru al mĭeŭ, la profesorul Nicolaĭ Nanu, de la școala luĭ Baloș, și-țĭ vedea voĭ ce-a scoate ĭel din băĭet; că de cĕilalțĭ băĭețĭ aĭ mĭeĭ, Vasile și Gheorghe am rămas tare mulțămit, cît aŭ învățat acolo. De doŭăzecĭ și maĭ bine de anĭ, de cînd port vornicia în Pipirig, am dus-o cam anevoĭe numaĭ cu răbușul. Ce folos că citesc orĭ-ce carte bisericească; dacă nu știĭ a însemna măcar cătușĭ de cît, ĭe greŭ. Însă de cînd mĭ-aŭ venit băĭețiĭ de la învățătură, îmĭ țin socoteala ban cu ban și huzuresc de bine; acum zic și ĭeŭ că poțĭ duce vornicia pe viață fără să te simțĭ. Zăŭ, mare pomană și-a maĭ făcut Alecu Baloș cu școala ceea a luĭ, cine vrea să înțeleagă; și Doamne, peste ce profesor înțelept și iscusit a dat. Așa vorbește de blînd și primește cu bu-

www.dacoromanica.ro

nătate pe fiecare de ţi-ĭ maĭ mare dragul să te ducĭ la ĭel. Ferice de părinţiĭ cari l-aŭ născut, că bun suflet de om ĭeste, n-am ce zice. Şi maĭ ales pentru noĭ ţăraniĭ munteni ĭeste o mare facere de bine! Cînd am venit ĭeŭ cu tata şi cu fraţiĭ mieĭ Petrea şi Alexandru şi Nică din Ardeal în Pipirig, acum şesezecĭ de anĭ trecuţĭ, unde se pomeneaŭ şcolĭ ca a luĭ Baloş în Moldova? Doar la Iaşĭ să fi fost aşa ceva şi la Mănăstirea Neamţuluĭ, pe vremea luĭ Mitropolitul Iacob, care ĭera oleacă cimotie cu noĭ de pe Cĭubuc clopotarul de la Mănăstirea Neamţuluĭ, bunicul mîne-ta, Smărandă, al căruĭ nume stă scris şi astăzĭ pe clopotul bisericiĭ din Pipirig. Cĭubuc Clopotarul tot din Ardeal ştia puţină carte ca şi mine; şi apoĭ a pribegit de-acolo ca şi noĭ; s-a tras cu bucatele încoace ca şi moş Dediu din Vînătorĭ şi alţĭ mocanĭ, din pricina păpistăşieĭ maĭ mult, pe cît ştiŭ ĭeŭ; şi atît ĭera de cuprins, de s-aŭ umplut munţiĭ: Hălăuca, Piatra luĭ Iepure, Bărnarĭul, Cotnărelul şi Boampele pînă dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele şi tamazlîcurile luĭ. I se pomeneşte că Cĭubuc ĭera om de omenie; fiecare oaspe ce trăgea la odaia luĭ ĭera pri-

www.dacoromanica.ro

mit cu dragă inimă și ospătat cu îndestulare. Și se dusese vestea în toate părțile despre bunătatea și bogăția sa. Pînă și Vodă ci-c-ar fi tras odată în gazdă la Cĭubuc, și întrebîndu-l cu cine mai ține atîta amar de bucate, ĭel ar fi răspuns : «cu ceĭ slabĭ de minte și tarĭ de vîrtute, Măria Ta». Atuncĭ Vodă nu s-a putut stăpîni de mirare, spuind: «la aista-ĭ om, zic și ieŭ; de-ar fi mulțĭ ca dînsul în domnia mea, puțină lipsă ar duce țara la nevoĭ!» Și l-a bătut Vodă cu mîna pe umăr, zicîndu-ĭ:

Moșule, să știĭ că de azĭ înainte ĭeștĭ omul mieŭ, și la Domnie ți-ĭ deschisă ușa orĭ și cînd.

Și de-atuncĭ i-a mers luĭ Cĭubuc numele de *omu luĭ Vodă*; încît și pînă astăzĭ un deal în partea despre *Plotunul*, unde ĭera maĭ mult așezarea luĭ Cĭubuc, se cheamă «Dealul Omuluĭ».

Pe acest deal, Smarandă, am fugit în vremea zavereĭ cu mă-ta, cu tine și cu frate-tău Ioan, de frica uneĭ cete de Turcĭ, care se bătuse chiar atuncĭ cu Volintiriĭ la Secul și apoĭ se îndreptară spre Pipirig după jăfuit. Iar pe soră-ta Măriuca, de grăbițĭ ce am fost, o uĭtasem acasă pe prispă în albiuță. Și mă-ta cînd a dat

www.dacoromanica.ro

de copilă că nu-ĭ, a început a-şĭ zmulge părul din cap şi a o boci înăduşit, zicînd:

— Vaĭ de mine şi de mine, copila mea aŭ străpuns-o Turciĭ!

Ieŭ însă, m-am suit în vîrful unuĭ brad şi cum am văzut că apucă Turciĭ spre Plotunul, m-am azvîrlit fără sine pe părul unuĭ cal, am alergat a casă, şi cînd colo am găsit copila teafără; însă răsturnată cu albiuţa de nişte porcĭ care grohăĭaŭ împrejurul ĭeĭ, cît pe ce să o rupă. Iar pe la capătul albiuţeĭ am găsit cîteva rubiele, puse de Turcĭ se vede, la capul copileĭ. Atuncĭ am luat copila şi de bucurie nicĭ nu ştiŭ cînd am ajuns cu dînsa la mă-ta în Dealul Omuluĭ. Şi după ce mĭ-am venit puţin în sine, am zis şi ĭeŭ în amărăcĭune, ca mulţĭ înainte de mine: ceĭ carĭ n-aŭ copiĭ, nu ştiŭ ce-ĭ năcazul. Bună minte maĭ aŭ unia în feliul acesta, de nu se însoară. Şi unul dintr-aceştia a fost şi Cĭubuc mocanul, care neavînd femee nicĭ copiĭ, ce i-a venit maĭ tîrziŭ, de evlavia cea multă ce avea saŭ din alte împrejurărĭ, a închinat toată averea sa Mănăstiriĭ Neamţuluĭ şi ĭel s-a călugărit maĭ cu toţĭ haĭdăiĭ luĭ, făcînd multe pomeniri cît a fost în viaţă;

www.dacoromanica.ro

ĭar astăzĭ petrece în liniște lîngă zidurile mănăstirii, Dumnezeŭ să-l ĭerte și să-l odihnească întru împărăția cerească! Căcĭ și noĭ ca mîne avem a ne duce acolo! Așa-ĭ că voĭ habar n-aveți de toate aceste, de nu v-aș fi spus ĭeŭ, zise bunicul oftînd.

Nu-ĭ răŭ, măĭ Ștefane, să știe și băĭetul tăŭ o leacă de carte, nu numaĭ decît pentru popie, cum chitește Smaranda; că și popia are multe năcăĭale, ĭe greŭ de purtat. Și decît n-a fi cum se cade, maĭ bine să nu fie. Dar cartea îți aduce și oare-care mîngăĭere. Ieŭ să nu fi știut a citi, de mult aș fi înebunit, cîte am avut pe capul mieŭ. Însă deschid viețile sfinților și văd atîtea și atîtea și zic: Doamne! multă răbdare aĭ dat aleșilor tăĭ. Ale noastre sînt florĭ la ureche pe lîngă cele ce spune în cărți. Ș-apoĭ să fie cineva de tot boŭ, încă nu ĭeste bine. Din cărți culegĭ multă înțelepcĭune; și la dreptul vorbind, nu ĭeștĭ numaĭ așa o vacă de muls pentru fie care. Băĭetul văd, că are țiere de minte; și numaĭ după cît a învățat, cîntă și citește cît se poate de bine.

De aceste și altele ca aceste a vorbit bunicul David, cu mama și cu tata maĭ toată noaptea

www.dacoromanica.ro

Dumineca spre Luni, și Luni spre Marți; căci la noi mînea, cînd venea din Pipirig la tîrg, să-și cumpere cele trebuitoare.

Iar Marți dez-dimineață puse tarnițele și desagii pe cai, și legîndu-i frumușel cu căpăstrul pe cel al doilea de coada celui întîiu, pe cel de al treilea de coada celui al doilea, pe cel de al patrulea de coada celui al treilea, cum îi leagă munteni, a zis:

— Ei măi Ștefane și Smărănducă, mai rămîneți cu sănătate, că ieu m-am dusu-m-am; hai nepoate, gata ieșți?

—Gata, bunicule, haidem, zisei năcăjîndu-mă cu niște costițe de porc afumate și cu niște cîrnați fripți, ce mi-i pusese mama dinainte. Și luîndu-mi rămas bun de la părinți, am purces cu bunicul spre Pipirig. Și iera un puiu de ger în dimineața aceea, de crăpau lemnele. Și din sus de Vînători, cum treceam puntea peste apa Neamțului, bunicul în urmă cu caii de capăstru și ieu înainte, mi-au lunecat ciubotele și am căzut în Ozana, cît mi ți-i băietul! Noroc de bunicul. Și scroambele ieste a voastre îs pocite, zise iel, scoțindu-mă răpede murat pînă la piele și înghețat hăt bine, căci

www.dacoromanica.ro

năboise apa în toate părțile. Și ĭute mĭ-a scos cĭubotele din picĭoare, că se făcuse bocnă. Opinca-ĭ bună, săraca! Îți ședе picĭorul hodinit și la ger huzurești cu dînsa. Și pînă a vorbit acestea, ĭeram și învălit într o saricĭă ghițoasă de Cașina, băgat într-o desagă pe cal, purces pe drum și haĭ la Pipirig. Și cînd m-a văzut bunica în ce hal mă aflam, ghemuit în desagă, ca un puiŭ de bodaproste, cît pe ce să se prăpădească plîngînd. Încă n-am văzut așa femeĭe să plîngă de toate cele; ĭera miloasă din cale afară. Carne de vită nu mînca în viață, tot din astă pricină; și cînd se ducea sărbătoarea la biserică, bocea toțĭ morțiĭ din ținterim, fie rudă fie strein, fără deosebire. Bunicul însă ĭera așezat la mintea luĭ; îșĭ căuta de trebĭ cum știa ĭel și lăsa pe bunica într-ale sale, ca un cap de femeĭe ce se găsea.

— Oiŭ Doamne, Davide, cum nu te maĭ astîmperĭ; de ce-aĭ scos băĭetul din casă pe vremea asta?

— Ca să te mĭerĭ tu, Nastasie, zise bunicul, scoțînd o pĭele de porc sălbatec din cămară și croind cîte-o pereche de opincĭ pentru Dumitru și pentru mine; apoĭ le-a îngru-

www.dacoromanica.ro

FERNIQUE, PHOT. PARIS.

"Pela Borca spre pîrăul Cêrjei si Catargas
până ce am ajuns la Broșteni."

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTE
ACADEM

zit frumos și a petrecut cîte o pereche de ață neagră de păr de cal prin cele nojițe. Și a treĭa zi după asta, dîndu-ne schimburĭ și cîte doŭă părechĭ de obĭele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor, și sărutînd mîna bunicăĭ, am luat-o prin Boboeștĭ iar cu bunicul și cu Dumitru fratele mameĭ cel maĭ mic și suind pe la fundul Hălăuceĭ, am ajuns după un tîrziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pîrăul Cîrjeĭ, care avea o gușă la gît cît o ploscă de cele marĭ și gîria dintr-însa ca dintr-un cimpoiŭ, de n-am putut închide ochiĭ de răul săŭ, maĭ toată noaptea. Nu ĭera vinovat bĭetul preot; și după cum spunea și ĭel, ĭe maĭ răŭ de ceĭ ce aŭ gușa în cap, decît de ceĭ ce o poartă pe dinafară....

A doŭa zi am purces din Fărcașa pe la Borca spre Pîrăul Cîrjeĭ și Cotîrgaș, pînă ce am ajuns și la Broștenĭ. După ce ne-a așezat bunicul în gazdă, cu toată cheltuĭala luĭ la una Irinuca, apoĭ ne-a dus pe la profesorĭ și pe la biserică de m-aŭ închiat pe la icoane și pe urmă ne-a lăsat cu sănătate și s-a întors

www.dacoromanica.ro

a casă, trimițîndu-ne din cînd în cînd cele trebuitoare.

Satul Broșteniĭ fiind împrăștiat maĭ ca toate satele de la munte, nu se rușina lupul și ursul a se arăta ziŭa mare prin ĭel; o casă icĭ sub tihăraĭa asta, alta dincolo de Bistriță sub altă tihăraĭe, mă rog, unde ĭ-a venit omuluĭ îndămînă să șĭ-o facă. Și Irinuca avea o cocĭoabă veche de bîrne cu ferestrele cît palma, acoperită cu scînduri, îngrădită cu răzlogĭ de brad și așezată chĭar sub munte pe malul stîng al Bistriței, aproape de pod. Irinuca ĭera o femeĭe nicĭ tînără nicĭ tocmaĭ bătrînă; avea bărbat și o fată balcîză și lălĭe, de-ți ĭera frică să înoptezĭ cu dînsa în casă. Noroc numaĭ că de Luni dimineața și pînă Simbătă seară n-o maĭ vedeaĭ; se ducea cu tată-săŭ în munte la făcut ferestrea și lucra toată săptămîna ca un bărbat, pentru-nimica toată: doĭ oamenĭ cu doĭ boĭ, la vreme de ĭarnă, abĭa îșĭ puteaŭ scoate mămăliga. Ba la mulțĭ se întîmpla de veneaŭ Sămbătă noaptea cîte cu un picior frînt saŭ cu boiĭ stîlciți și acesta le ĭera cîștig pe deasupra.

Cocĭoaba de pe malul stîng al Bistriței, băr-

www.dacoromanica.ro

batul, fata și boiĭ din pădure, un țap și doŭă capre slabe și rĭĭoase ce dormeaŭ pururea în tindă, ĭera toată averea Irinucăĭ. Dar și asta-ĭ o avere, cînd ĭe omul sănătos. Însă ce mă privește? Maĭ bine să ne căutăm de ale noastre.

Noĭ, cum a plecat bunicul, a doŭa zi ne-am dus la școală; și văzînd profesorul că purtăm plete, a poruncit unuĭa dintre școlarĭ să ne tundă. Cînd am auzit noĭ una ca asta, am început a plînge cu zece rînduri de lacrimĭ și a ne ruga de toțĭ Dumnezeiĭ să nu ne slutească. Dar ț-aĭ găsit, profesorul a stat lîngă noĭ, pînă ce ne-a tuns chilug. Apoĭ ne-a pus în rînd cu ceĭlalțĭ școlarĭ și ne-a dat de învățat după puterea noastră; între una-alta și «Îngerul a strigat» pe din afară. Și am dus-o noĭ așa pînă la Meziĭ-Păresiĭ. Și unde nu ne trezim într-o bună dimineață plinĭ cĭucur de rĭĭe căprească, de la caprele Irinucăĭ. Eĭ, eĭ! ce-ĭ de făcut?

Dascălul nu ne maĭ primea în școală, Irinuca nu ne putea vindeca, pe bunicul n-avea cine-l înștiința, merindele ĭeraŭ pe sfîrșit, răŭ de noĭ! — Nu știŭ cum se întîmplă, că aproape de Buna-Vestire unde nu dă o căldură

www.dacoromanica.ro

ca aceea, și se topește omătul și curg pîrăile și se umflă Bistrița din mal în mal, de cît pe ce să ĭee casa Irinucăĭ. Și noĭ pe căldurile cele ne ungeam cu leșie tulbure, ședeam afară la soare cu pĭelea goală, pînă se usca cenușa pe noĭ și apoĭ ne băgam în Bistrița de ne scăldam. Așa ne învățase o babă să facem, ca să ne treacă de rîĭe. Vă puteți închipui ce vra să zică a te scălda în Bistrița, la Broșteni, de doŭă orĭ pe zi, tocmaĭ în postul cel mare. Și nicĭ tu junghĭŭ, nicĭ tu frigurĭ, nicĭ o altă boală nu s-a lipit de noĭ, dar nicĭ de rîĭe n-am scăpat. Vorba ceea: «Se ține ca rîia de om». Într-o zi fiind Irinuca dusă în sat și avînd obiceiŭ a ședea uĭtată ca fata vătămanuluĭ, noĭ n-avem ce lucra? Ne suim pe munte la deal de casa ĭeĭ cîte cu o bucată de răslog in mînă și cum curgeaŭ pîrăile grozav, maĭ ales unul alb cum ie laptele ne pune dracul de urnim o stîncă din locul ĭeĭ, care ĭera numaĭ înțînată; și unde nu pornește stînca la vale săltînd tot maĭ sus de un stat de om; și trece prin gardul și prin tinda Irinucăĭ pe la capre și se duce drept în Bistrița, de clocotea apa. Asta ĭera în sîmbăta luĭ Lazăr pe

www.dacoromanica.ro

la amiază. Eĭ, eĭ! ce-ĭ de făcut? Gardul și casa femeĭeĭ dărîmate la pămînt, o capră ruptă în bucățĭ, nu-ĭ lucru de șagă. Uĭtasem acum și rîĭe și tot de spaimă.

— Strînge răpede ce maĭ aĭ, pînă cînd nu vine baba și haĭ să fugim cu pluta ceea la frate-mĭeŭ Vasile în Borca, zise Dumitru; căcĭ plutele începuse a umbla. Înșfăcăm noĭ te mĭerĭ ce maĭ aveam, ne ducem degrabă la plută și plutașiĭ de cuvînt și pornesc. Ce a fi zis Irinuca în urma noastră, ce n-a fi zis, nu știŭ: dar știŭ atîta, că ĭeram cu ghiața-n spate de frică pîn-am ajuns la Borca, unde ne-a fost și masul. Iar a doŭa zi, în Duminica de Florĭ dez-dimineața am plecat din Borca, pe Plaĭul-Bătrîn, împreună cu doĭ plăĭeșĭ călărĭ, spre Pipirig. Iera o zi frumoasă în Duminica aceea și plăĭeșiĭ spuneaŭ că n-aŭ maĭ apucat așa primăvară de vreme de cînd îs ĭeĭ.

Ĭeŭ cu Dumitru însă, o duceam într-un cîntec, stringînd viorele și toporașĭ de pe lîngă plaiŭ și mergeam tot zburdînd și hîrjonindu-ne, de par'că nu ĭeram noĭ rîĭoșiĭ din Broștenĭ carĭ făcusem atîta bucurie la casa Irinucăĭ. Și mergînd noĭ tot așa, cam pe la amiază deodată s-a

www.dacoromanica.ro

schimbat vremea cea frumoasă intr-o vijelie cumplită, să răstoarne braziĭ la pămînt nu altă ceva. Pe semne baba Dochia nu-şĭ lepădase toate cojoacele. Începe a bura, apoĭ o întoarce în lapoviță, pe urmă o dă în frig şi ninsoare cum se cade, şi într-un buc ne astupă calea, de nu ştiaĭ în cotro să mergĭ. Şi tot ninsoare şi pîclă pînă în pămînt, de nu se vedea om pe om alături fiind.

—Aşa-ĭ că s-a deochiat vremea, zise unul dintre plăĭeşĭ oftînd. Mă mĭeram ĭeŭ să fi mîncat lupul ĭarna asta aşa de înpripă. De pe la întercătorĭ, am prăpădit drumul. De acum s-o luăm de-a chĭoara, şi unde ne-a fi scris, acolo vom ĭeşi.

— I-auziţĭ glasul unuĭ cucoş, zise celalalt plăieş. Haĭdeţĭ să apucăm într-acolo şi poate să ĭeşim în sat undeva.

Şi ne coborîm noĭ şi ne tot coborîm cu mare greutate pe nişte povîrnişurĭ primejdioase şi ne încurcăm pintre ciriteĭ de brad, şi caĭĭ lunecaŭ şi se duceaŭ de-a răstăgolul, şĭ ĭeŭ cu Dumitru mergeam zgribuliţĭ şi plîngeam în pumnĭ, de plăĭeşiĭ numaĭ icneaŭ şi-şĭ muşcaŭ buzele de frig şi necaz ; şi omătul se pusese pe une-locurĭ pînă la brăŭ şi începuse a înopta cînd am ajuns

www.dacoromanica.ro

într-o înfundătură de munți, unde se auzea resunînd glasul unuĭ pîrăuaș ce venea ca și noĭ din deal în vale, prăvălindu-se și izbindu-se de cele stîncĭ fără voința sa..... Numai atîta, că ĭel a trecut maĭ departe în drumul său, ĭar noĭ am stat pe loc și am pus-o de mămăligă fără apă.

— Eĭ măĭ băĭeți, ĭa amu trageți la aghioase zise un plăĭeș, scăpărînd și dînd foc unuĭ brad.

— Ce ți-ĭ scris, în frunte ți-ĭ pus; chef și voĭe bună, zise celalalt scoțînd o hrincă înghețată din desagĭ, pîrpîlind-o pe jăratec și dîndune și noŭă cîte o harchină. Și așa luneca hrinca aceea de ușor pe gît, parcă ĭera unsă cu unt! După ce ne-am pus bine răŭ gura la cale, ne-am covrigit înprejurul foculuĭ; și deasupra ninsoare, dedesubt udeală; pe-o parte înghețaĭ, pe una te frigeaĭ, ca la vremea și locul acela. Și tot chinuindu-ne așa, ĭera să ne pască alt păcat: cît pe ce să ne toropească bradul aprins de nu băga de seamă unul dintre plăĭeșĭ. Pesemne blestemul Irinucăĭ ne ajunsese.

Însfîrșit, se face și ziŭă, și după ce ne spălăm cu omăt și ne închinăm după obiceiul creștinesc, pornim apoĭ cu plăĭeșiĭ la deal pe unde

www.dacoromanica.ro

ne coborîsem. Ninsoarea mai încetase, și după multă trudă am găsit drumul, și haĭ, haĭ! haĭ, haĭ! către sară am ajuns la bunicul David în Pipirig. Și cînd ne-a văzut bunica, de bucurie a și tras un bocit.

— David al mĭeŭ are de gînd să mă bage de vie în mormînt cu apucăturile luĭ, cum văd ĭeŭ. Încă ce rană-ĭ pe dinșiĭ, sermaniĭ băĭeți! Cum i-a mîncat rîĭa prin streiniĭ, mititeiĭ!

Și după ce ne-a căinat și ne-a plîns bunica după obiceiul ĭeĭ, și după ce ne-a dat de mîncare tot ce avea mai bun și ne-a îndopat bine degrabă s-a dus în camară, a scos un ulcĭor cu dohot de mesteacăn, ne-a uns peste tot trupul din creștet pînă în tălpĭ și apoĭ ne-a culcat pe cuptior la căldură. Și tot așa ne-a uns de cîte doŭă treĭ orĭ pe zi cu noapte, pînă ce în Vinerea Seacă ne-am trezit vindecați taftă. Dar pînă atuncĭ a venit și veste de la Broșteni despre stricăciunea ce făcusem, și bunicul, fără vorbă, a mulțumit pe Irinuca cu patru galbeni. Apoĭ în Sîmbăta Paștilor m-a trimis la părinți a casă în Humulești. Și în ziua de Paștĭ am tras un «Îngerul a strigat» la biserică, de au rămas toți oamenii cu gurile căscate la mine.

www.dacoromanica.ro

Şi mameĭ ĭĭ venea să mă înghită de bucurie. Şi părintele Ioan m-a pus la masă cu dînsul şi Smărăndiţa a cĭocnit o mulţime de ouă roşiĭ cu mine. Şi bucurie peste bucurie venea pe capul mĭeŭ. Iar la învierea a doua, nu mĭ-a maĭ mers aşa de bine; căcĭ toate fetele din sat viind la biserică şi unele din ĭele fiind maĭ drăcoase, cum aŭ dat cu ochiĭ de mine, le-a şi buşnit rîsul şi aŭ început a-mĭ zice:

— Tunsul felegunsul, tunsul felegunsul, cînĭ după dînsul.

II

Nu ştiŭ alţiĭ cum sînt, dar ĭeŭ, cînd mă gîndesc la locul naşterĭ mele, la casa părintească din Humuleştĭ, la stîlpul hornuluĭ unde lega mama o şfoară cu motoceĭ la capăt, de crăpaŭ mîţele jucîndu-se cu eĭ, la prichicĭul vetreĭ cel humuit de care mĕ ţineam cînd începusem a merge copăcel, la cuptĭorul pe care mĕ ascundeam, cînd ne jucam noĭ băeţiĭ de-a mijoarca, şi la alte jocurĭ şi jucărĭĭ pline de hazul şi farmecul copilăresc, par' că-mĭ saltă şi acuma inima de bucurie! Şi, Doamne, frumos ĭera pe atuncĭ: căcĭ şi părinţiĭ şi fraţiĭ şi surorile îmĭ ĭeraŭ sănătoşĭ, şi casa ne ĭera îndestulată, şi

www.dacoromanica.ro

copiiĭ și copilele megieșilor ĭeraŭ deapururea în petrecere cu noĭ și toate îmĭ mergeaŭ după plac, fără leac de supărare, de par'că ĭera toată lumea a mea!

Și ĭeŭ ĭeram vesel ca vremea ceă bună și sturlubatic și copilăros ca vîntul în turburarea sa.

Și mama, care ĭera vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmĭ zicea cu zimbet uneorĭ, cînd începea a se ivi soarele dintre norĭ după o ploaĭe îndelungată: «ĭeșĭ copile cu părul bălan afară și rîde la soare, doar s-a îndrepta vremea» și vremea se îndrepta după rîsul mĭeŭ.

Știa vezĭ bine, soarele cu cine are de-a face căcĭ ĭeram fecĭorul mameĭ, care și ĭea cu adevărat că știea a face multe și marĭ minunățiĭ: alunga nouriĭ ceĭ negri de pe deasupra satuluĭ nostru și abătea grindina în alte părțĭ, înfingînd toporul în pămînt afară, dinaintea ușiĭ; închega apa numaĭ cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pămîntul saŭ păretele saŭ vr-un lemn, de care mĕ păleam la cap, la mînă sau la picĭor, zicînd: «Na, na!» și îndată-mĭ trecea durerea . . .; Cînd vuia în sobă tăcĭunele aprins, care se zice că face a vînt și vreme rea, saŭ cînd țiuĭa

www.dacoromanica.ro

tăcĭunele despre care se zice, că te vorbește cine-va de rău, mama îl mustra acolo, în vatra foculuĭ, și-l buchisa cu cleștele, să se maĭ potolească dușmanul; și maĭ mult decît atîta: Oleacă ce nu-ĭ venea mameĭ la socoteala căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puțină tină din colbul adunat pe opsasul încălțăriĭ; orĭ maĭ în grabă lua funingina dela gura sobeĭ, zicînd: «Cum nu se dioache călcăĭul saŭ gura sobeĭ, așa să nu mi se dioache copilașul!» Și-mĭ făcea apoĭ cîte-un benchiŭ boghet în frunte, ca să nu-șĭ prăpădească odorul!.... Și altele multe încă făcea.

Așa ĭera mama în vremea copilărieĭ mele, plină de minunățiĭ, pe cît îmĭ aduc aminte; și-mĭ aduc bine aminte: căcĭ brațele ĭei m-aŭ legănat, cînd ĭĭ sugeam țița cea dulce și mĕ alintam la sinu-ĭ, gângurind și uitîndu-mĕ în ochiĭ eĭ cu drag! Și sînge din sîngele ĭeĭ și carne din carnea ĭeĭ am împrumutat; și a vorbi de la dînsa am învățat. Iar înțelepcĭunea de la Dumnezeŭ, cînd vine vremea de a pricepe omul ce-ĭ bine și ce-ĭ rău.

Dar vremea trecea cu amăgele și ĭeŭ creșteam pe nesimțite; și tot alte gînduri îmĭ zbu-

www.dacoromanica.ro

raŭ prin cap şî alte plăcerî mi se deşteptaŭ în suflet ; şi în loc de înţelepcĭune, mĕ lăceam tot maĭ neastîmpărat şi dorul mĭeŭ ĭera acum nemărginit; căcĭ sprinţar şi înşălător este gîndul omuluĭ, pe ale căruia aripĭ te poartă dorul necontenit şi nu te lasă în pace, pînă ce întri în mormînt!

Insă vaĭ de omul care se ia pe gînduri! Uĭte, cum te trage pe furiş apa la adînc ; şi din veselia cea maĭ mare, cazĭ deodată în uricĭoasa întristare!

Haĭ maĭ bine despre copilărie să povestim, căcĭ ĭea singură este veselă şi nevinovată. Şi drept vorbind, acesta-ĭ adevărul.

Ce-ĭ pasă copiluluĭ, cînd mama şi tata se gîndesc la neajunsurile vieţiĭ, la ce poate să le aducă ziua de mîĭne, saŭ că-ĭ frămîntă alte gînduri pline de îngrijire. Copilul încălecat pe băţul săŭ, gîndeşte că se află călare pe un cal de ceĭ maĭ straşnicĭ, pe care aleargă cu voĭe bună, şi-l bate cu bicĭul şi-l strunește cu tot dinadinsul şi răcneşte la ĭel din toată inima de-ţĭ ia auzul; şi de cade jos, crede că l-a trîntit calul, şi pe băţ îşĭ descarcă mînia în toată puterea cuvîntuluĭ.

www.dacoromanica.ro

Aşa ĭeram ĭeŭ la vrîsta cea fericită, şi aşa cred că aŭ fost toţĭ copiiĭ, de cînd i lumea asta şi pămîntul; măcar să zică, cine ce-a zice.

Cînd mama nu maĭ putea de obosită, şi se lăsa cîte-oleacă ziŭa să se odihnească, noĭ băĭeţiĭ tocmaĭ atuncĭ rîdicam casa în slavă. Cînd venea tata noaptea dela pădure din Dumesnicu, înghĭeţat de frig şi plin de promoroacă, noĭ îl speriam sărindu-ĭ în spate pe întuneric. Şi ĭel cîte pe unul, ca la «baba oarba» ne rîdica în grindă, zicînd: «tîta mare!» Şi ne săruta mereŭ pe fie-care. Iar după ce se aprindea opaiţul şi tata se punea să mănînce, noĭ scoteam mîţele de prin ocniţe şi cotruţe, şi le flocăĭam, şi le şmotream dinaintea luĭ, de le mergea colbul; şi nu puteaŭ scăpa bietele mîţe din mîĭnele noastre, pînă ce nu ne zgăriaŭ şi ne stupeaŭ, ca pe noĭ.

— Încă te uĭţĭ la ieĭ, bărbate, zicea mama, şi le daĭ paĭele! aşa-ĭ?—Ha, ha! bine v-aŭ maĭ lăcut, poghibale spurcate ce sînteţĭ! Că nicĭ o lighioae nu se poate aciua pe lîngă casă, de răul vostru. Iacă dacă nu v-am săcelat astă-zĭ faceţĭ otrocol prin cele mîţe şi daţĭ la om ca cĭĭniĭ prin băţ. Ăra! d'apoĭ aveţĭ la ştiinţă, că

www.dacoromanica.ro

vă prea întreceţĭ cu dedĭochĭul. Acuş ĭaŭ varga din coardă, şi vă croĭesc de vă merg petecile.

— Ĭa lasă-ĭ şi tu, măĭ nevastă, lasă-ĭ; că se bucură şi ieĭ de venirea mea, zicea tata, dîndu-ne huţa. Ce le pasă: lemne la trunchĭŭ sînt; slănină şi făină în pod ĭeste deavolna; brînză în putină, asemenea; curechĭŭ în poloboc, slavă Domnuluĭ! Numaĭ de-ar fi sănătoşĭ să mănînce şi să se joace acum, cît îs mititeĭ; că le-a trece lor sburdăcĭunea, cînd or fi maĭ marĭ şi i-or lua grijile înainte; nu te teme, că n-or scăpa de asta. Ş-apoĭ nu ştiĭ că ĭeste o vorbă: dacă-ĭ copil, să se joace; dacă-ĭ cal, să tragă, şi dacă-ĭ popă, să citească. . . .

— Ţie omule, zise mama, aşa ţi-ĭ a zice, că nu şezĭ cu dînşiĭ în casa toată ziulica să-ţĭ scoată perĭ albĭ, mînca-i-ar pămîntul, să-ĭ mănînce, Doamne ĭartă-mă! De-ar maĭ veni vara, să se maĭ joace şi pe-afară; că m-am săturat de ieĭ, ca de mere pădureţe. Cîte drăcărĭĭ le vin în cap, toate le fac; cînd începe a toca la biserică, Zaheĭ al tăŭ cel cuminte fuga şi ĭel afară şi începe a toca în stative, de pîrie păreţiĭ caseĭ şi duduĭe fereştile. Iar stropşitul de Ion, cu talanca de la oĭ, cu cleştele şi cu vă-

www.dacoromanica.ro

trariul face o hodorogeală și un tărăboiu de-ți ia auzul; apoi își pun cîte-o țoală în spate și cîte-un coif de hîrtie în cap și cîntă «aleluia și Doamne miluește, popa prinde pește», de te scot din casă. Și asta în toate zilele de cîte două, trei ori, de-ți vine cîte-dată să-i coșești în bătaie, dac'ai sta să te potrivești lor.

— ..... Poi dă, măi femeie, tot iești tu bisericoasă, de s-a dus vestea; încaltea ți-au făcut și băieții biserică aici pe loc, după cheful tău; măcar că-ți întră biserica în casă, de departe ce-i ..... De-amu puneți-vă pe făcut privigheri de toată noaptea și parascovenii cîte vă place, măi băieți; dacă vi-i voia să vă dea mă-ta în toate zilele, numai colaci de cei unși cu miere de la «Patruzeci de sfinți» și colivă cu miez de nucă.

— Ei, apoi! minte ai, omule? mă mieram ieu, de ce-s și iei așa de cuminți, mititeii; că tu le dai nas și le ții hangul. Ia privește-i cum stau toți trejí și se uită țintă în ochii noștri; par'că au de gînd să ne zugrăvească. Ian să-i fi sculat la treabă, ș-apoi să-i vezi cum se codesc, se drîmboiesc și se scliosesc, zise mama. Hai! la culcat, băieți, că trece noaptea: vouă ce vă pasă, cînd aveți de mîncare sub nas.

www.dacoromanica.ro

Şi după ce ne culcam cu toţii, noi băieţii, ca băieţii ne luam la hîrjoană, şi nu puteam adormi de incurĭ, pînă ce ĭera nevoită biata mama să ne facă musaĭ cîte-un şurub, două prin cap, şi să ne dea cîte-va tapangele la spinare. Şi tata, săturîndu-se cîte-odată de atîta hălăgie, zicea mameĭ:

— Eĭ, tacĭ, tacĭ! ajungă-ţĭ de-amu, hergheliel Ştiŭ că doar nu-s babe să chirotească din picĭoare.

Însă mama ne maĭ da atuncĭ cîte-va pe deasupra şi maĭ îndesate, zicînd:

— Na-vă de cheltuĭală, ghiavolĭ ce sînteţĭ! Nicĭ noaptea să nu mă pot odihni de încotele voastre?» Şi numaĭ aşa se putea linişti biata mamă de răul nostru, biată să fie de păcate! Ş-apoĭ socotiţĭ că se mîntuia numaĭ cu atîta?

Ţi-aĭ găsit! A doua zi dezdimineaţă le începeam din capăt; şi iar lua mama nănaşa din coardă, şi iar ne jnăpăĭa, dar noĭ par' că bindiseam de asta? .... Vorba ceea: «Pelea rea şi răpănoasă, orĭ o bate orĭ o lasă».

Şi cîte nu ne venea în cap, şi cîte nu făceam cu vîrf şi îndesate, mĭ-aduc aminte, de par'că acum mi se întîmplă. Maĭ pasă de ţine minte

www.dacoromanica.ro

toate cele și acum așa, dacă te slujește capul, bade Ioane.

La Crăciun, cînd tăĭa tata porcul, și-l pîrlea și-l opărea, și-l învălea ĭute cu paĭe, de-l înădușea, ca să se poată rade maĭ frumos, ĭeŭ încălecam pe porc deasupra paĭelor, și făceam un cheĭ de miĭ de leĭ; știind că mie are să-mĭ dea coada porculuĭ s-o frig și beșica s-o umplu cu grăunțe, s-o umflu și s-o zurăĭesc, după ce s-a usca; ș-apoĭ, vaĭ de urechile mameĭ, pînă ce nu mĭ-o spărgea de cap. Și să nu-mĭ uĭt cuvîntul: Odată, la un Sfîntul Vasile, ne prindem noĭ vr-o cîțĭ-va băĭețĭ din sat, să ne ducem cu plugul; căcĭ ĭeram și ĭeŭ mărișor acum, din păcate. Și în ajunul sfîntuluĭ Vasile, toată ziua am stat de capul tateĭ să-mĭ facă și mie un buhaĭŭ; orĭ de nu, batîr un harapnic.

— Doamne, ce harapnic țĭ-oĭŭ da ĭeŭ, zise tata dela o vreme. N-aĭ ce mînca la casa mea? Vraĭ să te bușească ceĭ nandralăĭ prin omăt? Acuș te descalț!»

Văzînd ĭeŭ că mĭ-am aprins paĭe 'n cap cu asta, am șterpelit-o deacasă numaĭ cu beșica cea de porc, nu cumva să-mĭ ia tata cĭubotele și să rămîn de rușine înaintea tovarășilor. Și

www.dacoromanica.ro

nu știŭ cum s-a întîmplat că nicĭ unul dintre tovarășĭ n-avea clopot. Talanca mea iera acasă; dar mă puteam duce s-o ĭaŭ? Însfîrșit facem noĭ ce facem, și sclipuim de cole o coasă ruptă, de icĭ o cărceĭe de tînjeală, maĭ un vătrar cu belcĭug, maĭ beșica cea de porc a mea, și pe după toacă și pornim pe la case. Ș-o luăm noĭ de la popa Oșlobanu, tocmaĭ din capul satuluĭ din sus, cu gînd să umblăm tot satul... Cînd colo, popa tăĭa lemne la trunchĭŭ afară; si cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage cîte-va nașterĭ îndesate și a zice:

— De abia s-aŭ culcat găĭnile și voĭ aț̆ĭ și început? Ia staț̆ĭ oleacă, blăstămaț̆ilor, să vă daŭ ĭeŭ! Noĭ atuncĭ am pîrlit-o la fugă. Iar ĭel zvărr! cu o scurtătură în urma noastră; căcĭ iera om hursuz și pîclișit popa Oșlobanu. Și din spaĭma ceia, am fugit noĭ maĭ jumătate de sat înapoĭ, fără să avem cînd îĭ zice popeĭ: «Drele pe podele și bureț̆ĭ pe păreț̆ĭ; cîte pene pe cucoșĭ, atîț̆ĭa copiĭ burduhoșĭ», cum obicĭnuĭesc a zice plugariĭ pe la casele ce nu-ĭ primesc.

Măĭ! al draculuĭ venetic și ceapcîn de popă,

www.dacoromanica.ro

zicem noĭ după ce ne adunăm toţĭ la un loc, înghețaţĭ de frig și speriaţĭ; cît pe ce ĭera să ne ologească boaĭta cea îndrăcită; vede l-am dus pe năsălie la biserica Sfîntuluĭ Dumitru, de sub cetate, unde slujește; curat ucigă-l crucea l-a colăcit să vie și să-și facă budihacea casă la noĭ în sat. Ferească Dumnezeŭ, să fie preoţiĭ noștri așa; că nu te-aĭ maĭ înfrupta cu nimica de la biserică, în veciĭ vecilor! Și pînă-l maĭ menim noĭ pe popă, pînă-l maĭ boscorodim, pînă una alta, amurgește bine.

Eĭ, amu, ce-ĭ de făcut? Haĭ să întrăm icĭ în ograda asta, zise Zaharia luĭ Gîtlan; că ne trecem vremea, stînd în mijlocul drumuluĭ. Și întrăm noĭ la Vasile-Aniţeĭ și ne așezăm la fereastră după obiceĭŭ. Dar par'că naĭba vrăjește: cela nu sună coasa, că-ĭ ĭe frig; celuĭa că-ĭ îngheață mĭĭnile pe cîrceĭe; văru-mĭeŭ Ion Mogorogea, cu vătrarĭul subsuoară, se punea de pricină că nu ură, și numa-ţĭ crăpa inima 'n tine de necaz! Ură tu, măĭ Chiriece, zic ĭeŭ luĭ Goian; și noĭ, măĭ Zaharie, să prufnim din gură ca buhaĭul; ĭară iștialalţĭ să strige: hăĭ hăĭ! Ș-odată și începem. Și ce să vezĭ? Unde nu se ĭa hapsina de nevasta luĭ Vasile-Aniţeĭ

www.dacoromanica.ro

cu cocîorva aprinsă după noĭ; căcĭ tocmaĭ atuncĭ trăgea ſocul, să dea colaciĭ în cuptor. «Vaĭ, aprinde-v-ar ſocul, să vă aprindă, zise ĭea burzuluită grozav; dar cum se chiamă asta? În obrazul cuĭ v-a învățat!»

Atuncĭ noĭ, la ſugă băĭeți; maĭ dihaĭ decît la popa Oșlobanu . . . . . Dar bun pocinog a maĭ ſost ș-aista, zicem noĭ, oprindu-ne în răscrucile drumuluĭ, din mijlocul satuluĭ, aproape de biserică.

Încă una-două de aestea, și ne scot oameniĭ din sat afară, ca pe niște lăĭeșĭ. Maĭ bine să mergem la culcare. Și după ce ne arvonim noĭ și pe la anul, cu jurămînt să umblăm tot împreună, ne-am despărțit unul de altul, răbigițĭ de ſrig și hămesițĭ de foame, și haĭ fie-care pe la casa cuĭ ne are, că maĭ bĭne-ĭ pare. Și iaca așa ne-a ſost umblarea cu plugul în anul acela.

D-apoĭ cu smîntănitul oalelor ce calamandros făceam:

Cînd punea mama laptele la prins, ĭeŭ, fie post, fie cîșlegĭ, de pe a doŭa zi și începeam a linchi groșcîorul de pe deasupra oalelor; și tot așa în toate zilele, pînă ce dam de chișleag. Și cînd căuta mama să smîntănească oalele,

www.dacoromanica.ro

smîntănește Smărandă, dacă aĭ ce . . . . Poate c-aŭ luat strigoaĭcele mana de la vacĭ, mămucăĭ, ziceam ĭeŭ șezînd încinchit și cu limba scoas'afară dinaintea mameĭ, jos lîngă oale.

— Doamne, prinde-l voĭŭ strigoĭul cela odată la oala cu smîntână, zicea mama uĭtîndu-se lung la mine, ș-apoĭ las! Nănașa din grindă are să-ĭ știe, de nu l-or putea scoate din mîna mea tot neamul strigoilor și al strigoaĭcelor din lume..... Se cunoaște ĭel strigoĭul care a mîncat smîntăna, de pe limbă . . . . Urît mĭ-a fost în viață mea omul viclean și lingăŭ, drept să-țĭ spun dragul mameĭ; și să știĭ de la mine, că Dumnezeŭ n-ajută celuĭ care umblă cu furtișag, fie lucru de purtat, fie de a mîncărĭĭ, fie orĭ-ce de ce-a fi.

Eĭ apoĭ! unde-o plesnește mama și unde crapă; zic ĭeŭ în gîndul mĭeŭ, că doar tot nu ĭeram așa de prost pînă pe-acolo, să nu pricep atîta lucru. D-apoĭ cu moș Chiorpec cĭubotarul megieșul nostru, ce necaz aveam; ba adecă, drept vorbind, ĭel avea necaz cu mine; căcĭ una, două mă duceam la om și-l tot sucăleam să-mĭ dea curele, ca să-mĭ fac bicĭŭ. Și cele maĭ de multe orĭ găseam pe moș Chĭorpec ră-

www.dacoromanica.ro

buind cĭubotele cu dohot de cel bun, care face pĭelea moale cum îĭ bumbacul. Şi dacă vedea omul şi vedea că nu se poate descotorosi de mine cu vorbe, mă lua ſrumuşel de bărbie cu mîna stîngă, ĭar cu cea dreaptă muia feleştĭocul în strachina cu dohot, şi-mĭ trăgea un puiŭ de răbuĭală ca aceea, pe la bot, de-ĭ buſnea rîsul pe toţĭ ucenicii din cĭubotărie. Şi cînd îmĭ da drumul, mă duceam tot într-o fugă acasă la mama, plăngînd şi stupind în dreapta şi în stînga..

— Uĭte, mamă, Chĭorpecul draculuĭ, ce mĭ-a ſăcut!»

— Doamne par-că l-am învăţat ĭeŭ, zicea mama cu părere de bine; am să-l cinstesc, zeŭ aşa, cînd l-oĭŭ întîlni; că şezĭ lipcă unde te ducĭ şi scoţĭ sufletul din om cu obrăzniciile tale, uşernic ce ĭeştĭ!

Dacă auzeam aşa, mă spălam binişor pe la gură, şi-mĭ căutam de nevoĭe .... Şi cum uĭtam cĭuda, ſuga ĭar la moş Chĭorpec după curele; şi ĭel cînd mă vedea întrînd pe uşă, îmĭ zicea cu cheſ: «he, he! bine aĭ venit, nepurcele!» Şi ĭar mă răbuĭa, făcîndu-mă de rîs; şi ĭeŭ ĭar ſugeam acasă, plîngînd, stupind şi

www.dacoromanica.ro

blăstămîndu-l; și mama avea chin cu mine din pricina asta.

— Of! de-ar veni ĭarna, să te maĭ daŭ odată la școală undeva, zicea mama, și să cer dascaluluĭ să-mĭ dea numaĭ pĭelea și cĭolanele de pe tine.

Odată, vara pe-aproape de Moșĭ, mă furișez din casă și mă duc, ziŭa miaza-mare, la moș Vasile, fratele tateĭ cel maĭ mare, să fur niște cireșe; căci numaĭ la dînsul și încă la vr-o două locurĭ din sat ĭera cîte un cireș varatic: care se cocea-pălea de Duminica-Mare. Și mă chitesc ĭeŭ în mine, cum s-o daŭ, ca să nu mă prindă. Întru maĭ întîiŭ în casa omuluĭ și mă fac a cere pe Ioan, să ne ducem la scăldat.

— Nu-ĭ acasă Ion, zise mătușa Mărioara; s-a dus cu moșu-tăŭ Vasile, sub cetate, la o chiuă din Condrenĭ, s-aducă niște sumanĭ».

Căcĭ trebue să vă spun că la Humulești torc și fetele și băĭețiĭ, și se fac multe giguri de sumanĭ, și lăĭ și de noaten, care se vînd și pănură și cusute; și acolo pe loc, la negustorĭ armenĭ, veniți înadins din alte tîrgurĭ: Focșanĭ, Bacăŭ, Roman, Tîrgu-Frumos și de pe aĭurea, precum și pe la ĭarmaroace în toate părțile.

www.dacoromanica.ro

Cu asta se hrănesc mai mult Humuleștenii, răzăși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brînză, lînă, oloiŭ, sare și făină de popușoiŭ; sumane mari, genunchere și sărdace; iţari, bernevici, cămeșoaie, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare de burangic alese și alte lucruri, ce le duceaŭ Lunea în tîrg de vînzare saŭ Joia pe la mînăstirile de maice, cărora le vine cam peste mînă tîrgul.

Apoi dar mai rămîi sănătoasă, mătușă Mărioară! Vorba de dinioarea; și-mi pare reŭ, că nu-i văru Ion acasă; că tare-aș fi avut plăcere să ne scăldăm împreună..... Dar în gîndul mieŭ știi c-am nimerit-o? bine că nu-s scasă; și de n-ar veni degrabă și mai bine-ar fi....

Și scurt și cuprinzător, sărut mîna mătușei, luîndu-mi ziŭa bună, ca un băiet de treabă, ies din casă cu chip că mă duc la scăldat, mă șupuresc pe unde pot și cînd colo mă trezesc în ciresul femeiei, și încep a cărăbăni la cireșe în sin, crude, coapte cum se găseaŭ. Și cum ieram îngrijit și mă sileam să fac ce-oiŭ face mai degrabă, iaca mătușa Mărioara c-o jordie în mînă, la tulpina cireșuluĭ!

— Dar bine ghiavole, aicĭ ți-i scăldatul? zise

www.dacoromanica.ro

ĭea, cu ochiĭ holbaţĭ la mine; scoboară-te jos, tălharule, că te-oĭŭ învăţa ĭeŭ! Dar cum să te coborĭ, căcĭ jos ĭera prăpădenie! Dacă vede ĭea şi vede că nu mă daŭ, zvărr! de vr-o doŭă, treĭ orĭ cu bulgărĭ în mine, dar nu mă chiteşte. Apoĭ începe a se aburca pe cireş în sus, zicînd: «Stăĭ, măĭ porcane, că te căptuşeşte ĭea Mărioara acuş!» Atuncĭ ĭeŭ mă daŭ ĭute pe-o creangă maĭ spre poale, şi odată fac: zup! în nişte cînepă care se întindea de la cireş înainte, şi ĭera crudă şi pînă la brăŭ de naltă; şi nebuna de mătuşa Mărioara după mine; şi ĭeŭ fuga ĭepureşte prin cînepă şi ĭea pe urma mea, pînă la gardul din fundul grădiniĭ, pe care neavînd vreme să-l sar, o cotigeam înapoĭ ĭar prin cănepă, fugind tot ĭepureşte; şi ĭea după mine pînă-n dreptul ocoluluĭ, pe unde-mĭ ĭera iar greŭ de sărit; pe de laturĭ ĭar gard, şi hărsita de mătuşa nu mă slăbea din fugă nicĭ în ruptul capuluĭ; cît pe ce să puĭe mîna pe mine! Şi ĭeŭ fuga, şi ĭea fuga, şi ĭeŭ fuga şi ĭea fuga, pînă ce dăm cînepa toată palancă la pămînt; căcĭ să nu spun minciunĭ, ĭeraŭ vr-o zece, doŭă spre zece prăjinĭ de cînepă frumoasă şi deasă cum iĭ peria, de care nu s-aŭ ales! Şi nimica

www.dacoromanica.ro

după ce facem noĭ trebușoara asta, mătușa nu știŭ cum se încălcește prin cînepă, orĭ se împiedecă de ceva și cade jos. Ĭeŭ atuncĭ ĭute mă răsucesc într-un picĭor, fac vr-o două sărituri maĭ potrivite, mă azvîrl peste gard de par-că nicĭ nu l-am atins și-mĭ pierd urma, ducîndu-mă acasă și fiind foarte cuminte în ziŭa aceea . . . . .

Dar maĭ în deseară, ĭaca și moș Vasile, cu vornicul și pasnicul, strigă pe tata la poartă, îĭ spun pricina și-l chiamă să fie de față, cînd s-a ispăși cănepa și cireșele . . . . ; căcĭ drept vorbind, și moș Vasile ĭera un cărpănoș ș-un puĭŭ de zgîrie-brînză, ca și mătușa Mărioara. Vorba ceea: «aŭ tunat și ĭ-aŭ adunat». Însă degeaba maĭ clempănesc ĭeŭ din gură: cine ce are cu munca omuluĭ? Stricăcĭunea se făcuse, și vinovatul trebuĭa să plătească. Vorba ceea: «Nu plătește bogatul, ci vinovatul!» Așa și tata, a dat gloabă pentru mine, și pace bună. Și după ce-a venit ĭel rușinat de la ispașă, mi-a tras o chelfăneală ca aceea, zicînd:

— Na! satură-te de cireșe! de-amu să știĭ că țĭ-aĭ mîncat lefteria de la mine spînzuratule! Oare multe stricăcĭunĭ am să maĭ plătesc ĭeŭ pe urma ta?

www.dacoromanica.ro

Şi ĭaca aşa cu cireşele; s-a împlinit vorba mameĭ, sărmana, ĭute şi degrabă: «că Dumnezeŭ n-ajută celuĭ care umblă cu furtuşag». Însă ce ţi-ĭ bună pocăinţa după moarte? D-apoĭ ruşinea mea unde o puĭ? Maĭ pasă de dă ochĭ cu mătuşa Mărioara, cu moş Vasile, cu văru Ion, şi chiar cu băĭeţiĭ şi fetele din sat; maĭ ales Duminica, la biserică, la horă unde-ĭ frumos de privit şi pe la scăldat, în cierul Cuculuĭ, unde ĭera bătelişteа flecăĭlor şi a fetelor, doriţĭ uniĭ de alţiĭ toată săptămîna de pe la lucru.

Mă rog, mi se dusese buhul, despre pozna ce făcusem, de n-aveaĭ cap să scoţĭ obrazul în lume de ruşine; şi maĭ ales acum, cînd se rîdicase cîteva fete frumuşele în sat la noĭ şi începuse a mă scormoli şi pe mine la inimă. Vorba ceea:

— Măĭ Ioane, dragĭ ţi-s fetele!

— Dragĭ.

— Dar tu lor?

— Şi ĭele mie . . . . . .

Însă ce-ĭ de făcut? . . . . s-a trece ĭea şi asta; obraz de scoarţă, şi las-o moartă-n popuşoiŭ, ca multe altele, ce mi s-aŭ întîmplat în viaţă, nu aşa într-un an doĭ şi deodată, ci în maĭ

www.dacoromanica.ro

mulți ani și pe rînd ca la moară. Și doar mă și feream ieu într-o părere să nu mai dau peste vr-o pacoste, dar par-că naiba mă împingea, de le făceam atunci cu chiuita. Și tocmai-mi-te! Îndată după cea cu cireșile, vine alta la rînd.

Mă trezește mama într-o dimineață din somn cu vai nevoie, zicîndu-mi: scoală, duglișule, înainte de răsăritul soareluĭ; iar vreĭ să te pupe cucul armenesc și să te spurce, ca să nu-ți meargă bine toată ziua?..... Căci așa ne amăgea mama, cu o pupăză, care-și făcea cuib de mulți ani într-un teiu foarte bătrîn și scorburos, pe coasta dealuluĭ, la moș Andreĭ, fratele tateĭ cel mai mic. Și numai ce-o auzĭai vara: «Pu-pu-pup! Pu-pu-pup! desdimineață în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demîncare în țarină la niște linguraři, ce-ĭ aveam tocmiți prășitoři, tocmai în Valea Seacă, aproape de Topoliță. Și pornind ieu cu demîncarea, numai ce și aud pupăza:

— Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!

Ieu atunci să nu-mi caut de drum tot înainte? mă abat pe la teiu, cu gînd să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dînsa; nu numai

www.dacoromanica.ro

TERNIQUE, PHOT. PARIS.

"Si cum ajung în dreptul teiului, pun demîncarea jos în cărare."

BIBLIOTECA ACADEMIEI

www.dacoromanica.ro

decît pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ĭeĭ. Şi cum ajung în dreptul teiuluĭ, pun demîncarea jos în cărare pe muchea dealuluĭ mă suĭŭ încetişor în teĭul, care te adormea de mirosul floareĭ, bag mîna în scorbură, unde ştiam, şi norocul mĭeŭ!.... găbuĭesc pupăza pe ouă, şi zic plin de mulţămire: «tacĭ leliţă, că te-am căptuşit ĭeŭ; i maĭ pupa şi tu pe dracul de-acum!» Şi cînd aproape să scot pupăza afară, nu ştiŭ cum se face, că mă spariŭ de creasta ĭeĭ cea rotată, de pene, căcĭ nu maĭ văzusem pupăza pînă atuncĭ, şi-ĭ daŭ ĭar drumul în scorbură. Şi cum stam ĭeŭ şi mă chiteam în capul mĭeŭ, că şerpe cu pene nu poate să fie, după cum auzisem, din oamenĭ, că se află prin scorburĭ cîte odată şi şerpĭ, unde nu mă îmbărbătez în sine-mĭ şi ĭar bag mîna să scot pupăza, ... pe ce-a fi ....; dar ĭea, sărmana, se vede că se mistuise de frica mea prin cotloanele scorburiĭ, unde va, căcĭ n-am maĭ dat de dînsa nicăiriĭ; par-că întrase în pămînt. «Măĭ, anapăda lucru ş-aista»; zic ĭeŭ încĭudat, scoţînd căcĭula din cap şi tuflind-o în gura scorburiĭ; apoĭ mă daŭ jos, caut o les-

www.dacoromanica.ro

pede potrivită, mă suĭŭ cu dînsa ĭar în teĭŭ, îmĭ ĭaŭ căcĭula, și în locul ĭeĭ pun lespedea, cu gînd c-a ĭeși ĭea pupăza de undeva, pînă m-oĭŭ întoarce ĭeŭ din țarină. După aceea mă daŭ ĭar jos și pornesc răpede cu demîncarea la lingurarĭ.... Și orĭ cît oĭŭ fi mers ĭeŭ de tare, vreme trecuse la mijloc doar, cît am umblat horhăind cine știe pe unde, și cît am hojbăit și mocoșit prin teĭŭ să prind pupăza, și lingurarilor, nicĭ maĭ rămîne cuvînt, li se lungise urechile de foame așteptînd. Ș-apoĭ vorba ceea: «Țiganul cînd i-ĭe foame cîntă; boĭerul se primblă cu mîĭnile dinapoĭ, ĭar țăranul nostru îșĭ arde luleaŭa și mocnește într-însul». Așa și lingurariĭ noștri: cîntaŭ acum îndrăcit pe ogor, șezînd în coada sapeĭ, cu ochiĭ 'painjeniți de atîta uĭtat, să vadă nu le vine mîncare din cotrova? Cînd, pe la prînzul cel mare, ĭacă-tă-mă-s și ĭeŭ de după un dîmb, cu mîncarea sleită, veneam nu veneam, auzindu-ĭ lălăind așa de cu chef.... Atuncĭ aŭ și tăbărit bălaurii pe mine și cît pe ce să mă înghită, de nu ĭera o chirandă maĭ tînără între dînșiĭ, să-mĭ ție de parte:

— Haŭĭleo, mo! ogoiți-vă; ce tolocăniți băĭatul; cu tatăl săŭ aveți ce-aveți ĭar nu cu dînsul.

www.dacoromanica.ro

Atuncĭ lingurariĭ ne maĭ puindu-şĭ mintea cu mine, s-aŭ aşternut pe mîncare, tăcînd molcum. Şi scăpînd ĭeŭ cu obraz curat, îmĭ ĭaŭ traĭsta cu blidele, pornesc spre sat, mă abat ĭar pe la teĭŭ, mă suĭŭ într-însul, pun urechia la gura scorburiĭ, şi aud ceva zbătîndu-se înăuntru ; atuncĭ ĭaŭ lespedea cu îngrijire, bag mîna şi scot pupăza vlăguită de atîta zbucĭum ; ĭar ouăle cînd am vrut să le ĭaŭ, ĭeraŭ toate numaĭ o chisăliţă. După asta, vin acasă, leg pupăza de picĭor c-o aţă, şo îndosesc de mama vr-o doŭă zile în pod prin cele putinĭ hîrbuite ; şi una, doŭă la pupăză, de nu ştiaŭ ceĭ din casă, ce tot caut prin pod aşa de des. Însă a doŭa zi după asta, ĭaca şi mătuşa Mărĭuca luĭ moş Andreĭ, vine la noĭ c-o ſalcă-n cerĭŭ şi cu una-n pămînt, şi se ĭa la cĭondănit cu mama din pricina mea :

— Maĭ auzit-aĭ dumneata, cumnată, una ca asta, să ſure Ion pupăza, care, zicea mătuşa cu jale, ne trezeşte dezdimineaţă la lucru de atîţĭa anĭ! Grozav ĭera de tulburată şi numa nu-ĭ venea să lăcrămeze, cînd spunea aceste. Şi acum văd ĭeŭ, că avea mare dreptate mătuşa, căcĭ pupăza ĭera cĭasornicul satuluĭ. Însă mama, sărmana, nu ştia de asta nicĭ cu spatele.

www.dacoromanica.ro

— Ce spuĭ, cumnată. Dacă l-aș ucide în bătaĭe cînd aș afla că ĭel a prins pupăza s-o chinuĭască. De-amu, bine că mi-aĭ spus; las pe mine, că ți-l ĭaŭ ĭeŭ la depănat.

— Nicĭ te maĭ îndoi despre asta, cumnată Smărandă, zise mătușa, căcĭ de zbănțuitul ista al dumitale, nimica nu scapă. Ce maĭ atîta! mi-aŭ spus mie cine l-aŭ văzut, că Ion a luat-o; gîtul îmĭ pun la mijloc.

Ieŭ, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, ĭute mă suĭŭ în pod, umflu pupăza de unde ĭera, saĭŭ cu dînsa pe sub streșina caseĭ și mă duc deadreptul în tîrgul vitelor, s-o vînd; căcĭ ĭera tocmaĭ Lunea, într-o zi de tîrg. Și cum ajung în ĭarmaroc, încep a mă purta țanțoș pintre oameni de colo pînă colo, cu pupăza în mînă, că doar și ieŭ ĭeram o leacă de fecior de negustor. Un moșneag nebun, c-o viță de funie, n-are ce lucra:

— De vînzare-ți ĭe găĭnușa ceĭa .... măĭ băĭete?

— De vînzare, moșule.

— Și cît ceĭ pe dînsa?

— Cît crezĭ și dumneata că face.

— Ia ado- ncoace la moșul, s-o drămăluĭască.

www.dacoromanica.ro

Şi cum i-o dau în mînă, javra draculuĭ se face a o căuta de oŭ, şi-ĭ dezleagă atuncĭ frumuşel aţa de la picĭor ; apoĭ mi-o aruncă-n sus, zicînd: «ĭaca pozna, c-am scăpat-o!» Pupăza, zbrr! pe-o dugheană,, şi după ce se maĭ odihneşte puţin, îşĭ ĭa apoĭ drumul în zbor spre Humuleştĭ şi mă lasă mare şi devreme cu lacrimile pe obraz, uĭtîndu-mă după dînsa! Ieŭ atuncĭ haţ! de sumanul moşneaguluĭ, să-mĭ plătească paserea.

— Ce gîndeştĭ dumneata, moşule? Te jocĭ cu marfa omuluĭ? Dacă nu ţi-a fost de cumpărat, la ce ĭ-aĭ dat drumul? că nu scapĭ nicĭ cu gĭunca asta de mine. Înţeles-aĭ? Nu-ţĭ paĭe lucru de şagă. Şi mă băgam în ochiĭ moşneaguluĭ şi făceam un tărăboĭŭ, de se strînsese lumea ca la comedie împrejurul nostru; dă, ĭarmaroc nu ĭera?

— Dar ştiĭ că ĭeştĭ amarnic la viaţă, măĭ băĭete, zise moşneagul de la o vreme, rîzînd. În ce te bizuĭ, de te îndărjeştĭ aşa, nepoate? Dec ! Nu cumva aĭ pofti să-mĭ ĭaĭ viţica pentr-un cuc armenesc? Pesemne te mănîncă spinarea, cum văd ĭeŭ; şi ĭa acuş te scarpin, dacă vreĭ; ba ş-un topor îţĭ fac, dacă mă crezĭ; de-ĭ zice «aman puĭule!» cînd îĭ scăpa din mîna mea.

www.dacoromanica.ro

— Dă pace băĭetuluĭ, moșule, zise un Humuleștean de-aĭ noștri, că-ĭ fecĭorul luĭ Strefan a Petreĭ, gospodar dela noĭ din sat, și ți-ĭ găsi beleaŭa cu dînsul pentru asta.

— He, he! să fie sănătos dumnealuĭ, om bun; d-apoĭ chiteștĭ dumneta că nu ne cunoaștem noĭ cu Ștefan a Petreĭ? zise moșneagul; chĭar maĭ dinioară l-am văzut umblînd prin tîrg, cu cotul subsuoară, după cumpărat sumanĭ, cum îĭ ĭe negustoria; și trebue să fie pe aicĭ undeva, orĭ în vr-o dugheană la băut adălmașul. Apoĭ bine că știŭ a cuĭ ĭeștĭ, măĭ țică; ĭan stăĭ oleacă, să te duc ĭeŭ la tată-tăŭ, și să văd, ĭel te-a trimis cu pupăza de vînzare, să spurcĭ ĭarmarocul?

Toate ca toatele, dar cînd am auzit ĭeŭ de tata, pe loc mi s-a muĭat gura; apoĭ încet încet m-am furișat pintre oamenĭ și unde-am croit-o la fugă spre Humuleștĭ, uĭtîndu-mă înapoĭ, să văd nu mă ajunge moșneagul; căcĭ îmĭ ĭera acum a scăpare de dînsul, drept să vă spun. Vorba cea: «lasă-l măĭ! l-aș lăsa ĭeŭ; dar vezĭ că nu mă lasă ĭel acum!» Tocmaĭ așa pățisem și ĭeŭ; ba ĭeram încă bucuros că am scăpat numaĭ cu atîta. Bine-ar fi s-o pot scoate la

www.dacoromanica.ro

capăt, macar așa, cu mama și cu mătușa Mă-riuca, gîndeam ĭeŭ, bătîndu-mi-se inima ca-'ntr-un ĭepure, de frică și de osteneală. Și cînd ajung a casă, aflu că tata și mama ĭeraŭ duși în tîrg; și frații îmĭ spun cu spaĭmă că-ĭ poznă cu mătușa luĭ moș Andreĭ; a sculat maĭ tot satul în picĭoare, din pricina pupăzăĭ din teĭŭ; zice că ĭ-am fi luat-o noĭ, și pe mama a pus-o în mare supărare cu asta. Știĭ că și mătușa Mă-rĭuca ĭe una din cele care scoate mahmurul din om; nu-ĭ o femeĭe de înțeles, ca mătușa Angheliță luĭ moș Chiriac; s-a mîntuit vorba. Și cum îmĭ spuneaŭ ĭeĭ îngrijiți, numaĭ ce și auzim cîntînd în teĭŭ:

«Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!»

Soră-mea Catrina zice atuncĭ cu mĭerare:

— I-auzĭ, bădiță! Doamne, cum sunt unia de năpăstuĭesc omul chiar pe sfînta dreptate!

— Maĭ așa, sorioară! . . . . dar în gîndul mĭeŭ cînd ațĭ ști voĭ cîte-a pătimit sireaca din pricina mea, ĭ-ațĭ plînge de milă.

Zaheĭ însă ne lăsase vorbind și se ca-maĭ dusese în tîrg după mama, să-ĭ spuĭe bucurie despre pupăză. Și a doŭa zi, Marți, taman în ziŭa de lăsatul seculuĭ de postul Sîn-Petruluĭ

www.dacoromanica.ro

făcînd mama un cuptîor zdravăn de alivencĭ și plăcinte cu poalele-n brăŭ, și părpălind niște puĭ tinerĭ la frigare ș-apoĭ tăvălindu-ĭ prin unt, pe la prînzul cel mic, chĭamă pe mătușa Mărĭuca luĭ moș Andreĭ la noĭ și-ĭ zice cu dragă inimă:

— Doamne, cumnățică-hăĭ, cum se pot învrăjbi oamenĭĭ din nimica toată, luîndu-se după gurile cele răle! Ia poftim soro, maĭ bine să mîncăm ceva din ce-a da Dumnezeŭ, să cinstim cîte-un pahar de vin în sănătatea gospodarilor noștri, și cele răle să se spele, cele bune să s-adune; vrajba dintre noĭ să pĭară, și neghina din ogoară. Căcĭ dacă-aĭ sta să facĭ voĭe rea de toate, zeŭ, ar trebui de la o vreme s-apucĭ cămpiĭ.

— Așa, cumnată dragă, zise mătușa Mărĭuca strîngînd cu nedumerire din umere, cînd se punea la masă; văzut-aĭ dumneta? Să maĭ puĭ altă dată temeĭŭ pe vorbele oamenilor?

Apoĭ începem cu toțiĭ a mînca; și alțiĭ, ca alțiĭ, dar ĭeŭ știŭ că mĭ-am pus bine gura la cale, să-mĭ fie pe toată zĭŭa. Și îndată ce m-am sculat dela masă, luîndu-mĭ rămas bun dela călcăĭe, fuga la scăldat; și cînd sar odată voĭ-

www.dacoromanica.ro

nicește de pe-un mal nalt în știoalnă, din greșală, drept cu față 'n jos numaĭ scînteĭ mi s'aŭ făcut pe dinaintea ochilor, de durere; și am crezut că mi-a plesnit pîntecele, nu altă ceva. Și după ce-am ĭeșit cu mare greŭ din apă, și m-am pus pe mal țiindu-mă cu mîĭnile de inimă, bățeții s-aŭ strîns cĭotcă împrejurul mĭeŭ; și m-aŭ înmormîntat în năsip, și m-aŭ prohodit cum știaŭ ĭeĭ, și deabĭa mi-am venit în simțire peste vr-un cĭas; ș-apoĭ am început a mă scălda în ticnă pînă pe la asfințitul soareluĭ; potrivind-o să vin a casă odată cu vacile și spuind mameĭ, că, scăpîndu-le văcarĭul din ocol pe-ale noastre, la amĭază, ĭeŭ singur le-am dus la păscut, și de aceea m-am întărziat pîna acum. Și mama, creștină bună, crezîndu-le toate lăptoase, după răbuș cum i le spusesem ĭeŭ cu măgulele, m-a lăudat de vrednicia ce făcusem, și mĭ-a dat și de mîncare. Iară ĭeŭ mîncînd lupește, mă făceam smerit și numaĭ rîdeam în mine mĭerîndu-mă tot atuncĭ de ghibăcia minçĭunilor ce potrivisem, de-mĭ venea maĭ, maĭ să le cred și ĭeŭ singur pe jumătate.

Ĭaca așa se poate înșela omul de multe orĭ, cînd nicĭ n-a gîndit, dacă nu știe a judeca bine. Însă ĭar mă întorc și zic:

www.dacoromanica.ro

— Tot păţitu-ĭ priceput.

Într-o zi, pe-aproape de Sînt-Ilie, se îngrămădise, ca maĭ totdeauna, o mulţime de trebĭ pe capul mameĭ: niște sumane să le scoată din stative; altele să le nivideascâ și să înceapă ale ţese din noŭ; un teanc de sumane croite, nalt pînă-n grindă, aștepta cusutul; peptănușiĭ în laiță, n-avea cine-ĭ ţinea de coadă; roata ședea în mijlocul caseĭ, și canură toarsă nu ĭera pentru bătătură; ș-apoĭ vorba ceea: «Nu ședea că-ţĭ șede norocul»; ţevĭ de făcut la sucală; copil de ţiță în albie, pe lîngă alţĭ vr-o cinci, șase, care așteptaŭ să le facĭ demîncare; treabă ĭera acolo, nu încurcală; și încă se cerea de grabă, căcĭ venea cu fuga ĭarmarocul de Fălticenĭ, care acelă ĭeste, ce ĭeste. Și mă scoală mama atuncĭ maĭ dimineaţă decît alte dăţĭ, și-mĭ zice cu toată inima:

— Nică, dragul mameĭ! vezĭ că tată-tăŭ ĭe dus la coasă, căcĭ se scutură ovăsul cela pe jos; și ĭeŭ asemenea nu-mĭ văd capul de trebĭ; tu maĭ lasă drumurile și stăĭ lîngă mămuca, de-ĭ fă ţevĭ și leagănă copilul; c-apoĭ și ĭeŭ ţi-oĭŭ lua de la Fălticenĭ o pălărĭuţă cu tăsma și-o curălușa de cele cu chimerĭŭ, știĭ cole, ca pentru tine.

www.dacoromanica.ro

— Bine, mamă; dar în gîndul mĭeŭ numaĭ ĭeŭ ştiam. Toate ca toatele; dar la cusut şi sărăduit sumane şi maĭ ales la roată, mă întreceam cu fetele cele marĭ din tors; şi din astă pricină, răŭtăcĭoasa de Mărĭŭca Săvuculuĭ, care drept să vă spun, nu-mĭ ĭera urîtă, făcea adeseorĭ în cĭuda mea, şi-mĭ bătea din pumnĭ, poreclindu-mă «Ion Torcalăŭ», cum îĭ zicea unuĭ ţigan din Vînătorĭ. Însă pentru asta, tot îmĭ ĭera dragă, şi torceam împreună cu dînsa, la umbra nucului lor, cîte-o movilă de drugĭ de canură, de mă săruta mama, cînd i le arătam sara a casă.

Aşa ne duceam băĭeţiĭ şi fetele uniĭ la alţiĭ cu lucrul ca să ne luăm de urît, ceea ce la ţară se chĭamă şezătoare, şi se face maĭ mult noaptea, lucrînd fie-care al său; cum torceam ĭeŭ de-a maĭ mare dragul, pe întrecute cu Mărĭuca, şi cum sfărîĭa fusul roţiĭ, aşa-mĭ sfărîĭa inima-n mine de dragostea Mărĭucăĭ! Martur îmĭ ĭeste Dumnezeŭ! Şi-mĭ aduc aminte, că odată, noaptea la o clacă de dezghĭocat păpuşoĭ, ĭ-am scos Mărĭucăĭ un şoarec din sin, care ĭera s-o bage în boale pe bĭata copilă, de n-aş fi fost ĭeŭ acolo. D-apoĭ vara în zilele de săr-

www.dacoromanica.ro

bătoare, cu fetele pe cîmpie, pe colnice și mai ales prin luncile și dumbrăvile cu mîndrețe, după cules răchițică de făcut gălbenele, sovîrv de umplut florĭ, dumbravnic și sulcină de pus pintre straĭe, cine umbla? Povestea cînteculuĭ:

„Fa-mă Doamne, val de teĭŭ
„Și m-aruncă-ntre femeĭ".

Și scurtă vorbă, unde ĭeraŭ treĭ, ĭeŭ ĭeram al patrulea.

Dar cînd auzeam de legănat copilul, nu știŭ cum îmĭ venea; căcĭ tocmaĭ pe mine căzuse păcatul să fiŭ maĭ mare între frațĭ. Însă ce ĭera să facĭ, cînd te roagă mama? Dar în zĭŭa aceea, în care mă rugase ĭea ĭera un senin pe cerĭŭ, și așa de frumos și de cald afară, că-țĭ venea să te scalzĭ pe uscat, ca găinile. Văzînd ĭeŭ o vreme ca asta, am spărlit-o la baltă, cu gînd răŭ asupra mameĭ, cît îmĭ ĭera de mamă și de năcăjită. Adevăr spun, căcĭ Dumnezeŭ ĭe deasupra! De la o vreme, mama crezînd că-s prin livada, undeva, ĭese afară și începe a striga, de da duhul dintr-însa: «Ioane! Ioane, Ioane!» și Ion pace! Văzînd ĭea că nu daŭ răspuns de nicăiriĭ lasă toate în pămînt, și se ĭa după mine

www.dacoromanica.ro

la baltă, unde știa că mă duc; și cînd colo, mă vede tologit cu pielea goală pe năsip, cît mi ți-i gliganul; apoi în picioare, țiind la urechi cîte-o lespegioară fierbinte de la soare, cu argint printr-însele, și aci săream într-un picior aci în celalalt; aci plecam capul în dreapta și la stînga, spuind cuvintele:

„Auraș, păcaraș
„Scoate apa din urechi,
„Că ți-oiŭ da parale vechi;
„Și ți-oiŭ spăla cofele
„Și ți-oiŭ bate dobele!"

După aceea zvîrleam pietrele, pe rînd, în știoalna unde mă scăldam, una pentru Dumnezeŭ și una pentru dracul, făcînd parte dreaptă la amîndoi; apoi mai zvîrleam cîteva de încuiam pe dracul în fundul știoalnei, cu bulbuci la gură; ș-apoi, huștiuliuc! și ieŭ în știoalnă, de-a cufundul, să prind pe dracul de-un picior, căci așa ni iera obiceiul să facem la scăldat, de pe cînd Adam-Babadam. După asta, mă mai cufundam de trei ori în rînd, pentru Tatăl, Fiul Duhul sfînt, și înc'odată pentru Amin. Apoi mă trăgeam încetișor pe-o coastă, la marginea bălții, cît mi ți-i moronul, și mă uitam pe furiș, cum se joacă apa cu piciorușele cele mîndre ale

www.dacoromanica.ro

unor fete, ce ghileaŭ pînză din susul mîeŭ. Maĭ frumos lucru nicĭ că se maĭ poate, cred!

Toate acestea le privea bĭata mamă, uĭtată cu mîĭnile subsuoară, cum ĭe omul năcăjit, și după un dîmb de prund, aproape de mine. Dar ĭeŭ n-o vedeam pe dînsa, căcĭ ĭeram în treabă. In totu-luĭ-tot, a fi trecut la mijloc vr-o jumătate de cĭas, cît a zăbovit mama acolo, maĭ vr-o treĭ, patru de cînd fugisem de-acasă, ș-ar fi trebuit să înceapă a mi se pune soarele drept inimă, după cum se zice; căcĭ ĭera trecut de amĭază. Însă ĭeŭ, în stare în care mă aflam, fiind cuprins de fericire uĭtasem că maĭ trăĭesc pe lume! Însfîrșit, mama, cît ĭera ĭea de tare de cap, de la o vreme pĭerde răbdarea și vine tiptil, în vîrful degetelor, pe la spatele mele, cînd mă uĭtam la fete, cum vă spun, îmĭ ĭa toate haĭnele frumușel de pe mal, și mă lasă cu pĭelea goală în baltă, zicîndu-mĭ cu năduh:

— Îĭ veni tu acasă, coropcarule, dacă te-a răzbi foamea, ș-apoĭ atuncĭ vom avea altă vorbă; și se tot duce.

— Eĭ, eĭ! ce-ĭ de făcut, Ioane? Fetele de la ghilit, care văzuse asta, numa-șĭ daŭ ghĭont una alteĭa, și chicoteaŭ pe socoteala mea, de

www.dacoromanica.ro

răsuna prundul. Iară ieŭ întram în pămînt, de rușine, și cît pe ce să mă înec, de cĭudă ce-mĭ ĭera; și din dragostea cea mare de maĭ dinioară, îmĭ venea acum să le strîng de gît, nu altă ceva. Dar vorba ceea: «Poțĭ opri vîntul, apa și gurile oamenilor?» De aceea le-am lăsat și ieŭ pe fete să rîdă, pînă li s-a duce gura la ureche; și pîndind vreme pe cînd șed ĭele plecate și daŭ pănza în apă la ghilit, fac țuștĭŭ! din baltă, ș-o ĭaŭ la sănătoasa; și așa fugeam de tare pe prund, de săreaŭ pĭetrele, pe care le stîrneam cu picĭoarele, cît mine de sus. Și fuga, și fuga, fără să mă maĭ uĭt în urmă, pînă ce daŭ între hudițĭ, pe drumul care ducea la noĭ acasă. Dar nu merg pe drum, de rușine să nu întîlnească vr-un om; ci sar în grădină la Costache, și merg tupiluș prin păpușoĭ; apoĭ într-o hudiță; din hudița, în grădină la Trăsnea, și ĭar prin păpușoĭ; și cînd aproape să ĭes din grădină, mă simțesc cĭĭnĭĭ luĭ Trăsnea, și la mine să mă rupă. Ce-ĭ de făcut? Auzisem ieŭ din oamenĭ, că dacă vreĭ să nu te muște cĭĭnĭĭ și să te lese în pace, cum îĭ vezĭ că sar la tine, să te tupilez jos la pămînt și să-ĭ laș să te latre cît le place, fără să te urnești din loc;

www.dacoromanica.ro

căcĭ ĭeĭ bat cît bat, și de la o vreme, te părăsesc și se duc. Și adevărat ĭeste; căcĭ așa am scăpat și ĭeŭ de cîĭniĭ luĭ Trăsnea, atuncĭ cînd am dat peste păcat cu ĭeĭ și ĭeĭ cu mine. Noroc din ceriŭ pînă-n pămînt, că nu m-a prins melianul și haramninul de Trăsnea, căcĭ avea mare cĭudă pe mine, de cînd mă zăpsise în grădina luĭ, la furat mere domnești și pere sîntilieștĭ, căcĭ m-ar fi snopit în bătaĭe. Ș-apoĭ numaĭ asta mĭ-ar fi maĭ trebuit acum, cît ĭeram de pricopsit! Însfîrșit după ce m-aŭ lăsat cĭĭniĭ luĭ Trăsnea în pace, cum v-am spus, am sărit în răspintenele unui drum; de acolo, în grădină la noĭ și atuncĭ mi s-a părut, că mă aflu în sinul luĭ Dumnezeŭ. Și merg ĭeŭ acum fără păsare prin păpușoĭ pînă în dreptul ogrăzĭĭ și mă uĭt printre gard, și văd pe mama cum se da în vînt după trebĭ, cînd afară; și-mĭ ĭera maĭ mare milă de dînsa! dar și de pîntecile mĭeŭ cel stocit de apă încă îmĭ ĭera milă. Vorba ceea: «Milă-mĭ ĭe de tine; dar de mine, mi se rupe inima de milă ce-mĭ ĭeste». Și ne maĭ putînd suferi foamea, încep a mărnăi ugilit pintre gard: «mămucăĭ, ĭacă-tă-mă-s». Ș-odată și sar în ogradă, mă înfățișez dinaintea

www.dacoromanica.ro

mameĭ aşa chipos, cum ĭeram, îĭ apuc mîna cu sila, o sărut şi zic, scăncind: «Mamă, bate-mă, ucide-mă, spînzură-mă, fă ce ştiĭ cu mine; numaĭ dă-mĭ ceva de mîncare, că mor de foame!» Vorba ceea: «Golătatea încunjură, ĭară foamea dă deadreptul.» Ia atuncĭ, cum ĭe mama cu bunătatate, se uĭtă galiş la mine şi zice oftînd:

— Bine-ţĭ şede, coşcogeme coblizan, să umbli lela pe drumurĭ, în halul acesta, şi să mă laşĭ tocmaĭ la vremea asta fără leac de ajutor! Haĭ de mănîncă; dar să ştiĭ, că mi te aĭ lehămetit de la inimă; dar să te porţĭ deacum tare bine, să maĭ fiŭ ceea ce-am fost pentru tine; dar nu ştiŭ, zeŭ!

Şi scurtă vorbă, văzînd că m-am pus răŭ cu mama, îĭ gĭuruesc ĭeŭ că ce-am făcut, n-oĭŭ maĭ face; apoĭ umblu tot cu binişorul pe lîngă dînsa, şi nu ĭes din cuvîntul ĭeĭ afară nicĭ cu fapta, nicĭ cu vorba; căcĭ «vorba dulce, mult aduce»; la trebĭ-s hărnicuţ cît se poate: derdicam şi măturam prin casă, ca o fată mare; de n-avea mama grijă, cînd se ducea undeva. Şi într-o zi, o văd că mă sărută şi-mĭ zice cu blăndeţe:

— Dumnezeŭ să te înzilească, Ionică, dragul

www.dacoromanica.ro

mameĭ, și să-ți dea toate darurile sale cele bogate, dacă te-ĭ purta, cum văd că te porți de-o bucată de vreme încoace.

Atuncĭ ĭeŭ pe loc am început a plînge și bucuria mea n-a fost proastă. Și maĭ multă mustrare am simțit în cugetul mĭeŭ, decît orĭ cînd. Și de m-ar fi izgonit de la casă, ca pe un străin, tot n-aș fi rămas așa de umilit în fața ĭeĭ, ca atuncĭ, cînd m-a luat cu binișorul. Și să nu credeți că nu mĭ-am ținut cuvîntul de Joĭ pînă maĭ deapoĭ, pentru-că așa am fost ĭeŭ, răbdător și statornic la vorbă în felĭul mĭeŭ; și nu că mă laud, căcĭ lauda-ĭ față: prin somn, nu ceream de mîncare; dacă mă sculam, nu maĭ așteptam să-mĭ dea alțiĭ; și cînd ĭera de făcut ceva treabă, o cam răream de pe-acasă. Ș-apoĭ maĭ aveam și alte bunurĭ: cînd mă lua cineva cu răul, puțină treabă făcea cu mine; cînd mă lua cu bineșorul, nicĭ atîta; ĭar cînd mă lăsa de capul mĭeŭ, făceam cîte-o drăguță de trebușoară, ca aceea, de nicĭ Sfînta Nastasia Isbăvitoarea de otravă, nu ĭera în stare a o desface cu tot meșteșugul ĭeĭ. Povestea ceea: «Un nebun arunc-o pĭatră-n baltă, și zece cumințĭ n-o pot scoate.»

www.dacoromanica.ro

Însfîrșit, ce mai atîta vorbă pentru nimica toată? Ia am fost și ieu, în lumea asta, un boț cu ochi, o bucată de humă însuflețită, din Humulești, care nici frumos pînă la două-zeci de ani, nici cuminte pînă la treizeci și nici bogat pînă la patruzeci nu m-am făcut. Dar și sărac așa ca în anul acesta, ca în anul trecut și ca decînd sînt, nicîodată n-am fost!

III

— Nu mi-ar fi ciudă încaltea, cînd ai fi și tu ceva și de te miri unde: îmi zice cugetul mieu; dar așa, un boț cu ochi ce te găsești, o bucată de humă însuflețită din sat de la noi și nu te lasă inima să taci; asurzești lumea cu țărăniile tale!

— Nu mă lasă, vezi bine, cugete, căci și eu sînt om din doi oameni; și satul Humulestii în care m-am trezit, nu-i un sat lăturalnic, mocnit și lipsit de priveliștea lumii ca alte sate; și locurile care încunjură satul nostru încă-s vrednice de amintire: Din sus de Humulești vin Vînătorii Neamțuluĭ, cu sămînță de oameni, de aceia, care s-au hărțuit odinioară cu Sobietzki, craiul Polonilor. Și mai din sus, mînăstirile Secul și Neamțul, altă-dată fala bisericeĭ romîne,

www.dacoromanica.ro

și a doŭa vistierie a Moldoveĭ. Din jos vin satele Boiștea și Ghindăoaniĭ, care înjugă numaĭ boĭ ungurești la carăle lor; unde plugurile remăn singurele pe brazdă în țarină cu săptămînile, prisăcile fără prisăcar, holdele fără jitar și nime nu se atinge de ele; ĭar oamenii din aceste sate nu știŭ ce-ĭ judecata; aproape de Boiște vine satul Blebea, care. maĭ mult de jumătate, după ce-și scapă căcĭula pe baltă, zice: «să fie de sufletul tateĭ»!

Înspre apus mĭază-zi vin mînăstirile Agapia cea tărĭnuită de lume, Varaticul, unde și-a petrecut vĭața Brancoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprĭoarelor cu sprincene, scăpate din mînăstire, Bălțăteștiĭ ceĭ plinĭ de salamură și Ceahlăeștiĭ, Topolița și Ocea, care alungă cĭoara cu perja-n gură tocmaĭ dincolo peste hotar; ĭar spre criveț, peste Ozană, vine Tîrgul Neamțuluĭ, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cocĭorva, unde la toată casa este livadă mare, Țuțueniĭ veniți din Ardeal care mănîncă slănină rîncedă, se țin de coada oĭlor, lucrează lînă și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloĭŭ, și Condreniĭ cu morile de pe Nemțișor și pĭuele de făcut

www.dacoromanica.ro

FERNIQUE, PHOT. PARIS.

"Vestita cetate a Neamțului, ingrădită cu pustiu
și acoperită cu fulgere."

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

sumane. Ĭar deasupra Condrenilor pe vîrful unuĭ deal nalt și plin de tihărăĭ se află vestita Cetate a Neamțuluĭ, îngrădită cu pustiiŭ, acoperită cu fulger, locuită vara de vitele fugărite de strechie și străjuită de ceucele și vindireiĭ care aŭ găsit-o bună de făcut cuĭburĭ într-însa. Dar asta nu mă privește pe mine, băĭet din Humulești. Ieŭ am altă treabă de făcut: vreŭ să-mĭ daŭ samă despre satul nostru, despre copilăria petrecută în ĭel și atîta-ĭ tot.

Cîțĭ Domnitorĭ și Mitropoliți s-aŭ rănduit la scaunul Moldoveĭ, de cînd ĭe țara asta, aŭ trebuit să treacă măcar odată prin Humulești spre mînăstirĭ. Apoĭ unde puĭ cealaltă lume care s-a purtat prin satul nostru, și tot lume maĭ mult bogată și aleasă: mă rog, la mînăstirea Neamțuluĭ icoană făcătoare de minunĭ, casă de nebunĭ, hram de Ispas și ĭarmaroc în tîrg tot atuncĭ; apoĭ tot pe aicĭ treacăt spre ĭarmaroace: la Peatra de Duminica Mare și la Folticenĭ de Sînt-Ilie; la Secu, hram de Tăĭerea Capuluĭ Sf. Ioan Botezătorul; la Agapia-n deal, hram de Schimbarea la Față; la Agapia-n vale, hram de Sf. Voĭevozĭ și la Varatic, hram de Sîntă-Maria-Mare; lume și ĭar lume. Și cîte tărnosirĭ

www.dacoromanica.ro

și sfinți ĭ de biseric ĭ din noŭ; și cîte soboare și revizi ĭ de fețe bisericești și politicești, și cîți străini din toată lumea, și cîte inimi purtate de dor, și cîte suflete zdrobite și rătăcite n-aŭ trecut prin satul nostru spre mînăstiri? Lume, lume și ĭar lume! Și cîte oștiri străine, și o droaie de cătane călări, tot Nemți de ceĭ mari, îmbrăcați numaĭ în fir, aŭ trecut în vremea copilărieĭ mele cu săbiile scoase prin Humulești spre mînăstirile de maĭce, după Natalița cea frumoasă; și aŭ făcut Nemțiĭ mare tărăboĭŭ prin mînăstiri, și aŭ răscolit de-a-fir-a-păr toate chiliile maĭcelor dar n-aŭ găsit-o; căcĭ becĭul privighitoruluĭ Pîrvu din Tîrgu-Neamțuluĭ putea să tăĭnuiască la nevoĭe o domniță. Și noroc de vărăticence, care au știut a-ĭ dămoli, luîndu-ĭ cu binișorul și a-ĭ face să-și bage săbiile în teacă; spuindu-le, că ceĭ ce scot sabia de sabie vor pĭeri!

Dar ce-mĭ bat ĭeŭ capul cu craiĭ și cu împărațiĭ, și nu-mĭ caŭt de copilăria petrecută în Humulești și de nevoile mele? Așa ĭera cu cale să fac de la început; dar am ținut să arĭt că Humuleșteniĭ nu-s trăiți ca în bîrlogul ursuluĭ, ci aŭ fericirea de a vedea lume de toată mîna.

www.dacoromanica.ro

La 1852, în ziua cînd s-a sfinţit paraclisul spitaluluĭ din Tîrgu-Neamţuluĭ şi s-a deschis şcoala domnească de acolo, ĭeŭ, împreună cu alţĭ băĭeţĭ, isonarĭ aĭ bisericeĭ, stam aproape de Ghica-Vodă, care ĭera faţă la acea serbare, încunjurat de o mulţime de lume şi nu ne maĭ săturam privindu-l. Şi el, frumos la chip şi blînd cum ĭera, văzîndu-ne pe maĭ toţĭ de-a rîndul îmbrăcaţĭ cu cămeşuĭce cusute cu bibiluri şi albe cum ĭe helgea, cu bondiţe mîndre, cu iţarĭ de ţigaĭe şi încălţaţĭ cu opincuţe, spălaţĭ curat şi pĭeptănaţĭ, cu ruşinea zugrăvită în faţă şi cu frica luĭ Dumnezeŭ în inimă, aruncă o privire părintească spre noĭ şi zise:

— Ĭată copiiĭ, şcoala şi sfînta biserică, isvoarele măngăĭerii şi ale fericirii sufleteştĭ; folosiţĭ-vă de ĭele şi vă luminaţĭ şi pre Domnul lăudaţĭ!

Aceste vorbe rostite de gura domnească aŭ brăzdat adînc inima norodului adunat acolo, şi fără întărziere şcoala s-a umplut de băĭeţĭ doriţĭ de învăţătură, între care ĭeram şi ĭeŭ, cel maĭ bun de hîrjoană şi slăvit de leneş; leneş fără păreche mă făcusem, căcĭ mama, după cîtă minte avea, nu se îndura să mă maĭ trimită a-

www.dacoromanica.ro

cum nicĭ la o cofă de apă, numaĭ să învăț carte și să mă fac popă, ca părintele Isaĭa Duhu profesorul nostru. Bun maĭ ĭera și părintele Duhu, cînd se afla în toane bune, Dumnezeŭ să-l ĭerte! Pus-a ĭel băĭețiĭ în rînduĭală, cum nu maĭ văzusem pănă atuncĭ; cumpăra-ni ĭel vara, din baniĭ săĭ, cofe de smeură și felĭŭ de felĭŭ de poricale, de ni da să mîncăm, și maĭ în toată Sîmbăta ne încărca în o droagă de-a Mînăstireĭ-Neamțuluĭ și ne ducea la stărăție să dăm esamen dinaintea Starițuluĭ Neonil, un bătrăn olog, care ne sfătuĭa cu duhul blîndețeĭ să ne ținem de cĭaslov și psaltire; căcĭ toate celelalte învățăturĭ, zicea el, sînt numaĭ niște ereticiĭ, care, maĭ mult amăresc inima și tulbură sufletul omuluĭ. Dar fost-a scris părinteluĭ Duhu să nu asculte în totul sfaturile cuvĭosuluĭ stariț, ci să ne învețe și cîte oleacă de aritmetică, de gramatică, de geografie și din toate cîte ceva, după priceperea noastră.

Odată venind părintele Duhu supărat foc de la mînăstire, ne dete la regula de treĭ tema următoare:

— Dacă o para luată pe nedreptul îțĭ mănîncă o sută drepte, apoĭ șese miĭ de leĭ, (leafa

www.dacoromanica.ro

mea pe un an) care mĭ-a oprit-o starițul Neonil, pe nedreptul, cîte parale drepte vor mînca de la Mînăstirea-Neamțuluĭ?

— Douăzecĭ și patru milĭoane de parale, cinstite părinte, saŭ șese sute de miĭ de leĭ, respunse unul dintre noĭ cu crida la tabelă.

— Ia să-mĭ facă Nică Oșlobanu încredințarea zise părintele Duhu.

Nică Oșlobanu, ca de obiceĭŭ, se scoală în picĭoare, cît mi ți-ĭ melĭanul și se roagă de ĭertare, spuind că-l doare capul. Și atuncĭ nu știŭ cum îl cade un urs mare din sîn și de-a dura prin clasă; nu de ceĭ pe care-ĭ joacă ursariĭ, ci de mămăligă, umplut cu brînză, rotund, prăjit pe jaratic și de pus drept inimă cînd ți-e foame. Băĭețiĭ daŭ să-l prindă, Oșlobanu se aruncă în mijlocul lor să și-l ĭeie, și se face o chirfosală ș-un rîs în școală din pricina ursuluĭ celuĭa, de-ĭ poznă. Atuncĭ, parcă-l văd cum s-a plesnit părintele Duhu cu palma peste frunte, zicînd c-un oftat adînc:

— Pe semne păcatele mele cele marĭ și grele m-aŭ aruncat și aicĭ să învăț niște țopărlanĭ sălbaticĭ. Maĭ fericit ĭeraĭ de-o mie de orĭ să paștĭ porcĭĭ la Cogeasca-Veche, Isaie,

www.dacoromanica.ro

decît să mai fi ajuns și zilele aceste! Iar tu, moglanule de Oșlobene, care te robești pînteceluĭ și nu-ți dai cătuș de puțină osteneală minței, te-i face popă ca tată-tău, cînd s-or pusnici toți bivolii din Mînăstirea-Neamțuluĭ...

Oșlobanu prost, prost, dar să nu-l atingă cine-va cu cît ie negru sub unghie, că-și asvîrle țărnă după cap ca buhaĭul; cum se duce sara a casă, și spune tătîne-seŭ ce a zis părintele Isaia. Ș-apoĭ las pe popa Niculaĭ Oșlobanu, căcĭ ĭel nu prea știe multe; slujește cîte treĭ liturghiĭ pe zi și pomenește la hurtă: pe monachi și ĭermonachi, pe stariți, pe mitropoliți și pe soțiile și copiĭ lor, de le merge colbul...

Într-o dimineață n-are ce lucra părintele Duhu? Ie pe Teofan, alt călugăr de la spital, și se duc împreună la biserica Sfîntuluĭ Lazăr de sub dealul cetățeĭ. Și cum între în biserică încep a căuta pricină părinteluĭ Oșlobanu, care slujea, că nu se ține de tipic.

— Tipic, boaĭte fățarnice? Ia să vă daŭ ĭeu tipic, zise părintele Oșlobanu, lăsînd sfintele în colo; ne-ați luat cu șmichirie pe Marele Mucenic Dimitrie, Isvoritorul de Mir, și ne-ați dat în locul acestuĭ sfînt vestit, pe Lazăr, un Jidan

www.dacoromanica.ro

tremțuros, care tot moare și ĭar învie și ĭar moare, de nu maĭ știe nime de numele luĭ. Acesta-ĭ hram? Și după ce ne-aț ĭ calicit luîndune moșia și închizîndu-ne biserica cu zid, închideț ĭ acum în cĭudă și poarta spitaluluĭ; ba pînă și clopotele ni le-aŭ oprit de tras cînerii de doftorĭ, tot din pricina voastră, de ni-s-aŭ împrăștiet poporenii; nicĭ chĭoară de baba nu maĭ dă pe la biserică. Și încă una: de șeĭzecĭ și maĭ bine de anĭ, decînd slujesc preuția, voĭ aveț ĭ să mă învățaț ĭ tipicul, puĭ de năpîrcă ce sunteț ĭ! Ia staț ĭ oleacă, să vă scot ĭeŭ gărgăunĭĭ din cap!... Și svîrrr! cu pravila cea mare după călugărĭ. Apoĭ umflînd un steșnic zdravăn de alamă, după dînșiĭ să-ĭ afurisească.... Și, na! părintele Duhu și Teofan și-aŭ prăpădit papucĭĭ, fugind maĭ mult pe brîncĭ decît în picĭoare; chĭar după tipic...

A doua zi Nică Oșlobanu ca maĭ ba să deĭe pe la școală; dar nicĭ părintele Duhu pe la biserica Sfîntuluĭ Lazăr, că l-ar fi pironit părintele Oșlobanu pe cruce și l-ar fi pus în podul bisericeĭ spre păstrare, cu parte din icoanele rămase aicĭ de la Cetatea-Neamțuluĭ. Și mi-se pare că avea mare dreptate bĭetul bătrîn: căcĭ

www.dacoromanica.ro

în locul bisericeĭ Sfîntuluĭ Lazăr, fusese altă biserică de lemn, al căreĭ hram ĭera Sfîntul Dimitrie; făcută și înzestrată cu moșie de Vasile Lupu Voevod, ca și cea de la noĭ din Humulești. Însă Monastirea Neamțuluĭ, bună mehenghe, cînd a făcut spitalul din Tîrgu-Neamțuluĭ, face și biserica Sfîntuluĭ Dumitru de peatră, îĭ schimbă hramul, numind-o Sfîntul-Lazăr, o închide cu zid în cuprinsul Spitaluluĭ, și hramul Sfîntuluĭ Dumitru l-a pus la paraclisul de la spital. Iar moșia preuților a păpat-o ca și pe moșia Humulestiĭ. Și de aicĭ supărarea părinteluĭ Oșlobanu ajunsese la culme; să nu vadă sămînță de călugăr pe la biserica luĭ, că-ĭ potopește! Ca prin urechile aculuĭ de n-a făcut mucenic pe părintele Duhu, în locul Sfîntuluĭ Dumitru Isvoritorul de Mir.

Peste cîte-va zile, după asta, auzim că Nică Oșlobanu s-a dus să învețe la școala catihetică din Folticenĭ, vorbă să fie. Văru-mĭeŭ Ion Mogorogea, Gîtlan, Trăsnea și alțĭ cunoscuțĭ aĭ meĭ se dusese tot acolo maĭ de mult; bine înțeles, pe socoteala pungeĭ părinților lor. Și ĭeŭ remăind fără tovarășĭ de ispravă, și maĭ dîndu-mĭ și părintele Isaia un puĭŭ de bate așa

www.dacoromanica.ro

din senin, chihăĭam pe mama, să se puie pe lîngă tata, ca doar m-a da și pe mine la catihet; macar că ĭeram un ghibirdic și jumătate.

Galbenĭ, stupĭ, oĭ, caĭ, boĭ și alte bagateluri de al de aceste, prefăcute în parale, trebuĭa să ducă dascălĭĭ poclon Catihetuluĭ de la fabrica de popĭ din Folticenĭ; s-apoĭ lasă-te în *Conta* sfinției-sale, că te scoate poponeț ca din cutie... Pentru mine însă numaĭ două merțe de orz și două de ovăs a dat tata cuĭ se cuvine, de am fost primit în Folticenĭ, căcĭ școala ĭera numaĭ de mîntuĭală; boiĭ să ĭasă .... Ajungînd acolo toamna tîrzĭŭ, m-am așezat în gazdă la Pavel cĭubotarĭul din ulița Rădășenĭĭ, unde ĭeraŭ și ceĭlalțĭ tovarășĭ aĭ meĭ.—Catihetul, care făcea zĭua noapte și noaptea zi, jucînd stos, rar venea pe la școală. Noĭ, dacă vedeam așa, ne duceam și maĭ rar; dar nebunĭĭ știŭ că făcĭam deajuns. Pavel ĭera holteĭŭ și casa luĭ destul de încăpătoare: lăițĭ și paturĭ de jur împrejur; lîngă sobă altul, și toate ĭeraŭ prinse. Iară gazda, robotind zi și noapte, se proslăvea pe cuptor, între șanurĭ, calupurĭ, astrăgacĭŭ, bedreag, dichicĭŭ și alte custurĭ tăĭoase, muștchea, pĭedecă, hască și clin, ace, sule, clește, pilă, cĭocan, ghinț,

www.dacoromanica.ro

pîele, ață, hîrbul cu călacan, cleĭŭ și tot ce trebuĭe unuĭ cĭubotar. Cu noĭ ședea și Bodrîngă, un moșneag fără căpătăĭŭ, însă de tot hazul-Pentru puțină mîncare și cîte-o leacă de pașcă de cea de treĭ ocă la para, slujea toată casa: tăĭa lemne, aținа focul, aducea apă, mătura, ne spunea la poveștĭ nopțĭ întregĭ, șezînd cu nasul în tăcĭunĭ, și ne cînta din fluer: Doĭna, care te umple de fiorĭ, Corăbĭasca, Mărĭuța, Horodnica, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortuluĭ, Horĭ și alte cîntece sculătele ca aceste, de jucam pînă ce asudaŭ podelele și ne sărea talpele de la cĭubote. Și din pricina luĭ Pepelea de moș Bodrîngă, Pavel maĭ nu le putea dovedi din cîrpit ba și ĭel, uneorĭ, sărindu-șĭ din mințĭ, își rupea cĭubotele ferfeniță, jucînd împreună cu noĭ. Odată venise luĭ Oșlobanu rîndul să cumpere lemne; și așa, cu toată cărpănoșia luĭ, ĭese cînecînește în mediân, aproape de gazda noastră și găsește un țăran de la Sasca, pare-mi-se, orĭ de la Baĭa, cu un car încărcat cu lodbe de fag.

— Cît ceĭ pe car, bade, zise Oșlobanu, căruța nu-ĭ ĭera a cumpăra lemne, cum nu-mĭ ĭe mie acum a mă face popă.

— Treĭ husășĭ, dascăle.

www.dacoromanica.ro

— Ce spuĭ, bădișorule; pentru un braț de lemne? Dacă le duc în spate pe toate odată pîn-a casă.

— Dacă le-ĭ duce dascăle, ți-le daŭ degeaba.

— Zeŭ, nu șuguĭești, bade?

— Nicĭ o șagă, dascăle, să vedem cum le-ĭ duce, și halal să-ți fie!

Oșlobanul ĭe atuncĭ lemnele din carul omuluĭ cîte unul, unul și le razemă în picĭoare lîngă brațu-ĭ; după aceĭa descinge brîul de pe lîngă sine și le împrejură, legîndu-le frumușel să nu se hrentuĭască; apoĭ săltîndu-le și aburcîndu-le cam anevoĭe, le umflă-n spate și la gazdă cu dînsele. Un băĭetan nebunatic de-alăturea, văzînd asta, zise cu glas mare:

— Dascăle Trascăle, be-he-he! dracul să te ĭe!

Iar țăranul făcîndu-și cruce a remas cu gura cîscată, fără să bleștească un cuvînt. Acum nu vă maĭ spun cît ĭera de încărcat carul cu lemne care la așa loc, ținea pe vremea aceĭa șepte leĭ și jumătate, și cît ĭera de mare și de tare Nică Oșlobanu și alțĭ vr-o șeĭzecĭ ca dînsul: între carĭ, mulțĭ lăsîndu-și nevestele cîte cu doi, treĭ copiĭ a casă în creĭeriĭ munților, venise la nĭ să se pricopsĭască de învățătură. . . .

www.dacoromanica.ro

Ş-apoĭ carte se învăța acolo, nu glumă: Unĭĭ cîntaŭ la psaltichie, colea, cu ifos, pînă ce răgușaŭ ca măgariĭ; alțiĭ, dintr-o resuflare spuneaŭ cu ochiĭ închișĭ cele șepte taĭne din catihisul cel mare; Gîtlan se certa și prin somn cu Urieșul Goliat; mustecĭosul Davidică de la Fărcașa, pînă tipărea o mămăligă, mîntuĭa de spus pe de rost, răpede și fără greș, toată istoria vechĭuluĭ Testament de Filaret Scriban, împărțită în perĭoade, și pronumele conjuctive de dativ și acusativ din gramatica luĭ Măcărescu:

— Mi-ți-i ni-vi-li, me-te-îl o, ne-ve-i-le; mete îl'-'o, ne-ve-i-le, mi-ți-i ni-vi-li.

Ce-a fi aceĭa ducă-să pe pustĭŭ! Unĭa dondăniaŭ ca nebunĭĭ, pînă-ĭ apuca amețeală; alțiĭ o ducĭaŭ numaĭ într-un muget, cetind pînă le perea vederea; la unia le umblaŭ buzele par-că ĭeraŭ cuprinșĭ de pedepsie; ceĭ maĭ mulțĭ umblaŭ besmeticĭ și stăteaŭ pe gînduri, văzînd cum îșĭ pĭerd vremea, și numaĭ oftaŭ din greŭ, știind cîte nevoĭ îĭ așteaptă a casă. Și turbare de cap și frîntură de limbă ca la aceștĭ nefericiți dascălĭ, nu s-a maĭ dat a vedea; cumplit meșteșug de tîmpenie, Doamne ferește!

De-a maĭ mare dragul să fi privit pe Davi-

www.dacoromanica.ro

dică, flăcău de munte : cu barba în furculiță și favorițe frumoase; cu pletele creț și negre ca pana corbului; cu fruntea lată și senină; cu spincenele tufoase; cu ochiĭ marĭ, negri ca murele și scînteĭetorĭ ca fulgerul; cu obrajiĭ rumenĭ ca doĭ bujorĭ; nalt la stat, lat în spete, subțire la mijloc, mlădĭos ca un mesteacăn, ușor ca o căprioară și rușinos ca-o fată mare. Dumnezeŭ să-l ĭerte! că n-avu parte să se preuțască; a murit, sărmanul, înainte de vreme, înecat cu pronumele conjuctive, peritu-le-ar fi numele să le pĭară, că aŭ mîncat juvaer de flăcăŭ! Maĭ bună minte avea Mirăuță din Grumăzeștĭ, care umbla trela-lela în puterea ĭerneĭ pe la tărăbile jidovești, întrebînd ba teacă de cosor, ba căpestre de puricĭ, ba cuĭe de la corabĭa luĭ Noĭe, ba fragĭ și căpșune pentru cine-va care pornise într-adaos, ba cînta în pilda Jîdovilor:

„Nu-mĭ ĭe cĭudă pe gîndac,
„C-a mîncat frunza de fag;
„Dar mĭ ĭe cĭudă pe omidă,
„C-a mîncat frunza de crudă:
„N a lăsat să odrăslească,
„Voĭniciĭ să se umbrĭască.“

www.dacoromanica.ro

Şi alte drăcănii ce-i trăsnĭau în cap. Nebun ĭera ĭel să-şĭ pĭardă vĭaţa din pricina luĭ «mi-ţi-i-ni-vi-li, me-te îl-o, ne-ve-i-le», ca Davidică?

Ieŭ, ca şi Mirăuţă, nu mă prea osteniam pînă-ntr-atîta, să mor învăţînd; că doar nu-mĭ plîngĭaŭ copiĭ a casă, nicĭ dădusem catihetuluĭ cel poclon mare pănă pe-acolo. Pentru două merţe de orz şi două de ovăs, nu ĭera să las copila popeĭ de la Folticeniĭ Vechĭ nemîngaĭată. Afară de aceasta, cînd mă uĭtam în oglindă, barbă şi musteţe ca în palmă; şi doar le şi părleam ĭeŭ într-o privire şi le ungĭam în toată sara cu săŭ amestecat cu muc de luminare şi alună arsă; dar degĭaba muncă. Ş apoĭ întrat în asemenea şcoală, maĭ numaĭ barba şi punga, bat-o pustia, te făcea să calcĭ a popă!

D-apoĭ luĭ Trăsnea, săracul, ce-ĭ păţea sufletul cu gramatica! Odată îmĭ zise ĭel plin de mîhnire:

— Ştefănescule, (căcĭ aşa mă numĭam la Folticenĭ), astăzĭ nu maĭ mergem la şcoală, că nu ştĭŭ tabla, şi vreŭ să învăţ pe mînĭ la gramatică. Mă rog ţie, haĭ cu mine la cîmp spre Folticeniĭ Vechĭ; vom învăţa împreună saŭ

www.dacoromanica.ro

cîte unul; ĭeŭ la gramatică și tu ce-ĭ vrea; apoĭ mi-ĭ asculta, să vedem nu s-ar prinde și de capul mĭeŭ ce-va. Lăs că nicĭ la celelalte nu prea pot învăța, cu slova astă nouă care-a ĭeșit; însă afurisita de gramatica îmĭ scoate perĭ albĭ, trăsnit-o ar fi s-o trăsnească! Par-că aĭ ce face cu dînsa la biserică? Dar dacă se cere!... Am s-o ĭaŭ și ĭeŭ din capăt, și poate cu tine, care aĭ trecut pe la părintele Duhu, să mă pot deslușĭ.. ..

Fiind-că la Folticenĭ Vechĭ era ceva măngăĭere pentru mine, mă potrivesc luĭ Trăsnea și ne ducem împreună. Și ĭera un ger uscat prin luna luĭ Noemvrie, și bătea un vîntișor supțire în ziua aceĭa, de-țĭ frigea obrazul. Cum ajungem la cîmp, Trăsnea se tologește pe-un hat și începe la gramatica din capăt, întrebarea și răspunsul întăĭŭ:

Intrebare. Ce ĭeste Gramatica romînă?

Respuns. Gramatica romînă ĭeste artea ce ne învață a vorbi și a scrie o limbă corect.

Ĭar în altă ediție:

— Gramatica ĭeste o învățătură ce ne arată modul de a vorbi și de a scrie bine într-o limbă.

Asta-ĭ asta; din cĭaslov și psaltire, și acele

www.dacoromanica.ro

bălmujite răŭ ca vaĭ de ĭele, să trecĭ la gramatică, și încă ce gramatică! nu ca aceste de acum, posderie de gramaticĭ; unele «raționate» altele «desvoltate» și ticsite de «complimente» care, trebuĭe spus fără compliment, îțĭ esplică..., pînă ce nu se maĭ înțelege nimică; adică, făcute anume pentru copiĭ, de se joacă cu dînsele, de ușoare, ce sînt!.., Însă ce folos! peste Trăsnea n-a dat asemene noroc .... să umble într-ales.... Iel, păcătosul, uĭtați-vă, ce fel de gramatică trebuĭa să învețe: «arta, corect într-o limbă; silabă numim un sunet deplin, simplu, saŭ compus cu una din consune, saŭ și cu maĭ multe consune, care însă să se pronunțe cu o scoatere de voace.» Iar în altă ediție: «Prin silabă înțelegem rostitura uneĭ părțĭ de cuvînt ș. c. l.»

Eĭ, eĭ! deacum dregețĭ «voacea» și descurcă-te, măĭ Trăsne, dacă poțĭ. Iar la a treĭa pagină îndată la altă năsbutie:

Întrebare. Cîte părțĭ are gramatica romînă?

Răspuns. Gramatica romînă are patru părțĭ, care sunt: 1. Etimologia 2. Sintaxa. 3. Ortografia și 4. Prosodia.

Întrebare. Ce ne învață fie care din părțile aceste?

www.dacoromanica.ro

Răspuns. 1. Etimologia, ne învață a cunoaște părțile vorbeĭ, adică analisul gramatical.
2. Sintaxa ne învață a lega părțile vorbeĭ după firea limbeĭ noastre, adică sintesul gramatical!.
3. Ortografia ne învață a scrie bine, adică după regulile gramaticeĭ.
4 Prosodia ne învață a accenta silabele și a le rosti după firea cuvintelor și scopul ce-l avem în vorbire.

Apoĭ: mi-ți-i ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i le. Și alte isnoave hăzoase ca aceste. Maĭ pune la socoteală că și Trăsnea ĭera înaintat în vîrstă, bucher de frunte și tîmp în telĭul său; că profesorul, care și ĭel se mira cum au ajuns profesor, zicea: «Luațĭ de icĭ pînă icĭ», cum mi-se pare că se maĭ face pe unele locurĭ și astăzĭ, și poate că nu vețĭ aduce bănat nicĭ gramaticuluĭ, nicĭ profesoruluĭ, nicĭ luĭ Trăsnea; ci întîmplăreĭ, care a făcut pe oamenĭ așa cum sînt: orĭ cuțite de oțel orĭ de tinichĭa... Ș-apoĭ gîndițĭ că Trăsnea citea întrebarea și răspunsul, fie-care pe rînd, rar și lămurit, ca să se poată înțelege ce-va?

— Nu așa necredincĭoșilor, ci ĭată cum: Ce ĭeste gramatica, romînă, ĭeste... ce ĭeste, ĭeste.... ĭeste arata.... nu *arata*; artea.... artea... ce... ce... ce ne învață, învață... învață....

www.dacoromanica.ro

ce ne învață; a vorbi... bi... bi... ce ne învață;... ce ĭeste, ĭeste .. ĭeste *arata*, uĭte dracu! nu arata, artea ce ne învață.... ce ĭeste ĭeste...., și tot așa dondănind foarte răpede, bîlbăit și fără pic de cugetare, pînă la «a scrie într-o limbă corect» rar ajungea, sărmanul! Și după ce turba de cap hăt bine, mă striga să-l ascult, că știe. Luam ĭeŭ cartea din mîna luĭ și-l întrebam: Ce ĭeste gramatica, măĭ Trăsne? ĭar ĭel închizînd ochiĭ răspundea ĭute, ĭute și mornăit, cum cer caliciĭ la pod:

— Ce ĭeste gramatica romînă, ĭeste... ce ĭeste, ĭeste... și celelalte după obiceĭŭ, schimonosînd cuvintele și îndrugîndu-le fără nicĭ o noĭmă, de-țĭ venea să-ĭ plîngĭ de milă!

— Nu așa măĭ Trăsne.

— Dar cum?

— Nu maĭ zice romînă, și spune numaĭ respunsul; ce aĭ cu întrebarea? Și se și opintea ĭel într-o privire să respundă bine, dar degeaba; se încurca și maĭ răŭ, începea a oșta și-ĭ venea să-șĭ spargă capul.

— Maĭ lasă-mă oleacă, zicea ĭel năcăjit; și și cînd te-oĭŭ striga să viĭ ĭar să mă ascultĭ; și de n-oĭŭ ști nicĭ atuncĭ, apoĭ dracul să mă

www.dacoromanica.ro

ĭeĭe! Dă; gramatica, să zicem că n-o înţăleg şi s-o lăsăm la o parte; arta, asemine; corect, tiji. D-apoĭ «romînă, ĭeste..., ce... ne învaţă a vorbi şi a scrie bine într-o limbă», parcă-s cuvinte romîneştĭ; ce naĭba! Numaĭ şi aicĭ trebuĭe să fie ceva!... «a vorbi şi a scrie bine într-o limbă» îndrăcit lucru! Cum «să scrĭĭ într-o limbă?...» Poate cu limba; maĭ ştiĭ păcatul? Pe semne că noĭ, cum s-ar prinde, las că de scris, talpa gîşteĭ; dar apoĭ şi de vorbit, păcatele noastre, se vede că vorbim pogan şi răŭ de tot; nu romîneşte ci ţărăneşte... Doamne, Doamne! învăţat maĭ trebuĭe să fie şi acel care face gramaticĭ! Însă şi-n gramatica staŭ ĭeŭ şi văd, că masa tot masă, casa tot casă şi boul tot boŭ se zice, cum le ştĭŭ ĭeŭ de la mama. Poate celelalte bîzdăgănĭĭ; «rostitură, arta, corect, pronunţe, analisul, sintesul, prosodia, ortografia, sintacsa, etimologia, concrete, abstracte, conjunctive: mi, ţi, i, ni, vi, li; me, te, îl, o, ne, ve, i, le» şi altele de sama acestora să fie maĭ romăneşte..., şi noĭ, prostimea, habar n-avem de dînsele! Noroc mare, că nu ne pune să le şi cîntăm, c-ar fi şi maĭ raŭ de capul nostru cel hodorogit! De cît

www.dacoromanica.ro

țăran, mai bine să mori! Hai, du-te, Ștefănescule, că m-apuc de învățat...

Și lăsîndu-l, m-am dus și ieu în cîuda la fata popei, am găsit-o singură singurică și m-am jucat cu dînsa în ticnă pînă-ndesară; căci mamă n-avea și tată-său, ca popa, umbla după căpătat... Apoi m-am întors la cîmp, cu sgărdița de la gîtul copilei, c-o năframă cusută frumos cu flori de mătasă și cu sinul plin de mere domnești; și cînd colo, zărghitul de Trăsnea dormea pe hat, cu gramatica sub nas și habar n-avea de frig. Sărace, sărace! nu iești nici de zama ouelor; decît așa, mai bine te făcea mă-ta un mînz și te mînca lupii, zic ieu în mine.

— He! Trăsnea, mă! scoală! știi tabla? — Sare iel de jos, îl ascult, — cleiu. — Haidem a casă, măi Trăsne, că m-a răsbit foamea și frigul, și mor de urît aicea pe cîmp!

— Da, că și ieu. Ducă-să draculuĭ gramatica! Mi-s-a înăcrit sufletul de dînsa! Și osebit de asta, nici nu-mi ie bine.

— Un fel de lene, amestecată cu slăbăciune, măi Trăsne, nu-i așa?

— Ba chiar ai nimerit; un fel de leșin la i-

www.dacoromanica.ro

nimă, amestecat cu intinsorĭ, saŭ cam așa ceva.

— Poate fiorĭĭ gramaticeĭ, zic ĭeŭ.

— Maĭ știĭ păcatul? poate că ș-aceĭa să fie, zise Trăsnea; căcĭ dracul s-o ĭeĭe! cum puĭ mîna pe dînsa, îndată-țĭ vine somn.... Flecuștețe de-aceste nu se potrivesc cu rînduĭala bisericeĭ, s-a mîntuit vorba... «Osmoglasnicul» ĭeste ce ĭeste... Vorba tateĭ: «Condacul umple sacul și troparul hambarul, măĭ băĭete!» Ce umblăm noĭ chinuindu-ne cu gramatica, Ștefănescule? Haĭdem!

Și ne întoarcem noĭ la gazdă pe la asfințitul soareluĭ, mîncăm ce mîncăm, ș-apoĭ rugăm pe moș Bodrîngă să ne cînte; și unde nu se adună o mulțime de dăscălime la noĭ, căcĭ aicĭ ĭera staniștea lor; și ne întărtăm la joc, șticole, ca la vîrsta aceĭa; de nicĭ simțirăm cînd a trecut noaptea. Și așa, am scăpat și ĭeŭ de urît și Trăsnea de bolborosit prin somn: ce ĭeste gramatica romînă, ĭeste... ce ĭeste, ĭeste...., ca alte dățĭ. Însă veselia nu s-a închiet numaĭ cu atîta; alta și maĭ și s-a început din capăt: N-apucase moș Bodrîngă a lua bine fluerul de la gură, și ĭaca ne trezim cu popa Buligă Ciucălăŭ din ulița Bucĭumeniĭ, tămăĭet și aghez-

www.dacoromanica.ro

muit gata des-dimineață, Dumnezeŭ să-l ĭepure! Și cum ne bine-cuvîntează, după obiceĭul săŭ, cu amîndouă mînile, ca Vlădicii, ne și trage cîte-un ibrișin pe la nas despre fata popeĭ de la Folticenii-Vechĭ: ba că-ĭ fată cuminte, ba că-ĭ bună de preutească, ba c-ar fi potrivită cu mine, ba că are să mĭ-o lege tată-seŭ de gît și cîte ponosurĭ și tîlcurĭ de-a luĭ popa Buligă cel buclucaș, pîn-a început Gîtlan a-l lua cu măgulele, zicînd:

— Ia lasă, lasă, cinstite părinte; nu maĭ umbla și Sfinția ta cu scornĭturĭ de-aceste chĭar în ziŭa de lăsatul seculuĭ. Maĭ cîntă încaltea moș Bodrîngă un răstîmp, să ne veselim deajuns; că părintele a fi bun și ne a ĭerta.

Moș Bodrîngă de cuvînt; ĭar începe a cînta și la joc băeții! Popa Buligă, de și ĭera bătrîn, dacă vede că nĭ-ĭ treaba de-așa, unde nu-și pune poalele antereuluĭ în brîŭ, zicînd:

— Din partea mea, tot chef și voĭe bună să vă dea Domnul, fiĭlor, cît a fi și-ți trăi!

Apoĭ svîrle potcapul de-o parte și la joc deavalma cu noĭ, de-ĭ pălălăĭaŭ pletele. Și tragem un ropot și doŭă și treĭ, de ĭera cît pe ce să scoatem sufletul din popă. Și așa l-am vlăguit, de-ĭ ĭera acum lehamete de noĭ. Dar vorba

www.dacoromanica.ro

ceĭa «dacă te-aĭ băgat în joc, trebuĭe să jocĭ!» De la o vreme, văzînd bĭetul popă că s-a pus în cîrd cu nebuniĭ, începe s-o întoarcă la șurub:

— Mă așteaptă niște fiĭ de duhovnicie, dragiĭ meĭ, și trebuĭe să mă duc mort-copt, căcĭ acesta ni-ĭ plugul.

Pavăl, gazda noastră, și pune atuncĭ un talger de uscăturĭ ș-o garafă cu vin dinaintea părinteluĭ Buligă zicînd:

— Ia poftim, cinstite părinte, de-ți lua din masa noastră oleacă de gustare ș-un pahar, două de vin, ș-apoĭ ve-ți duce, dacă spuneți c-aveți așa de mare grabă.

Sfinția-sa, nemaĭ puindu-se de pricină, încrucișează mînile după obiceĭŭ, îșĭ drege glasul și spune cu smerenie:

— Bine-cuvîntează, Doamne, mîncarea și băuturica robilor tăĭ, amin! După aceĭa ridică un pahar, zicînd: mă închin, băĭeți, la fața voastră cu sănătate, ca la un codru verde! Cînd ne-a fi maĭ reŭ, tot așa să ne fie! Și dă paharul de dușcă; apoĭ încă vr-o două, treĭ și peste-acele alte cîte-va; după aceĭa ne bine-cuvintează ĭar cu amîndouă mînile, zicînd: «Eĭ, băĭeți, deacum liniștiți-vă!» Ș-apoĭ ne lasă în pace și-șĭ caută de drum. Însă noĭ, vorba ceĭa:

www.dacoromanica.ro

„Nicĭ toate-ale doftorului,
Nicĭ toate-a duhovniculuĭ.“
„De ce petrecĭ,
De cĕ-aĭ maĭ petrece “

Cam pe înserate, ne luîm tîriș, cu moș Bodrîngă cu tot, și ne băgăm într-o cinstită crîșmă la fața vorniculuĭ de la Rădășenĭ, unde maĭ multă lume se aduna de dragostea crîșmăriței, decît de dorul vinuluĭ; căcĭ ĭera și frumoasă, bat-o hazul s-o bată! Ș-apoĭ măritată de curînd după un văduoĭŭ bătrîn ș-un «lă-mă mamă», cum ĭe maĭ bine de tras la om în gazdă. Crîșmărița cum ne-a văzut, pe loc nĭ-a sărit înainte și ne-a dus de-o parte, într-o odaĭe mare, cu obloane la ferestĭ și podită pe jos, unde ĭeram numaĭ noĭ in-de-noĭ și crîșmărița cînd poștea; ca la casa ĭeĭ.

Într-un colț al odăĭeĭ, cîte-va merțe de fasole; în altul sămînța de cînepă; în al treĭlea o movilă de mere domnești și pere de Rădășenĭ, care trăĭesc pînă pe după Paștĭ; în al patrulea, mazere și bob, despărțite prin o scîndură lată, ĭar alături niște bostanĭ turcești; într-o putină pere uscate și dulcĭ ca smochinele; maĭ încolo, un teanc de chite de cînepă și de in; pe-o grindă călepe de tort și linurĭ boĭte fel de fel

www.dacoromanica.ro

pentru scoarțe și lăicere; apoĭ cîlțĭ, bucĭ și alte lucrurĭ, zăhăite prin cele politĭ și colțare, ca la casa unuĭ gospodar fruntaș de pe vremea aceĭa. Și cum ne aflam noĭ în această binecuvîntată casă, crîșmărița ĭute a lăsat obloanele în jos, a aprins lumănarea și, cît aĭ bate din palme, ni s-a și înfățoșat cu o cană mare de lut, plină cu vin de Odobeștĭ; și turnînd prin pahare, săr'aŭ stropiĭ din vin de-o șchĭoapă în sus, de tare ce ĭera. Gîtlan, bun mehenghĭŭ ĭe un pahar și-l întinde gazdeĭ, zicînd:

— Ia poștim, puĭculiță, de cinstește dumneta întăĭ! să vedem, poate c-aĭ pus ceva într-însul.

Crîșmărița cea frumoasă luînd paharul, se închină la toțĭ cu sănătate, rizîndu-ĭ ochiĭ, și după ce gustă puțin, se roagă să n-o zăbovim, că maĭ are și alțĭ muștereĭ și bărbatu-săŭ nu poate dovedi singur. Dar țĭ-aĭ găsit; noĭ ațiindu-ĭ calea, o poșteam cu stăruință să cinstească de la fie-care. Și ĭa tot ar fi stat maĭ mult cu noĭ, dacă n-am fi alungat-o prostește, mulțămindu-ĭ, cîte c-o sărutare plină de foc!

— Așa ĭe tineritul îsta bată-l să-l bată, zise moș Bodrîngă, șezînd cucuĭet pe niște bucĭ și molfăind la pere uscate. Aveți dreptate, băĭeți; acum vi-ĭ vremea.

www.dacoromanica.ro

— Şi cum zicĭ, moşule, răspunse crîşmăriţa întrînd atuncĭ pe uşă c-o strachină de plăcinte ferbinţĭ, c-o găĭnă friptă, şi puindu le pe masă dinaintea noastră; şi zeŭ, mare pomană şĭ a făcut căcĭ ĭeram flămînzĭ ca niştе lupĭ.

După ce mîntuim de băut cana ceĭa, nĭ-se aduce alta pentru care mulţămĭam crîşmăriţeĭ tot cu sărutărĭ, pînă ce se făcea că se mănie şi ĭar fugea dintre noĭ. Maĭ pe urmă ĭar venea şi ĭar fugea, căcĭ cam aşa se vinde vinul, pe unde se vinde... Orĭ maĭ ştiĭ păcatul? poate că nicĭ crîşmăriţeĭ nu-ĭ ĭera tocmaĭ urît a sta între noĭ, de ne cerca aşa des. La urma urmelor, unde nu-ĭ dă şi Trăsnea, cel uricĭos, un pupoĭŭ, fără veste. Căcĭ la de-aceste maĭ tot prostul se pricepe. Şi atuncĭ, crîşmăriţa cea frumoasă, curat că s-a mănĭet. Dar ce să-ĭ facem? Vorba ceĭa:

— În care cămeşă s-a mănĭet într-aceĭa s-a desmănia.» Că altfel n-aĭ cum s-o ghibăceştĭ. De la o vreme, prinzînd moş Bodringă la inimă, să nu înceapă a cînta din fluer o Corăbĭască de cele frămîntate in loc? Noĭ atuncĭ să nu ne întîrtăm la joc? Şi aşa o ferbĭam de tare, de nu ne ajungea casa; şi dam chĭoriş

www.dacoromanica.ro

prin fasole, prin mazere și bob, și sămînța de cînepă se făcea oloiŭ, părăind sub talpele noastre. Cam pe după mĭezul nopțeĭ, văzînd că moș Bodrîngă ne-a părăsit, începem și noĭ a ne strecura cîte unul, unul spre gazdă; ĭeŭ, cu sînul încărcat de pere uscate, și c-un bostan mare, ce mi l-a dat crîșmărița; cîcĭ pe cît ĭera de frumoasă, pe atîta ĭera și de darnică, mititica!.... Și cînd ajung la gazdă, ce să vezĭ? maĭ fiecare tovarăș al mĭeŭ fur-luase cîte ce-va: unul mere domnești; altul, pere de Rădășenĭ; moș Bodrîngă, pașlise o grămadă de bucĭ pentru ațițat focul, și Trăsnea, semînță de cînepă. Iar Oșlobanu, cu ciubotele dintr-o vacă și cu talpele din alta, viind maĭ în urma tuturor, numaĭ ce-l vedem că se pune cu creștetul pe pat și cu talpele în grindă, așa încălțat și îmbrăcat cum ĭera; și ce să-țĭ maĭ vadă ochiĭ? Să nu spun minciunĭ, dar peste o dimerlie de fasole ĭ-aŭ curs atuncĭ din turetce, pe care de obiceĭŭ le purta suflecate; ĭar atuncĭ le desuflecase anume pentru trebușĭoara asta.... Numaĭ vărumĭeŭ, Ioan Mogorogea, feciŏr de gospodar cinstit, nu luase nicĭ un capăt de ață; Iar Zaharia luĭ Gîtlan se mulțămise c-un sărutat din

www.dacoromanica.ro

partea frumoaseĭ crișmărițe. — Mare mîngăĭere pentru un băĭet străin, în ziua de lăsatul seculuĭ!.... Și ĭa acum înțeleg ĭeŭ, că Gîtlan, căruța-ĭ zicea în școală «Zaharia Simĭonescu» a fost maĭ cuminte decît noĭ toțĭ: căcĭ ĭel, din cele aduse de noĭ, s-a folosit, ĭară noĭ din fericirea luĭ — pace!

Eĭ, eĭ! toate bune și frumoase la vremea lor; dar deacum trebuĭe să ne maĭ punem și cîte pe-o leacă de carte, căcĭ mîne, poĭmîne vine vacanția de Crăcĭun și noĭ stricăm pînea părinților degeaba; nimic fără cheltuĭala și baniĭ nu se ĭaŭ din drum. — Unul cu altul la un loc aveam acum la începutul postuluĭ vr o patru, cincĭ ulcĭoare de oloĭŭ, treĭ patru sacĭ de făĭnă de păpușoĭ, cîte-va ocă de pește sărat, perje uscate, fasole, mazere, bob, sare și lemne pentru cîteva săptămînĭ; cicĭ stam la masă toțĭ împreună, făcînd mîncare cu rîndul, fiecare dintr-al său pentru o zi. Însă Oșlobanu, care mînca cît șeptesprezece, ne cam pusese pe gînduri. Tată-său, popa Neculaĭ, nu-ĭ vorbă avea de unde să-ĭ trimeată; dar «ce ĭ în mînă, nu-ĭ mincĭună.»

Multe sînt de făcut, și puține de vorbit, dacă

www.dacoromanica.ro

aĭ cu cine te înțelege. Mă sfătuĭesc ĭeŭ într-o zi cu Gîtlan, c-aicĭ ar trebui ceva de făcut să putem scăpa de cîțĭ-va mîncăĭ; căcĭ tovărășia nu ni se părea dreaptă. Și găsim un mijloc nu se poate maĭ nimerit: Noaptea, cînd vor adormi toțĭ, să punem poștă la talpe, cuĭ vom socoti noĭ; maĭ ales că vr o cîț va adormĭaŭ dușĭ, cum începea moș Bodrîngă a spune la poveștĭ. Și după ce-am pus la cale unele ca aceste, pîndim cînd ĭeraŭ ceĭalalțĭ dușĭ de-a casă și ne apucăm de făcut poște, ca s-avem pe maĭ multă vreme. Cîteva păturĭ de hîrtie, lipite una peste alta cu săŭ de lumînare topit pe lîngă foc, puse încet la talpe cînd doarme omul greŭ, și aprinse c-un chibrit, maĭ sfînt lucru nicĭ că se poate!.... Și fiind-că pe Oș-lobanu toțĭ aveaŭ cĭudă maĭ mare, luĭ ĭ-am făcut pocinog întĭĭŭ. Și cînd l-a ajuns arsura la os, a sărit din somn, răcnind ca un taur, și nu-șĭ găsea loc prin casă, de usturime. Dar neaflînd care-ĭ vinovatul, și nebizuindu-se în putere a se bate cu toțĭ, se puse la făcu metaniĭ și ne blăstăma, de-ĭ curgea foc din gură. Noĭ însă, cu toate blăstămele luĭ, maĭ puindu-ĭ în alte nopțĭ cîte-va poște, și făcîn

www.dacoromanica.ro

du-i-se talpele numaĭ o rană, a fost nevoit să-şĭ ieĭe tălpăşiţa spre Humuleştĭ, lehămetindu-se de popie şi lăsînd toate merindele sale în stăpănirea noastră. Îndată după asta, Gîtlan scrise luĭ Oşlobanu:

Iubite Oşlobene,

— Mă închin cu sănătate de la golătate; despoĭeţiĭ din urmă. De n-aveţĭ ce mînca acolo poştim la noĭ să postim cu toţiĭ.

Al tău voĭtor de bine

Zaharia
mare căpitan de poşte.

Peste vr-o cîte-va zile, am maĭ tăĭet gustul de popie unuĭa, care venise în gazdă la noĭ din proaspăt; Nic'a luĭ Constantin a Cosmeĭ, din Humuleştĭ, se duse şi ĭel cu talpele beşicate pe urma luĭ Oşlobanu. Şi cu atîta maĭ bine; căcĭ tot îşĭ pĭerdĭaŭ vremea în zadar. Iar Trăsnea fiind maĭ chilos şi maĭ tare de cap, rabdă ĭel cît rabdă, şi dacă vede că-l răsbim cu poştele, se mută la altă gazdă, luîndu-şĭ partea de merinde. Şi cu astă rînduĭală, am rămas noĭ acum numaĭ treĭ la Pavel cĭubota-

www.dacoromanica.ro

rul: ieŭ, Gîtlan, văru-mieŭ Ioan, poreclit Mogorogea și moș Bodrîngă pe deasupra. Văru-mieŭ, care văzuse de patima celorlalți, luase obiceiŭ în toată sara, la culcare, a-și coase mănicile contășuluĭ, și vărîndu-și picĭorele într-însele, dormea fără grijă. Vorba ceĭa:

Paza bună trece primejdia rea.

Aproape de Crăcĭun, Pavel făcu o pereche de cĭubote de ĭuft văruluĭ mieŭ Ioan, cu care ĭera prieten unghie și carne. Doĭ icusarĭ plătise Mogorogea luĭ Pavel pentru cĭubote. Dar, ce-ĭ drept, tăceaŭ paralele acele; căcĭ pusese pĭele bună, de fund, și ĭeraŭ cusute de tocmală. Numaĭ scîrți uĭtase Pavel să puie.... și pentru asta răŭ s-a stricat inima luĭ Mogorogea.... Noroc mare că ĭera o ĭarnă gĭeroasă și omătul ajuta la scîrțiit.

În vacanție ne ducem a casă, ș-apoĭ vorba Țiganuluĭ cu «Crăcĭunul sătului...» Costițe de porc afumate, chiște și buft umplut, trandafirĭ usturoĭeți si slănină de cea subțire, făcute de casă, tăĭete la un loc, fripte bine în tigaĭe, și cu mămăliguță caldă se duc unse pe gît. Maĭ face ĭel țăranul și alte felurĭ de mîncărĭ gustoase, cînd are din ce le face. Și mulțumită

www.dacoromanica.ro

Domnuluĭ, părinţiĭ noştri aveaŭ de unde; căcĭ sărăcia nu se oploşise încă la uşa lor, pe cînd ştiŭ ĭeŭ. Şi să nu-mĭ uĭt cuvîntul: petrecem noĭ serbătorile frumos la părinţĭ, în Humuleştĭ, şi după Bobotează, ne întoarcem ĭar în Folticenĭ, la Pavel, gazda noastră. Pe la şcoală maĭ dam noĭ aşa cîte-odată, de formă. Dar la drept vorbind, nicĭ n-aveam ce căuta; căcĭ bucheaua poate s-o învețe şi a casă, cine vrea. Iar cine nu, ferice de dînsul! Şi ĭeŭ, unul, ĭeram dintr-aceĭ fericiţĭ; cînd ĭe vorba de credinţă, ce-ţĭ maĭ trebuĭe învăţătură? De la moş Bodrîngă, zic şi ĭeŭ că aveaĭ ce învăţa; fluĭerul saŭ te făcea să jocĭ fără să vreĭ, şi poveştile luĭ nu-ţĭ daŭ vreme de dormit. Afară de asta, maĭ aveam noĭ cu ce ne trece vremea, cînd voĭam: ţencuşa, ba tăbăcăreasca saŭ concina, ba alte orĭ, noaptea, ne puneam la taclale pînă se făcea ziŭa albă. Iar în serbătorĭ o luam hăbăuca prin cele sate, pe unde ştiam că se fac horĭ. In Rădăşenĭ, sat mare, frumos şi bogat, am jucat la treĭ jocurĭ într-o singură zi: unul, de flăcăĭ tomnaticĭ, la care venise fetele cele maĭ tinere; altul, de flăcăĭ tinerĭ, la care venise fetele cele stătute; ĭar al treĭlea, de copilandri, la

www.dacoromanica.ro

care venia cine poftia. Flăcăiĭ abĭa se legănaŭ în joc, și hora se învîrtea foarte încet. Fetele nu așteptaŭ rugate, ca pe-aĭurea, ci fie-care desprindea mînile a doĭ flecăĭ, unde-ĭ venea la socoteala, spunea buna zĭua! și urma jocul înainte. Văru-mĭeŭ fudulindu-se cu cĭubotele cele nouă, juca numaĭ lîngă fata vorniculuĭ, soră cu crîșmărița cea frumoasă din Folticenĭ. Și Gîtlan, care juca lîngă mine, îmĭ spuse la ureche:

— Las, că-ĭ vede tu ce-am să-ĭ fac luĭ Mogorogea; de ĭ-a ticni zĭua de azĭ, păcat să-mĭ fiel

— Tacĭ, măĭ, zic ĭeŭ, ce maĭ vorbeștĭ în bobote; că s-a mănie omul și s-a duce și ĭel a casă.

— Eĭ, ș-apoĭ? ce mare pagubă! Vorba ceĭa: «Dacă s-a da baba jos din căruța, de abĭa ĭ-a fi maĭ ușor ĭepeĭ.» Și jucam înainte.

Sara ne întoarcem la gazdă, și Mogorogea, băĭet grĭjuliv, îșĭ curăță cĭubotele frumos și le pune la uscat pe vatră, cum făcea totdeauna. A treĭa zi, după asta, cĭubotele văru-mĭeŭ se rup hăbuc în toate părțile.... Și ĭel, supărat la culme, se leagă de Pavel, să-ĭ facă altele în locul acelora, orĭ să-ĭ deĭe baniĭ îndărăpt numaĭ decît.

www.dacoromanica.ro

— Mĭ-aĭ pus pĭele scoaptă, cîrpaciule, zise Mogorogea înfurĭat; așa fel de prieten îmĭ ĭeștĭ? Haĭtĭ! alege-ți una din două; căcĭ altfel, daĭ cinstea pe rușine; îți trîntesc cĭubotele de cap! auzitu m-aĭ?

Pavel, neștiindu-se vinovat, zise cu dispreț:

— Ia ascultă, dascăle Mogoroge, nu te prea întrece cu vorba, că nu-ți șede bine; Pe cine facĭ cîrpaciŭ? După ce-aĭ purtat cĭubotele atîta amar de vreme, umblînd toată zĭua în podgheazurĭ și le-aĭ scrombăit pe la jocurĭ și prin toate corhanele și coclaurile, acum aĭ vrea să-ți daŭ și banii înapoĭ, orĭ să-ți fac în loc altele nouă? Dar știĭ că ĭeștĭ ajuns de cap! Nu-ți ĭe destul că m-aĭ amețit puindu-ți sfărloagele pe calup, trăgîndu-le la șan și ungîndu-le aicĭ pe cuptor la nasul mĭeŭ în toate diminețele? Ba de cîte orĭ mĭ-aĭ pus și poște la picĭoare; și ĭeŭ, ca omul cel bun, tot am tăcut și ți-am răbdat. Îmĭ pare răŭ că ĭeștĭ gros de obraz! Eĭ las, că te-oĭŭ sluji ĭeŭ deacum, dacă ți-ĭ vorba de-așa!

— Ce spuĭ, cîrpaciule, zise văru-mĭeŭ; și tu mă mogorogeștĭ? D-apoĭ numa-n cĭubotele tale am stat ĭeŭ, bicisnicule? Încă te obrăznicești?

www.dacoromanica.ro

Acuș te-oĭŭ otînji cu ceva, de nu te-ĭ putea hrăni în toată viața?

— Pănă ce mĭ-ĭ otănji, zise Pavel, ĭeŭ acuș te cinătuĭesc frumușel cu dichicĭul: înțeles-aĭ?

Văzînd noĭ că ĭera cît pe ce, să se încaĭere la bătaĭe, ne punem la mijloc și-ĭ împăcăm cu mare greŭ: Ioan să maĭ dea un irmilic luĭ Pavel, ĭar ĭel să-ĭ căputeze cĭubotele și pace bună.

Maĭ glumeaŭ ĭeĭ după aceasta cine-cînește, dar luĭ Mogorogea nu-ĭ ĭeșea de la inimă afrontul ce i-l făcuse Pavel. În săptămăna Hărțiĭ saŭ Cărneleaga, moș Vasile, viind la Folticenĭ, între alte merinde, aduce fecĭoruluĭ seŭ și treĭ purceĭ grijițĭ gata.

— Bine-aĭ venit, sănătos, tată; zise Ioan, sărutîndu-ĭ mîna. Așa-ĭ că ne-aĭ nimerit?

— Bine v-am găsit, sănătoșĭ, măĭ băĭețĭ, respunse moș Vasile. D-apoĭ vorba ceĭa: Nimeresc orbiĭ Suceava și ĭeŭ nu ĭeram să vă nimeresc? Apoĭ din vorbă în vorbă ne întreabă: Eĭ, ce maĭ zice Mecetul despre popia voastră? Are gînd să vă deĭe drumul degrabă? Căcĭ ĭeŭ, drept să vă spun, m-am săturat de-atîta sdruncen și cheltuĭală.

www.dacoromanica.ro

— Nu se zice Mecet, ci Catihet, tată, respunse Ioan rușinat.

— Na, na, na, Măria ta! par-că astă grijă am ieŭ acum?... vorba ceĭa: nu-ĭ Tanda și-ĭ Manda; nu-ĭ teĭŭ-beleĭu, ci-ĭ beleĭŭ-teĭŭ...., de curmeĭŭ.... Și ce maĭ atîta încunjur?.... Mecet, Berechet, Pleșcan, cum s-a fi chĭemînd, Ioane, știŭ că ne jupește bine, zise moș Vasile. Ș-apoĭ ci-că popa-ĭ cu patru ochĭ!.... Ia maĭ bine rugați-vă cu toată inima Sfîntuluĭ Hărașc *) Nicolaĭ de la Humulești, doar v-a ajuta să vă vedeți popĭ odată; ș-apoĭ atuncĭ..., ați scăpat și voĭ deasupra nevoieĭ: bir n-aveți a da, și havalele nu faceți; la mese ședeți în capul cinsteĭ și mîncați tot plăcinte și găĭnĭ fripte. Iar la urma vă plătește și dințăritul... Vorba ceĭa: picĭoare de cal, gură de lup, obraz de scoarță și pîntece de ĭapă se cer unuĭ popă, și nu-ĭ maĭ trebuĭe altă ceva. Bine-ar fi, Doamne ĭartă-mă, ca fețele bisericești să fie mai altfel!... dar....., veți fi auzit voĭ, că popa are mănă de luat, nu de dat; ĭel mănîncă și de pe viŭ și de pe mort. Vedeți cît de bine trăĭește Me-

*). Ierarh

www.dacoromanica.ro

cetul, fără să muncească din greŭ ca noĭ.. Numaĭ... dă;.... darul se cinsteşte!.... Ioane, ieŭ ţĭ-am şi ochit un potcapic, zise moş Vasile, la pornire. Cată de nu te lăsa pe tînjală; pune mîna pe afiştat*) maĭ răpede şi vin'a casă; căcĭ Ioana luĭ Grigoraş Roşu, de la noĭ, aşteaptă cu nerăbdare, să-ţĭ fie preuteasă. Maĭ rămîneţĭ cu sănătate, dascăle Zaharie şi nepoate, că ieŭ m-am dus!

— Mergeţĭ sănătos, moş Vasile, zicem noĭ, petrecîndu-l pînă încolo; şi vă rugăm, spuneţĭ părinţilor, din partea noastră, că ne aflăm bine şi-ĭ dorim.

După ce se duce moş Vasile, ieŭ zic luĭ Ion cu binişorul:

— Vere, ĭa să frigem în astă sară un purcel de ceĭa, că tare mi-ĭ dor! Mogorogea, nătîng şi sgîrcit cum ĭera, începe a striga la mine:

— Mă! ĭa ascultaţĭ; ieŭ nu-s Nică Oşlobanu, să mă suciţĭ, cum vreţĭ voĭ.... Cu ce mă hrăniţĭ, cu aceia am să vă hrănesc. Nu vă daŭ nicĭ o bucăţică de purcel, măcar să crăpaţĭ.

— Iar de nu, cel ce zice, răspunde Gîtlan.

---

*). Atestat.

www.dacoromanica.ro

— Amin! bleștesc ieŭ cu jumătate de gură.

— Și ieŭ mă anin, spuse Pavel de după sobă.

— Amin, neamin, ștergeți-vă pe bot despre purceĭ, zise Mogorogea cu cĭudă; înțeles-ați? Nu tot umblați după bunătăți; maĭ mîncați și răbdărĭ prăjite, că nu v-a fi nimica.

— Ia lăsați-l încolo, măĭ; sta-i-ar în gît pe ceĭa lume, zise Zaharia.

Și ne punem, dragă Doamne, la învățat. Însă, fie vorba între noĭ; nu ne ĭera a învăța, cum nu-ĭ ĭe cîneluĭ a linge sare. În sobă arsese un foc strașnic; îl învălisem și astupasem, căcĭ ĭera ger afară. Moș Bodrîngă se încurcase nu știŭ pe unde în sara aceĭa, și Pavel neavînd lucru ca alte dăți, se culcase de vreme. Iar Mogorogea nădăjduindu-se în potcapicul tătăne-săŭ, adormise înaintea luĭ Pavel, cu picĭoarele în mînicile contășuluĭ, după obiceĭŭ și horăĭa zdravăn. Vorba ceĭa: «lasă-mă să te las!» Maĭ tîrziŭ, stîngem și noĭ luminarea și ne culcăm; însă nu puteam adormi, gîndindu-ne la purcel.

— Măĭ Zaharie, nu maĭ aĭ tu vr-o poștă de cele unde-va, zic ieŭ încet.

— Nu, bre, respunse Zaharia și maĭ încet; și, Doamne! ce bine-ar fi să trăntim una luĭ

www.dacoromanica.ro

Mogorogea. Dar pînă la poștă, pînă la nu știŭ ce, na cuțitașul mieŭ, taĭe încetișor cusutura de la mîneca luĭ Mogorogea în dreptul uneĭ talpe, dă-ĭ o pîrleală bună cu niște chibriturĭ de ĭeste, care ard mocnit, și las dacă i-or maĭ ticni purceiĭ..... Numaĭ cată de nu te mocoși atîta.....

— Adă cuțitașul încoace, zic ĭeŭ, și la toată întîmplarea, cred că nu mă veĭ da prin șperlă și nu-l veĭ lăsa să mă bată!

— Nicĭ vorbă nu maĭ remîne, zise Zahariaĭ dă-ĭ părleală înainte, fără grijă.

Atuncĭ....., îmĭ ĭeŭ inima în dinți și fac tocmaĭ așa, cum fusesem povățuit de Gîtlan: taĭŭ cusutura încetișor, și țin cătu-ți-ĭ smocul de chibriturĭ aprinse la cîlcăĭul văru-mieŭ, unde ĭera pĭelea maĭ groasă, pînă ce-l răsbește focul. Și cînd răcnește odată cît ce poate, eŭ svîrrr! chibriturile din mînă, țuștiŭ! la spatele luĭ Zaharia, și-ncepem a horăi, de par-că dormeam cine știĭ decînd.... Ion însă, împĭedecat cu picioarele în mînicile contășuluĭ, căzuse alivanta la pămînt, zvîrcolindu-se ca șerpele și blestămîndu-ne, cum îĭ venea la gură:

— Vaĭ, osîndi-v-ar Dumnezeŭ, să vă osîn-

www.dacoromanica.ro

deasсă, soĭurĭ ticăloase, ce sunteţĭ! Nime n-are cap să se odihnească în casă, de răul vostru! Cine oare mĭ-a făcut şotĭa? Pe Zaharia şi Nică, îĭ aud horăind şi nu cred să fi îndrăznit.... Numaĭ că hoţomanul de Pavel mĭ-a făcut-o.., be-l-ar tăunii să-l beĭe, cînd ĭ-a fi somnul maĭ dulce! Şi încă se preface că doarme, ticălosu! Ia să-l învăţ ĭeŭ a-şĭ maĭ bate altă dată joc de om.

Şi răpede ĭe cu cleştele un cărbune aprins din vatră, şi cu dînsul pe cuptor la Pavel. Şi cum dormea, sărmanul, cu faţa în sus, îĭ pune cărbunele pe pĭeptul gol, zicînd:

— Na! satură-te de făcut şagă cu mine, cîrpaciule!...

Atuncĭ se aude un răcnit spăĭmîntător şi odată cu răcnitul, Pavel isbind cu picĭoarele în sobă, o şi darmă la pămînt. Şi în buĭmăceala ceĭa, trezîndu-se cu Ion faţă-n-faţă, unde nu se încinge între dînşiĭ o bătaĭe crîncenă; ş-apoĭ stă de-ĭ priveşte, dacă te rabdă inima....

— Saĭ, Zaharie, că se face moarte de om în casa asta, şi noĭ avem să dăm samă, zic ĭeŭ tremurînd ca varga, de frică.

— Ho, mă! ce vă ĭeste, zise Zaharia, sărind

www.dacoromanica.ro

ca un vultur între dînșiĭ. Casa de oameni de treabă se chĭamă asta?

Iară ĭeŭ, amandea pe ușă afară plîngînd și începe a răcni cît îmĭ lua gura, strigînd megieșiĭ. Oameniĭ săriră, buĭmacĭ, care din cotro, crezînd că-ĭ foc orĭ ne taĭe cătanele, Doamne ferește! Căcĭ ĭera oștire nemțească în Fălticenĭ pe vremea aceĭa. După ce se mîntuĭe clăcușoara asta, lumea ne lasă încît ne-a găsit și se împrăștie huĭduindu-ne. Să fi văzut ce blăstămăție și gălămoz ĭera în casă: Ferestile sparte, soba dărămată, smocurĭ de păr smuls din cap, sînge pe jos, Pavel cu pĭeptul ars și Ion cu călcăĭul fript ședeaŭ la o parte găfuind; ĭeŭ cu Zaharia de alta, mirîndu-ne de cele întîmplate.... ĭar nevinovațiĭ purceĭ fiind spînzurațĭ în tindă la răceală, nu se știe ce s-aŭ făcut!.... Zaharia, de la o vreme, voind a curma tăcerea, zise:

— Cîntă-le deacum, Ioane, «Ceĭ fără prihană, aleluĭa!» și nu maĭ tănji atîta după dînșiĭ; se vede că așa le-a fost scris, mititeiĭ!....

— Ia nu maĭ clămpăni și tu din gură, măĭ, respunse Ion, plin de năduh; aĭ tot strigat asupra lor și ĭaca vi s-a făcut pe voĭe.

www.dacoromanica.ro

În vorbele aceste, viind și moș Bodrîngă chiurluit, începe a-și face cruce de la ușă.

— Eĭ, moșule, zic ĭeŭ; place-ți cum ne-aĭ găsit?

Pavel, care pînă atuncĭ șăzuse ca mut, uĭtîndu-se prin casă amărit, zise:

— Ia ascultați, dascălilor: ca să se mîntuĭe toată dihonia, cărăbăniți-vă de la mine și mă lăsați în pace!

Noĭ, bucuroșĭ c-am scăpat numaĭ cu atîta ne luăm ce maĭ avem și ne mutăm la un ferar peste drum, dimpreună cu moș Bodrîngă, mîngăitorul nostru. Prin Postul cel Mare se răspîndește vuĭet pintre dascalĭ despre desființarea Catiheților și trecerea celor maĭ tinerĭ dintre noĭ la Socola.

— Na-ți-o bună, zise Trăsnea; cînd la dică, nu-ĭ nimică. Vorba ceĭa: «Ne-am pricopsit cu caĭ cu tot....» Dracul mă punea să-mĭ bat capul cu gramatica?.... De știam asta, maĭ bine ședeam a casă; și cu banĭĭ cîțĭ s-aŭ dat pe icĭ pe colea, îșĭ prindea tata altă nevoĭe.

— D-apoĭ noĭ, ziseră dascăliĭ ceĭ însurați, oftînd; ne-am calicit cu desăvîrșire: zimți, ba oițe, ba stupĭ, ba caĭ și boĭ s-aŭ dus ca pe

www.dacoromanica.ro

gura lupuluĭ! Părintele Catihetul să trăĭască!...

— Ia tăceţĭ, bre, respunse Zaharia; banu-ĭ ochĭul draculuĭ, s-a mîntuit vorba!.... Ce-l maĭ cisluiţĭ atîta pe bĭetul Catihet?.... Par-că numaĭ ĭel ĭe de-aceĭa?.... Ş-apoĭ, şi vouă, nu ştiŭ zeŭ, cum va maĭ întra cineva în voĭe. Vorba ceĭa: «Haĭ în car! — Baĭŭ! — Haĭ în căruţă! — Baĭŭ! — Haĭ în teleagă! — Baĭŭ! — Haĭ pe jos! — Baĭŭ! — ziceţĭ maĭ bine că vă trageţĭ la teapa voastră, ca apa la matcă. Ieŭ-s maĭ bucuros că s-a întîmplat asta. La Socola să mergem, dacă voim să ĭeşim dobă de carte.... Acolo-s profesoriĭ ceĭ maĭ învăţaţĭ din lume, după cum aud ĭeŭ.

— La Socola! strigă dascălii ceĭ maĭ tinerĭ.

— Duceţĭ-vă pe pustiŭ, dacă vă place; duce-v-aţĭ învărtindu-vă ca cĭocărlia, strigă ceĭ bătrînĭ!

Şi aşa, aproape de Paştĭ, ne-am răzleţit unĭĭ de alţiĭ, şi la Socola a rămas să meargă cine a vrea în toamna viitoare, anul 1855.

IV

Cum nu se dă scos ursul din bîrlog, ţăranul de la munte strămutat la cîmp şi pruncul dezlipit de la sinul mameĭ sale, aşa nu mă

www.dacoromanica.ro

dam ĭeŭ dus din Humuleștĭ, în toamna anulu 1855, cînd veni vremea să plec la Socola, după stăruința mameĭ. Și oare de ce nu m-aș fi dat dus din Humuleștĭ, nicĭ în ruptul capuluĭ, cînd mereŭ îmĭ spunea mama, că pentru folosul mĭeŭ ĭeste aceasta? Ĭaca de ce nu: dragă liță Doamne' ĭeram și ĭeŭ acum holteiŭ, din păcate! și Iașiĭ, pe carĭ nu-ĭ văzusem nicĭ-odată, nu ĭeraŭ aproape de Neamț, ca Fălticeniĭ; de unde toamna tîrzĭŭ și maĭ ales prin cîșlegile de ĭarnă, fiind nopțile marĭ, mă puteam repezi din cînd-în-cînd, pîșlind-o așa cam pe după toacă și tot înainte, sara, pe lună, cu tovarășiĭ meĭ, la clĭcĭ în Humuleștĭ, pe unde știam noĭ, ținînd tot o fugă ca telegariĭ; și după-ce jucam cît jucam, furam cîte-un sărutat de la cele copile sprințare, și pînă-n ziŭă, fiind ĭeșițĭ din sat,.... cam pe la prînzul cel mare ne-aflam ĭar în Fălticeniĭ; trecînd desculțĭ, prin vad, în dreptul «*Baei*», Moldova înghețată pe la marginĭ, și la dus și la întors, de ne degera măduva-n oase de frig! Inima însă ne ĭera ferbinte, că ce gîndiam și isbîndiam. De la Neamț la Fălticeniĭ și de la Fălticeniĭ la Neamț, ĭera pentru noĭ atuncĭ o palmă de loc. Dar acum se schimba vorba:

www.dacoromanica.ro

o cale scurtă, de 2 poşte, de la Fălticenĭ la Neamţ, nu se potriveşte c'o întindere de şese poşte lungĭ şi obositoare, de la Iaşĭ pînă la Neamţ. Cîcĭ, nu vă pară şagă: de la Neamţ pînă la Iaşĭ, ĭe cîtu-ĭ de la Iaşĭ pînă la Neamţ; nicĭ maĭ mult, nicĭ maĭ puţin. Şi maĭ bine să rămîĭ pe loc, Ioane, chitiam în mintea mĭea cea proastă, decît să plîngĭ nemîngăĭet şi să te usucĭ, de dorul cuĭ ştĭŭ ĭeŭ, văzînd cu ochiĭ!..... Dar vorba ceĭa: «Ursul nu joacă de bună voĭe». Mort, copt, trebuĭ să fac pe cheful mameĭ; să plec fără voinţă şi să las ce-mĭ ĭera drag!

Dragu-mĭ ĭera satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul, în care se oglindeşte cu mîhnire Cetatea Neamţuluĭ, de atîtea veacurĭ! Dragi-mĭ ĭeraŭ tata şi mama, fraţiĭ şi surorile şi băĭeţiĭ satuluĭ, tovarăşiĭ meĭ din copilărie, cu carĭ în zile geroase de ĭarnă, mă desfătam pe ghĭaţă şi la săniuş; ĭar vara, în zile frumoase de sărbătorĭ, cîntînd şi chiuind, cutrieram dumbrăvile şi luncile umbroase, prundul cu ştĭoalnele, ţarinile cu holdele, cîmpul cu florile şi mîndrele dealurĭ, de după carĭ-mĭ zimbiaŭ zorile, în zburdalnica vîrstă a tinereţeĭ! Asemenea, dragi-mĭ

www.dacoromanica.ro

ieraŭ şăzătorile, clăcile, horile şi toate petrecerile din sat, la care luam parte cu cea maĭ mare însufleţire! De pĭatră de-aĭ fi fost şi nu se puţea să nu-ţĭ salte inima de bucurie, cînd auzĭaĭ une-orĭ, în puterea nopţeĭ, pe Mihaĭ scripcarĭul din Humuleştĭ, umblînd tot satul cîte c'o droaie de flăcăĭ după dînsul, şi cîntînd:

„Frunză verde de cicoare,
„Astă noapte pe răcoare,
„Cînta o privighitoare
„Cu vĭersul de fată mare;
„Şi cînta cu glas duĭos,
„De picaŭ frunzele jos,
„Şi cînta cu glas supţire
„Pentru-a noastră despărţire;
„Şi ofta şi ciripea,
„Inima de ţ o rupea!"

Şi cîte şi maĭ cîte nu cîntă Mihaĭ lăutarĭul din gură şi din scripca sa răsunătoare, şi cîte alte petreceri pline de veselie, nu se făceaŭ pe la noĭ, de-ţĭ părea tot anul zi de serbătoare! Vorba uneĭ babe: «Să dea D-zeŭ tot anul să fie serbătorĭ şi numaĭ o zi de lucru; şi atuncĭ să fie praznic şi nuntă». Apoĭ lasă-ţĭ, băĭete, satul cu tot farmecul frumuseţelor luĭ, şi pasă de te du în loc strein şi aşa depărtat, dacă te

www.dacoromanica.ro

lasă pîrdalnica de inimă! Şi doar mă şi silîam ĭeŭ, într-o părere, s-o fac a înţălege pe mama, că pot să mă bolnăvesc de dorul ĭeĭ..... şi să mor printre streinĭ; că, văru-mĭeu Ion Mogorogea, Gheorghe Trăsnea, Nică Oşlobanu şi alţiĭ s-aŭ lăsat de învăţat şi, despre asta, tot mănîncă pîne pe lîngă părinţiĭ lor. Dar zădarnică trudă! Mama avea alte gînduri; ĭea îmĭ pregătea cu îngrijire cele trebuitoare, zicîndu-mĭ de la o vreme cu asprime:

— Ioane, cată să nu dăm cinstea pe ruşine şi pacea pe gîlceavă!.... Aĭ să plecĭ, unde zic ĭeŭ. Şi Zaharia luĭ Gîtlan merge cu tine. Luca Moşneagu, megieşul nostru, vă duce cu căruţa cu doĭ caĭ ca niştе zmeĭ. Ĭa, maĭ bine, răpezi-te pînă la ĭel de vezĭ, gata-ĭ de drum? Că mîne dez-dimineaţă, cu ajutorul Domnuluĭ, plecaţĭ.

— Nu mă duc, mamă; nu mă duc la Socola, macar să mă omorĭ, ziceam ĭeŭ plîngînd cu zece rînduri de lacrimĭ! Maĭ trăĭesc ĭeĭ oamenĭĭ şi fără popie.

— Degeaba te maĭ sclifoseştĭ, Ioane, răspunse mama cu nepăsare; la mine nu se trec acestea.... Pare-mi-se că ştiĭ tu moarea mea.... Să nu mă facĭ ĭa acuş, să ĭeŭ culeşerul din oc-

www.dacoromanica.ro

niță, și să te dezmĭerd, cît ĭeștĭ de mare!.... Apoĭ, chĭamă pe tata și-ĭ zice hotărîtor: «Spune-ĭ și d-ta băĭetuluĭ, omule, ce se cuvine, ca să-și ĭeĭe nădejdea și să-și caute de drum.»

— Maĭ remîne vorba despre asta, zise tata, posomorît. Are să urmeze cum știm noĭ, nu cum vrea ĭel; că doar nu-ĭ de capul seŭ. Cînd m-ar bate numaĭ atîta grijă măĭ femeĭe, ce mĭ-ar fi?! Dar ĭeŭ mă lupt cu gîndul, cum să-ĭ port de cheltuĭală; căcĭ banĭĭ nu se culeg de la trunchĭŭ, ca surcelele. Și la ĭștĭ vr-o șese, afară de dînsul, dacă rămîn a casă, nu li-maĭ trebuĭe nimica? Dar fiind ĭel cel maĭ mare norocul seŭ; trebuĭe să căutăm a-l sburătăci cîcĭ nu se știŭ zilele omului! Și poate vreodată să fie și ĭel sprijin pentru ĭștialaltĭ.

Văzînd ĭeŭ că nu-ĭ chip de stat înpotriva părinților, începuĭŭ a mă gîndi la pornire, zicînd în sine-mĭ cu amărăcĭune: Ce năcaz pe capul mĭeŭ! Preuțiĭ noștri, din sat, n-aŭ maĭ trepădat pe la Socola, și, mila sfîntuluĭ! nu-ĭ încape cureaua, de pîntecoșĭ ce sînt. D-apoĭ călugărĭĭ: o adunătură de zamparagiĭ duglișĭ, din toată lumea, cuĭbăriți prin mînăstire, ce nu ajung!?! Și ĭeŭ să înșir atîtea școlĭ: în Humulești, la

www.dacoromanica.ro

Broşteni în crieriĭ munţilor, în Neamţ, la Fălticeni şi acum la Socola, pentru a căpăta voĭe să mă fac ĭa acolo un popă prost, cu preuteasă şi copiĭ, prea mult mi-se cere! . . . . .

Acuş îĭ spun mameĭ că mă duc la călugărie, în Neamţ orĭ la Secu. Şi cu cîtă carte ştiŭ, cu cîtă nu ştiŭ, peste cîţi-va anĭ pot s-ajung dichiŭ la vr-un mitoc, şi să strîng un ştiubeĭŭ plin de galbenĭ, ca părintele Chirilaş, de la jugărit, din Vînătoriĭ Neamţuluĭ. Ş-apoĭ atuncĭ.... pune-ţĭ, cuvioase Ilarie, plosca cu rachiu la şold, icrişoare moĭ cît se poate de multe, şi altceva de gustare în buzunările dulameĭ, pistoalele în briŭ pe sub rasă, comanacul pe-o ureche, şi cu *sabia Duhuluĭ* în mînă şi pletele în vînt, ĭa-o la papuc peste «Picĭorul Răŭ» spre «Cărarea Aşurisită» dintre Secu şi Agapia din deal, unde toată vara se aude cîntînd cu glas îngeresc:

„Icĭ în vale la părîŭ,
„Mieluşa luĭ Dumnezeŭ! . . . . ." Ĭar cîte-un glas gros respunde:
„Hop şi ĭeŭ de la Durăŭ,
„Berbecu-luĭ Dumnezeŭ! . . . ."

Căcĭ, fără să vreŭ, aflasem şi ĭeŭ păcătosul cîte-

www.dacoromanica.ro

ceva din taĭnele călugăreștĭ....., umblînd vara cu băĭețiĭ după..... bureți, prin părțile acele, de unde prinsesem și gust de călugărie..... Știĭ, ca omul cuprins de evlavie.

În sfîrșit, ca să nu-mĭ uĭt vorba, toată noaptea cea dinainte de plecare, pînă s-aŭ revărsat zorile, m-am frămîntat cu gîndul feliŭ și chip, cum aș putea îndupleca pe mama, să mă deĭe maĭ bine la mînăstire; și tocmaĭ cînd ĭeram hotărît a spune mameĭ aceste, ĭaca și soarele răsare, vestind o zi frumoasă, și Luca Moșneagu, însurățel de-al doilea, acăruĭ tînără nevastă avusese grijă să-l trezească la timp și să-l pregătească de pornire,..... se și aude strigînd afară: «Gata sînteți? Haĭdem! că ĭeŭ vă aștept cu caiĭ înhămațĭ». Mama atuncĭ mă și ĭa răpede, răpede la pornit, fără să am cînd îĭ spune de călugărie.

Și, scurtă vorbă, ne adunăm, cu rudele luĭ Zaharia, cu ale mele, în ogradă la Moș Luca, sărutăm noĭ mîna părinților, luîndu-ne rămas bun cu ochiĭ înecațĭ în lacrîmĭ, și după ce ne suim în căruță, supărațĭ și plînșĭ ca vaĭ de noĭ, Luca Moșneagu, harabagiul nostru, dă bicĭŭ cailor, zicînd nevesteĭ sale, care închidea poarta

www.dacoromanica.ro

după noĭ: «Olimbiadă, ĭe sama bine de borta ceĭa!» Căcĭ, niște porcĭ spărgînd gardul într'un loc, se înădise în grădina la păpușoi.

Ĭera dimineața, în ziua de tăĭerea capuluĭ Sfîntuluĭ Ioan Botezătorul, cînd ĭeșĭam din Humulești, și fetele și flăcăiĭ gătiți frumos, ca în zi de serbătoare, foiaŭ prin sat în toate părțile, cu bucurie zugrăvită pe fețe! Numaĭ ĭeŭ cu Zaharia, ghemuiți în căruța luĭ Moș Luca ne duceam surgun, draculuĭ pomană! Că maĭ bine n-oĭŭ putea zice.

— Rogu-te, mînă maĭ tare, moș Lucă, zic ĭeŭ, să nu se maĭ uĭte satul ca la urs, la noĭ!

Luca Moșneagu, însă, mîna cum știa ĭel; cicĭ, smîrțoagele luĭ de caĭ ĭeraŭ vlăguiți din cale-afară, și slabĭ și ogărjiți ca niște mîțĭ de ceĭ leșinați; nu zmeĭ, cum zicea mama care nu știa cum să mă urnească maĭ degrabă din casă.

— Fire-ar afurisit să fie cine a maĭ desființat și catihețiile cele, tocmaĭ acum în vremea noastră, zise Zaharia luĭ Gîtlan, plin de năduh după ce-am ĭeșit la drum afară. Cînd să-ți petrecĭ și tu tinerețea, apucă-te de cărturărie; par-că are omul zece vieți! Tot umblînd noĭ

www.dacoromanica.ro

din școală în școală, mai mult ía așa «de frunza frăsinelului», mîne-poimîne avem să ne trezim niște babalîcĭ gubavĭ și oftigoșĭ, numaĭ bunĭ de făcut popĭ, ĭeșițĭ din Socola.

— Ce zicĭ dumneta, moș Lucă, despre unele ca acestea?

— Ce să zic, dascăle Zaharia; știm noĭ cum vi-s formele? Ĭeŭ, trebuĭe să vă duc la locul hotărît, și de-aci în colo, cum v-a sluji capul. Hi! căluțiĭ tateĭ, să ne întoarcem cît maĭ degrabă a casă.

Cînd auzĭam noĭ pe moș Luca pomenind cu drag de casă, și cînd maĭ vedeam cum rămîn satele și locurile frumoase în urmă și tot altele necunoscute se înfățoșază înainte-ne, supărarea noastră creștea la culme! Pentru fie-care fîntănă, părîu, vîlcică, dumbravă și alte locurĭ drăgălașe ce lăsam în urmă-ne, scoteam cîte-un suspin adînc din pĭepturile noastră! Și, după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoĭ chiar atuncĭ, de nu ĭeram datĭ în sama luĭ moș Luca de care ne rușinam ca și de părințiĭ noștri.

După un scurt popos făcut la podul de la Timișeștĭ, de pe Moldova, pornim înainte spre Moțca și suim încet-încet, codrul Păscanilor.

www.dacoromanica.ro

FERNIQUE, PHOT. PARIS.

"Mai aruncăm nemărginirii de când câte o căutătură jálnică
spre munții Neamțului."

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA *ACADEMIEI

Apoĭ, din vîrful acestuĭ codru, maĭ ₫runcăm, nimerniciĭ de noĭ, cîte-o căutătură jalnică spre munţiĭ Neamţuluĭ; urieşiĭ munţĭ, cu vîrfurile ascunse în nourĭ, de unde purced isvoarele şi se revarsă pîrăĭele cu răpejune, şoptind taĭnic în mersul lor neîncetat, şi ducînd poate cu sine multe, multe patimĭ şi ahturĭ omeneştĭ, să le înece în Dunărea măreaţă!

— Eĭ, eĭ! măĭ Zaharia, zic ĭeŭ, coborîndu-ne la vale spre Păşcanĭ: de-acum şi munţiĭ i-am pĭerdut din vedere, şi înstrăinarea noastră ĭeste hotărîtă, cine ştie pentru cîtă vreme!

— Cum nĭ-ar fi scris de la Dumnezeŭ sfîntul, zise Zaharia cu glasul aproape stîns, ş-apoĭ rămase dus pe gînduri tot drumul, pînă la Blăgeştĭ, peste Siretiŭ, unde nĭ-a fost şi masul în noaptea aceĭa. Dar vaĭ de masul nostru! Aicĭ, pe prispa unuĭ rotarĭŭ, puţin de nu ĭera sa rămînem chiorĭ; de cu sară şi pînă după mĭezul nopţeĭ, am stat numaĭ într-o fumăraĭe de baligĭ, ca la carantină, şi tot ne-aŭ coşit ţînţariĭ!—

— Aşa-ĭ vĭeaţa cîmpenească, zise Moş Luca, cĭosmălindu-se şi învîrtindu-se ca pe jăratic, de răul ţînţărimeĭ. Cum trecĭ Siretul, apa-ĭ rea şi lemnele pe sponcĭ; ĭar vară te înăduşĭ de

www.dacoromanica.ro

căldură și țînțariĭ te chinuĭesc amarnic. N-aș trăi la cîmp, Doamne ferește! Halal pe la noĭ! Apele-s dulcĭ, limpezĭ ca cristalul și recĭ ca ghiața; lemne de-ajuns; vara, umbră și răcoare în toate părțile; oamenĭĭ maĭ sănătoșĭ, maĭ puternicĭ, maĭ voĭnicĭ și maĭ voĭoșĭ, ĭar nu ca ișteĭ de pe la cîmp: sarbezĭ la față și sbîrciți, de par-că se hrănesc numaĭ cu cĭuperci fripte în toată vĭața lor.

— Știĭ una, Moș Luca, zise Zaharia: de la o vreme găĭnușa-ĭ spre asfințit, rariții de-asemine și luceafărul de ziuă, de-acum trebuĭe să răsară; haĭdem să pornim la drum.

— Că bine zicĭ, dascăle Zaharie; par-că ț-a ĭeșit un sfînt din gură. De cît ne-om tot învîrti și cĭoșmoli pe ĭastă prispă, maĭ bine să scurtăm din cale. Cîcĭ mare-ĭ Dumnezeŭ, ne-a feri ĭel de întîmplărĭ! — Și așa, luîndu-ne rămas bun de la gazdă, care ĭera tot afară culcat pe altă prispă, plecăm. Și cum ĭeșim în șleah, părerea noastră de bine: întîlnim cițĭ-va oamenĭ cu niște cară cu draniță, mergînd spre Iașĭ; ne întovărășim cu dînșiĭ, de frica lăĭeșilor din Ruginoasa, și haĭ, haĭ! haĭ, haĭ! pînă-n zĭuă, ĭacă-tĕ-ne în Tîrgul-Frumos, unde-am și

www.dacoromanica.ro

înjunghĭat cîți-va harbujĭ într-ales, de nĭ-am potolit deocamdată și foamea și setea. Apoĭ, după-ce s-aŭ hodinit caiĭ, am pornit înainte spre Podu-Leloaĭe, și de aicĭ, tot înainte spre Iașĭ, maĭ mult pe jos de cît în căruță: cîcĭ zmeiĭ luĭ Moș Luca se muĭese de tot; și țăraniĭ noștri glumeți, cum sînt ĭeĭ, ne tot șfichiuĭaŭ, în treacăt, care din cotro, de ni-ĭera maĭ mare rușinea de rușinea luĭ Moș Luca. Ĭar, maĭ ales pe la asfințitul soareluĭ, tocmaĭ cînd întram în Iașĭ, pe rohatca Păcurarĭ, un flăcoan al draculuĭ ne-a luat în rîs, cum se cade, zicînd:

— Mosule, ĭe sama de ține bine telegariĭ ceĭa să nu ĭeĭe vînt; că Iașul ista-ĭ mare, și Doamne ferește, să nu facĭ vr-o primejdie! ....

Atîta i-a trebuit luĭ Moș Luca, ș-apoĭ la să pe dînsul; cîte părăstase și panaghiĭ, toate i le-a rădicat..... Ĭ-auzi, măĭ! Dac-ar ști ĭel chĭolhăsonul și ticăitul de unde-am pornit astă noapte, ș-ar strînge lĭoarba a casă; n-ar maĭ dîrdăi degeabă asupra căișorilor meĭ! Ș-apoĭ, doar nu vin ĭeŭ acum întăĭașĭ dată la Iașĭ, să-mĭ deĭe povăț unul ca dînsul, ce rînduĭală trebuĭe să păzesc. Patru-zecile mîne-sa de golan'! Dacă n-a stat oleacă, să-l învăț ĭeŭ a maĭ lua de altă-dată drumețiĭ în rîs!

www.dacoromanica.ro

Văzînd noĭ că ne ĭeŭ oameniĭ tot peste picĭor, şi pe Moş Luca tulburat din cale-afară, cum ĭeram în căruţă, ne acoperim peste tot c-un ţol, zicînd ĭeŭ cam cu sfieală: Moş Luca, de te-a întreba cine-va, de acum înainte, de ce trag caiĭ aşa de greŭ, să spuĭ că aducĭ nişte drobĭ de sare de la Ocnă, şi las-dacă nu te-a crede fie-care.....

— Eĭ, apoĭ?! Ştĭutu-v-am ĭeŭ că şi voĭ mĭ-aţĭ fost de-aceştĭa, zise Moş Luca mergînd pe lîngă caĭ, plin de năduh; nu mă faceţĭ, că ĭa acuş vă ard cîte-va jordiĭ prin ţolul cela, de v-a trece spurcatul!....

Auzînd noĭ ce ni-se pregăteşte, ghĭontitu-ne-am unul pe altul, chicotind înnăduşit, şi ca maĭ ba să zicem, nicĭ cîrc! În sfîrşit, după multe şfichiuirĭ ce-a primit Moş Luca de la uniĭ-alţiĭ cum ĭe lumea a draculuĭ, mergînd noĭ în pasul caĭlor, din hop în hop, tot înainte prin rătăcănile de pe uliţile Iaşilor, am ajuns într-un tîrzĭŭ, noaptea, în cĭerĭul Socoleĭ şi am tras cu căruţa sub un plop mare unde-am găsit o mulţime de dăscălime adunată de pe la catiheţĭ, din toate judeţele Moldoveĭ; unia maĭ

www.dacoromanica.ro

tineri, iar ceĭ maĭ mulţĭ, cu niște tîrsoage de barbe cît badanalele de marĭ, ședzînd pe ĭarbă, împreună cu părinţiĭ lor, și preuţĭ și mirenĭ, și mărturisindu-șĭ unul altuĭa păcatele.

(Aice se sfîrșește manuscriptul Amintirilor.)

www.dacoromanica.ro

ANECDOTE

www.dacoromanica.ro

I. Popa Duhu

Cine-a întîlnit vr-odată în calea sa un popă îmbrăcat cu straĭe sărăcuțe, scurt la stat, smolit la față, cu capul pleș, mergînd cu pas rar, încet și gînditor, respunzînd îndesat «sluga dumitale» cuĭ nu-l trecea cu vederea, căscînd cu zgomot cînd nu-șĭ găsea omul cu care să stea la vorbă, făcînd lungĭ popasurĭ prin aleĭele ascunse ale grădinilor publice din Iașĭ, cîte cu o carte în mînă, tresărind la cîntecul păserilor și oprindu-se cu mirare lîngă moșinoaĭele de furnicĭ, pe care le numea ĭel «republicĭ înțălepte», desmerdînd ĭarba și florile cîmpuluĭ, icoane ale vĭețiĭ omenești, pe care le uda cîte c-o lacrimă fierbinte din ochiĭ seĭ, și apoĭ cuprins de foame și obosit de osteneală și gîndire, îșĭ lua cetinel drumul spre gazdă, unde-l aștepta sărăcia cu masa întinsă!

www.dacoromanica.ro

Acesta ĭera părintele Isaĭa Duhu, născut în satul Cogeasca veche, din județul Iași.

Patru pereți străinĭ, afumați și îmbrăcați cu rogojinĭ; teancurĭ de traftoloage grecești, latinești, bulgărești, franțuzești, rusești și romînești pline de painjenĭ și aruncate în neregulă prin cele unghere, un lighean de lut cu ibric, pentru spalat, în mijlocul odăĭeĭ, apărie pe jos, gunoĭŭ și gîndacĭ fojgăind în toate părțile, o pîne uscată pe masă și un motan ghemuit după sobă ĭera toată averea Sfințieĭ-sale.

Mare de inimă, ĭar de gură și maĭ mare, părintele Duhu nu se învrednicise de o vĭață maĭ bună; dar se vede că nicĭ poftea ĭel una așa, de vreme ce nu-șĭ astîmpăra gura cătră mai marii seĭ, măcar să-l fi picat ca lumînarea.

De copil, în seminarul Socola, unde-a învățat carte—maĭ mult singur de cît de la profesorĭ—îșĭ punea degetele pe o peatră și le bătea cu alta, de cĭudă că nu scriea frumos; se lovea cu pumnul peste cap, cînd vedea că nicĭ dascălul nu putea să-ĭ tălmăcească bine ceva, și vaĭ de școlariĭ care-l sminteaŭ de la învățătură!

Așa fiind ĭel, ci-că unul dintre călugariĭ Socoleĭ a zis că ĭe bun de călugăr, numindu-l

www.dacoromanica.ro

«Duh dĭavolesc», și de unde pînă unde, l-a și călugărit și Duhu i-a rămas numele. Ĭară ĭel Isaiĭa Teodorescu se iscălea. Și din școlar, profesor a ajuns la Socola; și duh din duhul seŭ a dat școlarilor seĭ o bucată de vreme. Dar puricĭ mulțĭ nu făcea ĭel într-un loc, Doamne ferește; cicĭ ĭera duh neastîmpărat și neîmpăcat chĭar cu sine însuș. Nicĭ lacom de avere, nicĭ de cinurĭ; mulțămit cu cît avea, cu cît n-avea, cînd te mĭerĭ ce nu-ĭ venea la socoteală, ĭe-țĭ popa desagiĭ și toĭagul și pe icĭ ți-e drumul. Vorba ceĭa: «Geasta cu trepădatele că nu-s departe satele».

Aci ĭera la Socola, aci în Iași, aci la mănăstirea și în Tîrgul-Neamțuluĭ profesor, de unde cutriera munțiĭ, în sudoarea frunțiĭ, și maĭ la tot pasul cînta:

„Ruinata cetățuie ce acopere acel munte
„Și de unde ochĭul vede lucrurĭ multe;

Apoĭ,

„Pe o stîncă neagră într-un vechĭŭ castel
„Unde curge-n vale un riŭ mititel,"

Ĭar la urma urmelor:

„Păsere galbenă-n cĭoc
„Rĕŭ mĭ-aĭ cîntat de noroc"!...

www.dacoromanica.ro

Şi tot aşa şi ĭar aşa, pînă i-se făcea vĭaţa neagră şi aicĭ, ş-apoĭ ĭar se întorcea la Iaşĭ, îndrăgindu-ĭ pentru o bucată de vreme.

Duh neastîmpărat şi cutezător, în predicele sale de pe amvoanele bisericelor, înţepa ca vespea, zicînd:

— Eliseĭ a curăţit de lepră pe Neeman Sirĭanul, trimiţîndu-l să se scalde în rîul Iordanuluĭ. Ĭară ĭeu vă trimit la Căcaĭna *), ca să vă curăţiţĭ de lepra ignoranţeĭ şi a trîndăvieĭ.

— Odată ĭera o floare numită ruşinea fetelor, foarte rîspîndită în ţară la noĭ; dar de cînd aŭ luat «mîrşavele **) de modă» locul gospodinelor romînce, această floare a început a dispărea din grădinile şi ţarinile noastre.

— Cine are urechi de auzit, să audă!

Ĭar pe ceĭ slugarnicĭ, mîndri şi lucsoşĭ îĭ arăta cu degetul, zicînd:

— Făţarnice, a zis Hristos: curăţă maĭ întăĭ partea cea din lăuntru a paharuluĭ şi a bliduluĭ, ca să fie şi cea din afară curată.

Şi cîte şi maĭ cîte, publicate prin jurnalul

*) Mic rĭuşor din Iaşi, care se varsă în Bahluĭ

**) Marşandele.

www.dacoromanica.ro

«Predicatorul Moraluluĭ Evanghelic», redactat de dînsul pînă i-a luat Chirĭarhia puterea de predicator. Dar părintele Duhu nu i-a tors mă-sa pe limbă.

Odată slujind un episcop oare-care de hramul bisericeĭ la Buna-Vestire din Iaşĭ, părintele Duhu întră în biserică, se închină rar pe la icoane, şi cum ĭera multă lume adunată şi episcopul sta în strana arhierească, îmbrăcat pompos şi cu mitra pe cap, părintele Duhu se opreşte în faţă-ĭ şi zice în gura mare, clătinînd din cap:

— Dragul mameĭ Cînilic,.... bine-ţĭ şede Mitropolit;.... unde-ĭ neneacă-ta să te vadă! apoĭ oftînd adînc, maĭ adaugă: «cînd veţĭ vedea uricĭunea pustiiriĭ stînd la locul unde nu se cade să steĭe, să ştiţĭ că aproape ĭeste sfîrşitul, a zis Hristos».

După aceĭa se trage cu dispreţ din faţa episcopuluĭ, şi ĭeşind din biserică îşĭ caută de drum.

Ĭară ceĭlalţĭ popĭ, înlemniţĭ cu mînile la pĭept,... cît pe ce să cadă ameţiţĭ din picĭoare, de frică şi de ruşinea arhipăstoruluĭ.

Nu tîrziŭ după aceasta, Mitropolitul face pe

www.dacoromanica.ro

părintele Duhu arhimandrit cu mitră ; adică îĭ dă voĭe să poarte straĭe de miĭ de leĭ, fără să aĭbă cu ce să și-le cumpere.

Și, părintele Isaiĭea, în loc să umble morțiș, ca alțĭ popĭ, după cerșitorit, luînd și de pe viŭ și de pe mort, să aĭbă cu ce se împopoțona, ĭel, dimpotrivă, zicea că ĭeste de altă părere, și anume: «De cît să daĭ de pomană la calicĭ Sîmbătă, maĭ bine—ceva de băut mahmurilor, Marța» ..... (sic).

Odată, chemînd epitropul uneĭ bisericĭ maĭ sărăcuțe pe părintele Duhu să slujescă de hram, Sfinția-sa și-a atîrnat la pĭept o cruce mare de lemn, legată cu sfoară groasă, de cînepă, zicînd :

— Ĭartă-mă, Doamne, că te-am spînzurat cu ață, neavînd lanț de aur nicĭ de argint, cu care te zpînzură maĭ mariĭ meĭ, Archiereiĭ ....

La mănăstirea Neamțuluĭ, stînd adesea orĭ de vorbă cu starițul Naftanail, părintele Duhu îĭ zicea, șfichiuindu-l: că, Rușiĭ din această lavră romînească s-aŭ puĭezit, ca și holera adusă în Moldova pe cozile caĭlor ruseștĭ la 1828. Starițul ne maĭ putîndu-ĭ sta împotrivă, zicea de la o vreme: Hăĭ pacam, părinte Isaiĭa cin-

www.dacoromanica.ro

stindu-l cu rachiŭ îndulcit cu mĭere, pahar după pahar, pînă ce părintele Duhu spunea:

Lasă-mă în pace cuvĭoase, că se învîrteşte lumea cu mine de-atîta aghĭazmă rusască; maĭ bine să nu ne împăcăm. Şi începea a-ĭ cînta irmosul următoriŭ, pe glas al doilea:

— Umblat-aŭ Israil prin valul cel învăluit, c-un ulcĭor legat de gît, şi c-un curcan fript, că s-a proslăvit. Apoĭ — antifoanele beţivilor, pe glas al patrulea:

— Din tinereţele mele, multe oale şi ulcele se lupta cu mine; dar maĭ multe păhărele, cîte stele sînt pe ceriŭ....

„Ploscuţa mea ĭubit vas,
Pasere cu dulce glas;
Ĭeŭ la gură te rădic,
Tu îmĭ cînţĭ, coglic! coglic!
Şi nu mă ndur să te las,
Cîcĭ mĕ plesneştĭ tot în nas“.....

— Vaĭ sărace poloboace, de te-aĭ face maĭ încoace; să ne strîngem vr-o cîţĭ-va, noĭ spre mîntuirea ta.

— Ş-om maĭ veni vr-o doĭ, treĭ şi ţĭ-om pune un căpătăĭŭ.

— Ş-om aduce-un popă Rus şi te-a da cu fundu-n sus.

www.dacoromanica.ro

Unuĭ arhimandrit grec, ce blagoslovea pe diacon la slujbă : «Să îndrepteze Domnul paşiĭ luĭ spre tot lucrul bun», părintele Duhu îĭ zise:

— Ba maĭ bine să îndrepteze Domnul paşiĭ voştri peste Dunărea, cuvĭoşilor, că destul ne-aţĭ pîngărit biserica şi neamul cu smeritele voastre blagosloveniĭ.

Profesoruluĭ Columb de la Liceŭ, care zise odată părinteluĭ Isaĭa «Buna dimineaţa, Duhule! ĭel îĭ respunse :

— Mulţămesc, cadavrule! Şi cred că aĭ la ştiinţă că cuvintele: popă şi profesor se încep cu pocoĭŭ, ca şi substantivul, porcule.

Popilor de mir, pe care îĭ numea Haldeĭ, le cînta antifoanele următoare :

— Diaconiĭ şi cu pochiĭ, de trejĭ ce sînt, deabĭa vĕd cu ochiĭ.

Ĭar mamelor preutese beţia din cap nu le maĭ ĭese.

Şi cîte ponturĭ şi ponosurĭ nu da dintr-însul, de-ĭ ĭera şi luĭ lehamete cîte odată să se maĭ întîlnească cu cine-va şi să-l maĭ stîrnească la vorbă.

Odată ĭeşind supărat de la Mitropolie, îl întîlneşte părintele Arbore de la Bîrnovski, şi-l întreabă :

www.dacoromanica.ro

— De unde vii, părinte Isaie?

— Nu știu.

— Cum așa, de nu știi nici de unde vii, nici încotro te duci?

— Iată cum, respunse părintele Duhu: cînd ieram băiet, stupeam în palma stîngă, apoi trînteam cu muchea palmei celeilalte în stupit și în care parte sărea iel, într-acolo apucam și ieu.

— Și acum tot așa faci, întrebă părintele Arbore?

— Tot, batăr să crăpe dracul.

— Dar dacă din întîmplare ar sări stupitul în spre Golia *), cum ți-s-ar părea? . . .

— Dar știi că m-ai ars, haideule, zise părintele Duhu, luîndu-și tîlpășița, Dunăre de mănios.

La cea din urmă, stringînd părintele Duhu para cîte para, și-a comisionat cărți spiritiste și cetindu-le, ci-că a zis cătră oare-cine:

— Aceste cărți încăpînd pe mîna unor șar-

*) Biserica din Iași, în ograda căreia se află și casa de nebuni.

www.dacoromanica.ro

latanĭ ignoranţĭ, aĭ să auzĭ vorbindu-se, că fac minunĭ ca Sfinţiĭ.

Şi sfînt să fie rostul părinteluĭ Duhu, căcĭ tocmaĭ aşa s'a întîmplat.

Într-una din zile neavînd ĭel cu ce să-şĭ cumpere pîne, le-a luat cu vravul şi le-a vîndut directoraşuluĭ uneĭ şcoale primare, cu te mĭerĭ ce. Şi deatuncĭ începutul Spiritiştilor în Iaşĭ. Deatuncĭ Grigore Nazĭanzul, Efrem Sirul, Solomon înţeleptul şi alţĭ răposaţĭ de veacurĭ nu se maĭ pot liniştĭ în morminte; întrebare peste întrebare li se face. Ş-apoĭ ĭa să nu respundă, că dracu-ĭ a lor pe şepte anĭ.

Auzind părintele Duhu că s'a făcut svon prin Iaşĭ despre nişte năsdrăvănĭĭ ca aceste, ci-că s'a luat Sfinţia sa pe gînduri zicînd:

— Vaĭ de cel ce se sminteşte, dar maĭ vaĭ de cel prin care vine sminteala!

Şi poate că din această pricină bolnăvindu-se greŭ, şĭ-a dat duhul, tocmaĭ cînd ajunsese îngrijitor la Biserica Nicorita din Tataraşĭ; de unde aproape fiindu-ĭ ţinterimul Eternitatea, şĭ-a luat acolo casă de vecĭ—fie-ĭ ţărna uşoară—şi deatuncĭ ca maĭ ba să-l vadă cine-va bădădăind pe uliţile Iaşilor.

www.dacoromanica.ro

II. Cinci pîni

Doi oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoreau odată, vara, pe un drum. Unul avea în traista sa trei pîni și celelalt două pîni. De la o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiți pletoase, lîngă o fîntînă cu cîutură, scoate fie-care pînile ce avea și se pun să mănînce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mîncare. Tocmai cînd scoaseră pînile din traiste, iaca un al treilea drumeț necunoscut îi ajunge din urmă, se oprește lîngă dînșii dîndu-le ziua bună; apoi se roagă să-i deie și lui ceva de mîncare, căci ie tare flămînd și n-are nimic merinde la dînsul, nici de unde cumpăra.

— Poftim, om bun, de-i ospăta împreună cu noi, ziseră cei doi drumeți călătorului străin; căci, mila Domnului! unde mănîncă doi, mai

www.dacoromanica.ro

poate mînca și un al treilea. Călătorul străin, flămînd cum ĭera, ne maĭ așteptînd multă poftire, se așază jos lîngă ceĭ doĭ și încep a mînca cu toțiĭ la pîne goală și a be apă rece din fîntînă, cîcĭ altă udătură nu aveaŭ. Și mănîncă ĭeĭ la un loc tustreĭ, și mănîncă, pînă ce gătesc de mîncat toate cele cincĭ pînĭ, de par-că n-ar maĭ fi fost.

După ce aŭ mîntuit de mîncat, călătorul străin scoate cincĭ leĭ din pungă și-ĭ dă, din întîmplare, celuĭ ce avusese treĭ pînĭ, zicînd:

— Primiți, vă rog, oamenĭ bunĭ, această mică mulțămită de la mine, pentru-că mĭ-ațĭ dat de-mîncare la nevoĭe; veți cinsti maĭ încolo cîte un pahar de vin, saŭ veți face cu banĭĭ ce veți poști Nu sînt vrednic să vă mulțumesc de binele ce mĭ-ațĭ făcut, cîcĭ nu vedeam lumea înaintea ochilor, de flămînd ce ĭeram.

Ceĭ doĭ nu prea voĭaŭ să primească, dar după multă stăruință din partea celuĭ al treilea aŭ primit. De la o vreme, călătorul străin și-a luat zioa bună de la ceĭ doĭ, și apoĭ și-a căutat de drum. Ceĭlalțĭ maĭ rămîn oleacă sub răchită la umbră, să odihnească bucatele. Și din vorbă în vorbă, cel ce avuse treĭ pînĭ, dă doĭ leĭ celuĭ cu două pînĭ, zicînd:

www.dacoromanica.ro

— Ține, frate, partea dumitale și fă ce vrei cu dînsa. Ai avut două pîni întregi, doi lei ți-se cuvin. Și mie îmi opresc trei lei, fiind c-am avut trei pîni întregi și tot ca ale tale de mari, după cum știi.

— Cum așa, zise celalalt cu despreț; pentru ce numai doi lei, și nu doi și jumătate, partea dreaptă, ce ni se cuvine fie-căruia? Omul putea să nu ne deie nimic, și atunci cum remînea?

— Cum să rămîie, zise cel cu trei pîni; atunci aș fi avut ieu pomană pentru partea ce mi se cuvine de la trei pîni, iar tu—de la două, și pace bună. Acum însă, noi am mîncat degeaba, și banii pentru pîne îi avem în pungă cu prisos: ieu trei lei și tu doi lei; fie-care după numărul pînilor ce am avut. Mai dreaptă împărțeală decît aceasta nu cred că se mai poate nici la Dumnezeu Sfîntul.

— Ba nu, prietene, zise cel cu două pîni; ieu nu mă țin că mi-ai făcut partea dreaptă. Haide să ne judecăm și cum a zice judecata, așa să rămîie.

— Haide și la judecată, zise celalalt, dacă nu te mulțămești; cred că și judecata are să-mi găsească dreptate, de și nu m-am tărît prin judecăți, de cînd sînt.

www.dacoromanica.ro

Şi aşa, pornesc ĭeĭ la drum, cu hotărîrea să se judece. Şi cum ajung într-un loc, unde ĭera judecătorie, se înfăţoşează înaintea judecătorului şi încep a spune împrejurarea din capăt, pe rînd fie-care: cum a venit întîmplarea, de aŭ călătorit împreună; de aŭ stat la masă împreună; cîte pînĭ a avut fie-care; cum a mîncat drumeţul cel străin la masa lor, deopotrivă cu dînşiĭ; cum le-a dat eincĭ leĭ, drept mulţămită şi cum cel cu treĭ pînĭ a găsit cu cale să-ĭ împartă.

Judecătorul, după ce-ĭ ascultă pe amîndoĭ cu luarea aminte, zise celuĭ cu două pînĭ:

— Şi nu ĭeştĭ mulţămit cu împărţeala ce s-a făcut, omule?

— Nu, domnule judecător, zise nemulţămitul; noĭ n-am avut de gînd să luăm plată de la drumeţul străin pentru mîncarea ce i-am dat; dar dac-a venit întîmplarea de-aşa, apoĭ trebuĭe să împărţim drept în două ceĭa ce ne-a dăruit oaspetele nostru; aşa cred ĭeŭ c-ar fi cu cale cînd ĭe vorba de dreptate.

— Dacă ĭe vorba de dreptate, zise judecătorul, apoĭ fă bine de înapoĭeşte un leŭ istuĭalalt, care, spuĭ, c-a avut treĭ pînĭ.

www.dacoromanica.ro

— De asta chĭar mă cuprinde mirare, domnule judecător, zise nemulţămitul cu îndrăsneală; ĭeŭ am venit înaintea judecăţeĭ să capăt dreptate, şi văd că dumneta, care ştiĭ legile, maĭ răŭ mă acufunzĭ. De-a fi să fie tot aşa şi judecata înaintea luĭ Dumnezeŭ, apoĭ vaĭ de lume!

— Aşa ţi-se pare dumitale, zise judecătorul liniştit; dar ĭa să vezĭ că nu-ĭ aşa. Aĭ avut dumneta două pînĭ?

— Da, domnule judecător; două am avut.

— Tovarăşul dumitale avut-a treĭ pînĭ?

— Da, domnule judecător; treĭ a avut.

— Udătură ceva avut-aţĭ vre unul?

— Nimic domnule judecător; numaĭ pîne goală şi apă rece din fintînă, fie de sufletul cuĭ a făcut-o, acolo în calea trecătorilor.

— Dinĭoarea, par-că singur mĭ-aĭ spus, zise judecătorul, că aţĭ mîncat toţĭ tot ca unul de mult; aşa ĭeste?

— Aşa ĭeste, domnule judecător.

— Acum, ĭa să statornicim rînduĭala următoare, ca să se poată şti hotărît, care cîtă pîne a mîncat: să zicem, că s-a tăĭat fie-care pîne în cîte treĭ bucăţĭ deopotrivă de marĭ; cîte bucăţĭ aĭ fi avut dumneta, care spuĭ că avuşĭ două pînĭ?

www.dacoromanica.ro

— Șese bucăți aș fi avut, domnule judecător.

— Dar tovarășul dumitale, care spui că avu trei pîni?

— Nouă bucăți ar fi avut, domnule judecător.

— Acum, cîte fac la un loc: șese bucăți și cu nouă bucăți?

— Cincisprezece bucăți, domnule judecător.

— Cîți oameni ați mîncat aceste cincisprezece bucăți de pîne?

— Trei oameni, domnule judecător.

— Bun! Cîte-cîte bucăți vin de fie-care om?

— Cîte cinci bucăți, domnule judecător.

— Acum, ți-i minte, cîte bucăți ai fi avut dumneta?

— Șese bucăți, domnule judecător.

— Dar de mîncat, cîte ai mîncat dumneta?

— Cinci bucăți, domnule judecător.

— Și cîte ți-au mai remas de întrecut?

— O singură bucată, domnule judecător.

— Acum să stăm aicî, în ceia ce te privește pe dumneta, și să luăm pe istalalt la rînd: Ți-i minte, cîte bucăți de pâne ar fi avut tovarășul dumitale?

— Nouă bucăți, domnule judecător.

— Și cîte a mîncat ĭel de toate?

— Cinci bucăți, ca și mine, domnule judecător.

www.dacoromanica.ro

— Dar de întrecut cîte i-aŭ mai remas?

— Patru bucăţi, domnule judecător.

— Bun! ĭa acuş avem să ne înţelegem cît se poate de bine. Vra să zică, dumneta aĭ avut numaĭ o bucată de întrecut, ĭar tovarăşul dumitale, patru bucăţi; acum, o bucată de pîne rămasă de la dumneta şi cu patru bucăţi de la istalalt, fac la un loc cincĭ bucăţi?

— Taman cincĭ, domnule judecător.

— Ĭeste adevărat că aceste cincĭ bucăţi de pîne le-a mîncat oaspetele dumnevoastră, care spuĭ că v-a dat cincĭ leĭ drept mulţămită?

— Adevărăt ieste, domnule judecător.

— Aşa dar, dumitale ţi se cuvine numaĭ un leŭ, fiind-că numaĭ o bucată de pîne aĭ avut de întrecut; şi aceasta, ca şi cum aĭ fi avut-o de vînzare; de oare-ce aţĭ primit banĭ de la oaspetele dumnevoastră. Ĭar tovarăşuluĭ dumitale i-se cuvin patru leĭ, fiind-că patru bucăţi de pîne a avut de întrecut. Acum dară, fă bine de înapoĭeşte un leŭ tovarăşuluĭ dumitale. Şi dacă te crezĭ nedreptăţit, du-te şi la Dumnezeŭ şi las dacă ţĭ a face şi ĭel judecata maĭ dreaptă decît aceasta.

Cel cu două pînĭ văzînd că nu maĭ are în-

www.dacoromanica.ro

cotro șovăi, inapoĭește un leŭ tovarășuluĭ seŭ, cam cu părere de reŭ, și pleacă rușinat!

Cel cu treĭ pănĭ însă, uĭmit de așa judecată mulțămește judecătoruluĭ, și apoĭ ĭese, zicînd cu mirare:

— Dac-ar fi pretutindene tot asemene judecătorĭ, ce nu ĭubesc a li cînta cucul din față,.... ceĭ ce n-aŭ dreptate, n-ar maĭ năzui în vecĭ și în pururea la judecată.

Corcĭogarĭĭ, porecliță și apărătorĭ, ne maĭ avînd chip de traĭŭ, numaĭ din mincĭunĭ, saŭ s-ar apuca de muncă, saŭ ar trebui, în toată vĭața lor, să tragă pe dracul de coadă. . . .

Ĭar socĭetatea bună ar remănea nebîntuită.

www.dacoromanica.ro

III. Ioan Roată și Vodă Cuza

Între țeraniĭ fruntași carĭ aŭ luat parte împreună cu boĭeriĭ, cu Episcopiĭ și cu Mitropolitul țereĭ la «Divanul Adhoc» din Moldova, în 1857, ĭera și moș Ioan Roată, om cinstit și cuviincĭos, cum sînt maĭ toțĭ țeraniĭ romînĭ de pretutindene. — Numaĭ atîta, că moș Roată, după cîte văzuse și după cîte pățise ĭel în vĭața sa, nu prea punea temeĭŭ pe vorbele boĭerești, și avea gădilicĭŭ la limbă; adecă, spunea omuluĭ verde în ochĭ, fie cine-a fi, cînd îl scormolĭa ceva la inimă.—Așa ĭe țeranul: nu prea știe multe. Și moș Ioan Roată fiind țeran, cum v-am spus, deși seînvrednicise a fi acum pintre boĭerĭ, nu avea ascunzătorĭ în sufletul seŭ.

În «Divanul Adhoc» din Moldova, ĭeraŭ boĭerĭ de toată mîna: și maĭ marĭ și maĭ micĭ; și maĭ bătrînĭ și maĭ tinerĭ; și maĭ învățațĭ și

www.dacoromanica.ro

mai neînvățați, cum îi apucase tîmpul.—Între aceștĭ din urmă, ĭeraŭ de-al de bătrînul Alecu Forescu, poreclit și Tololoĭŭ. Grigore Cuza, și alțĭ cîțĭ-va de al-de-aceștĭa carĭ, țiindu-se de obiceĭurile strămoșești, în toate sărbătorile ascultaŭ cu evlavie slujba bisericească de la început pănă la sfîrșit, cîntînd și cetind la strană deavalma cu dascaliĭ și preuțiĭ bisericeĭ; ĭar la zile marĭ, ca să li ticnească veselia, împărțiaŭ bucățica de pîne cu orfaniĭ, cu văduvele și cu alțĭ nevoieșĭ, cum apucase din părinți.—Atîta-ĭ ajungea capul, atîta făceaŭ și ĭeĭ pe vremea lor, Dumnezeŭ să-ĭ ĭerte și să ĭ odihnească, unde-or fi acolo, că bune inimĭ aveaŭ.

Dar să ne întoarcem ĭar la «Divanul Adhoc». Aicĭ, ca în toate adunările de felul acestora se făcea vorbă multă; și ĭera lucru firesc să se facă, fiind luptă între *timpul de față* cu *cel trecut* pentru cea mai dreaptă cauză a neamuluĭ românesc: «Unirea» sfînta Unire!

Boĭerii ceĭ mai tinerĭ, crescuți de micĭ în streinătate numaĭ cu franțuzască și nemțască, ĭeraŭ cărtitorĭ asupra *trecutului*, și ceĭ mai guralivĭ totodată. Vorba, portul și apucăturile bătrînești nu li mai venea la socoteală. Și din

www.dacoromanica.ro

această pricină, unia, în aprinderea lor, numĭaŭ pe ceĭ bătrînĭ: «*ruginĭ învechiţĭ, işlicarĭ, strigoĭ*», şi cîte li-maĭ venía în minte după cum li ĭera şi creşterea; dă, învăţaţĭ nu-s? . . . .

Nu-ĭ vorbă, că şi nătîngia unor bătrînĭ ĭera mare. Une-orĭ, cînd se mînĭaŭ, dădĭaŭ şi ĭeĭ tinerilor cîte-un ibrişin pe la nas, numindu-ĭ: «*bonjurişţĭ, duĭelgiĭ, pantalonarĭĭ, oamenĭ smintiţĭ la minte* şi *cîocoĭ înfumuraţĭ; lepădaţĭ de lege, stricătorĭ de limbă* şi de *obiceĭurĭ*.—În aşa împuncisare de ideĭ se aflaŭ boĭerĭĭ bătrînĭ cu tineritul din «Divanul Adhoc» al Moldoveĭ. —Cu toate că, şi unĭĭ şi alţĭĭ ĭeraŭ pentru «Unire». Numaĭ atîta, că bătrănĭĭ voĭaŭ «Unire» cu *tocmală*, ĭar tinerĭĭ «Unire» fără *socoteală*, cum s'a şi făcut.

Toate ca toatele, dar mare luptă avea unĭa dintre boĭerĭĭ tinerĭ cu cuconul Alecu Forăscu; care, una două, ĭĭ tolocănĭa mustrîndu-ĭ:

Ba că «nu vorbesc drept româneşte, cum vorbĭaŭ părinţiĭ lor, ci aŭ corchezit graĭul strămoşesc, de nu-ĭ maĭ înţelege nimene»; ba că «face omul cu cine-va o tovărăşie cît de mică, şi tot urmează învoĭala între părţĭ; ĭar nu aşa cu ochiĭ închişĭ; căcĭ dacă n-aĭ *carte*, n-aĭ

www.dacoromanica.ro

parte, scurtă socoteală»; ba că «de cînd cu *streinătatea*, v-aţĭ înstrăinat şi legea şi limba şi inima şi chĭar dragostea sătenilor; şi după nepăsarea şi risipa ce o facem, svîrlind banul pe lucrurĭ de nimica, puţin maĭ avem de înstrăinat; şi nu-ĭ departe vremea aceĭa, pe cît văd ĭeŭ».—Întrebaţĭ pe bĭeţiĭ nemernicĭ de sătenĭ, să spuĭe ĭeĭ, dacă maĭ cunosc cine le ĭe stăpîn. Aŭ remas ca niște cînĭ aĭ nimănuĭ, sărmaniĭ oameniĭ! Cine se scoală maĭ de dimineaţă, acela ĭe maĭ mare în sat la ĭeĭ, de-ĭ horopsește şi-ĭ ţuhăĭește maĭ reŭ de cît pe vite! *Ciocoismul* şi *străinii* să trăĭască, şi las pe dînşiĭ, că ne scot ĭeĭ la covrigĭ;» ba că «vaĭ de ţara care ajunge s-o puĭe copiiĭ la cale»; ba că «vorbă multă, sărăcia omuluĭ»; şi, dacă li-ĭ treaba de-aşa, facă ĭeĭ ce-orĭ şti, că ĭel maĭ bine se duce a casă, că-ĭ plouă caiĭ în spate şi-i staŭ vitele cu dinţiĭ la stele, din pricina slugilor; cărora puţin li pasă de munca stăpânuluĭ». — Şi cîte şi maĭ cîte năsdrăvăniĭ de al de-aceste.... Las pe bătrînĭ să te descînte şi să te judece ĭeĭ în legea lor, că nu-ţĭ maĭ trebuĭe alt popă....

Şi ĭaca aşa cu de al-de cuconul Alecu Forĕscu.

www.dacoromanica.ro

Acum vine alta la rînd:

Într-una din zile, cum vorbĭa frumos un boĭeriŭ dintre ceĭ tinerĭ, ĭaca și moș Ioan Roată sare cu gura:

— Aveți bunătatea de vorbiți maĭ moldovenește, cucoane, să ne dumerim și noĭ; căcĭ ĭeŭ unul, drept vă spun, că nu pricep nimica, păcatele mele! — Un oare-care boĭeriŭ întimpină atuncĭ pe moș Roată, zicîndu-ĭ cu glas poruncitor și răutăcĭos:

— Dar ce nevoĭe mare ĭeste, să înțelegĭ tu mojicule! Tacă-țĭ lĭoarba, dac-aĭ venit aicĭ; c-apoĭ . . . întoarce-ne-vom noĭ a casă, și helbet! nu ț-a lua nime din spate, ce știŭ ĭeŭ. . . . . Auzĭ, obrăznicie?—Tu, cu opt zecĭ de miĭ de fălcĭ de moșie, și ĭel un ghĭorlan, c-un petec de pămînt, și uĭte, ce gură face alăturea cu mine!. .

Moș Roată, simțindu-se lovit pănă în suflet, respunde atuncĭ cu glas plîngător:

Dar bine, cucoane, dacă nu v-a fost cu plăcere să pricepem și noĭ cîte-ceva din cele ce spunețĭ dumnevoastră, de ce ne-ațĭ maĭ adus aicĭ, să vă bateți joc de noĭ?! Eĭ, cucoane, cucoane! puternic ĭeștĭ, megĭeșĭ îmĭ ĭeștĭ, ca răzeș ce mă găsesc, și știŭ bine că n-are să-mĭ

www.dacoromanica.ro

fie moale, cînd m-oiŭ întoarce a casă, unde mă aşteaptă nevoile. Dar să nu vă fie cu supărare, ia palmele aceste ţărăneşti ale noastre, străpunse de pălămidă şi pline de bătături, cum le vedeţi, vă ţin pe dumneavoastră de-atîta amar de vreme, şi vă fac de huzuriţi de bine; şi mai mult de cît atîta; orĭ-ce venetic, în ţara asta ieste oploşit de dumnevoastră, şi-l priviţi cu nepăsare cum ni suge sîngele, şi tăceţi şi-l îmbrăţoşaţi! Numai noi, vite de muncă, vă sîntem dragĭ ca sarea în ochĭ!... Din mojicĭ, din ghiorlanĭ şi din dobitocĭ nu ne maĭ scoateţi! Dumnezeŭ să ne ierte, şi să ne iertaţi şi dumnevoastră, cucoane, dar cu adevărat, aşa ieste; v-aţi deprins a lua focul totdeauna cu mănile noastre cele mojiceşti..., şi tot noi ceĭ vinovaţi!

Sînt să-ţi fie rostul, moş Ioane, că aĭ vorbit din durere, răspunse atuncĭ cuconul Alecu Forĕscu; şi sînt fericit, că staĭ alăturea cu mine. De cît un *bonjurist* c-o mînă de învăţătură, maĭ bine un ţăran cu un car de minte.

La aceste vorbe, mulţi dintre boierĭ s-aŭ simţit atinşi; cel cu pricina a remas ca opărit. Iar colonelul Alexandru Cuza a dat mîna prietenește cu moş Ioan Roată.

www.dacoromanica.ro

Însfîrșit, după multe desbateri furtunoase urmate în «Divanul Adhoc» s-a încuviințat «Unirea» și apoi Deputații s-au întors fie-care pe la vetrele lor.

Peste cîți-va ani după aceasta, trecînd Cuza-Vodă spre București, a poposit la Agîud, unde l-a întimpinat o mulțime de lume, ca pe-un Domnitor.

Pintre lumea ce se înghesuia, cu treabă fără treabă, iaca se zărește o hărtie fălfăind pe deasupra capetelor mulțimei, în vîrful unei prăjini. Cuza-Vodă înțelegînd că trebuie să fie vr-un suflet necăjit, face semn să-i se deschidă calea. Și cînd colo, un țăran bătrîn cade în genunchi dinaintea Domnitorului, sărutîndu-i mîna, cu lacrimele în ochi, și dîndu-i o hîrtie scrisă pe toate fețele.

He, he! moș Ioan Roată, prietenul și tovarășul meu cel vechiu din «Divanul Adhoc», lucru negîndit! Rădică-te moș Ioane, și spune fără sfială, ce durere ai? Ț-a făcut cine-va vr-un neajuns?

Moș Roată văzînd că după atâția ani de zile nu l-a uitat colonelul Alexandru Cuza, și că l-a primit cu atîta bunătate, a început

www.dacoromanica.ro

a plînge cu hohot și a-l ruga să-ĭ cetească hîrtia. Vodă fiind gata de plecare, și văzînd că hîrtia luĭ moș Roată cuprinde multă pologhie, zise cu blîndeță:

Spune, moș Ioane, din gură, ce ai de spus, că maĭ bine am să înțeleg. Atuncĭ moș Roată viĭndu-șĭ în sine, începe a se jălui cum urmează:

Luminarea Voastră,

De cînd cu păcatul cel de «Adhoc», n-am maĭ avut zi bună cu megĭeșul meŭ cel puternic, stăpînul uneĭ moșiĭ foarte marĭ, pe care-l cunoștĭ, Măria Ta. N-am gîndit, nenorocitul de mine, că dumnĭaluĭ, un boĭerĭŭ așa de mare, putred de bogat și cu învățătură, să-șĭ puie mintea cu unul ca mine, de la niște vorbe nesocotite ce le-am zis și ĭeŭ atuncĭ într-un necaz. Numaĭ Dumnezeŭ să-ĭ deie sănătate și bine, dar amarnic m-a lovit în avere și în cinste! Crede, Măria Ta, că nicĭ ĭeŭ n-am fost așa de săc între ceĭ de-o samă cu mine. Dar de cum am ajuns a casă, goană și prigoană pe capul mĭeŭ, din partea boĭerĭuluĭ, în tot felĭul:

Întîĭ și-ntîĭ, a pus înadins pe fecĭoriĭ boĭerești să-mĭ caute pricină, și să mă aducă la sapă de lemn; și aceștia, ca oamenĭ fără judecată și

www.dacoromanica.ro

pismași, făceaŭ toate chipurile, saŭ ĭeĭ deadreptul saŭ prin alțiĭ, cum să deĭe vitișoarele mele macar de-un pas pe moșia boĭerească; și apoĭ sub cuvînt că aŭ făcut stricăcĭune, să mi le poate ucide fără nicĭ o cruțare! Și astăzĭ împușcă-ĭ porciĭ; mîne vacile și boiĭ; poĭmîne căĭșoriĭ; în altă zi ĭe-ĭ oĭle dinapoĭ cu grămada și du-le la curte, îțĭ poțĭ închipui, Măria Ta, ce urgie grozavă ĭera pe capul mĭeŭ! Văzînd ĭeŭ de la o vreme că nu maĭ încetează cu jafurile, mĭ-am luat inima-n dinți, și m-am dus la boĭerĭŭ să mă jăluĭesc. Și boĭerul, în loc de un cuvînt bun, m-a scuĭpat drept în obraz, de față cu slugile sale și cu alțĭ oamenĭ ce se aflaŭ atuncĭ la curte; încît am crezut că a căzut cerĭul pe mine, de rușine! Ba încă m-a și amenințat, că, altă-dată, de mĭ-a maĭ călca picĭorul în ograda boĭerească, are să poruncească să mă întindă la scară și să mă bată cu bicĭul! Și cu rînduĭala asta, Măria Ta, în cîțĭ-va anĭ de zile m-aŭ calicit cu desăvîrșire, și mĭ-a rădicat și cinstea, care, pentru mine, a fost cel maĭ scump lucru!

Cuza-Vodă a stat neclintit, și s-a uĭtat țintă la moș Ioan Roată, cît a vorbit ĭel. Și cînd

www.dacoromanica.ro

a isprăvit vorba, Vodă i-a pus două fișicurĭ de napoleonĭ în mînă, zicîndu-ĭ cu bunătate: Ține moș Ioane, acest mic dar de la mine, și întîmpină-ți nevoĭa, de azĭ pe mîne, cum te a lumina Cel de Sus. Ĭar pe boĭerĭŭ, lasă-l în judecata luĭ Dumnezeŭ, căcĭ «Ĭel nu bate cu cĭomagul».

Luĭ moș Ioan Roată i-se umplu din noŭ ochiĭ de lacrămĭ, și sărutînd mîna luĭ Vodă, ca semn de mulțămire, zice oftînd:

Dar cu rușinea ce mĭ-a făcut, cum remîne, Măria Ta?!

Cu rușinea, ĭaca așa remîne, moș Ioane, zise Cuza-Vodă, sărutîndu-l și pe-un obraz și pe altul, în fața mulțimeĭ adunate acolo. Du-te și spune sătenilor dumitale, moș Ioane, că pe unde te-a scuĭpat boĭerĭul, te-a sărutat Domnitorul țereĭ și ț-a șters rușinea.

www.dacoromanica.ro

IV. Ioan Roată și Unirea

La 1857 pe cînd se fierbea Unirea în Iași, boierii moldoveni liberali, ca reposatul Costachi Hurmuzachi, Kogălniceanu și alții au găsit cu cale să chieme la adunare și cîți-va țărani fruntași, cîte unul din fie-care județ, spre a lua și ei parte la facerea acestui măreț și nobil act național. Cum au ajuns țăranii la Iași, boierii au pus mînă de la mînă, de i-au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel cu cheburi albe și cușme noue, de se miraŭ țăranii ce berechet i-a găsit. Apoi, se zice că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri, să li ție cuvînt, ca să-i facă a înțelege scopul chiemărei lor la Iași.

Oameni buni, știți pentru ce sînteți chiemați aici între noi, zise boierîul cu blîndeță.

Vom ști cucoane, dacă ni-ți spune, respunse cu sfială un țăran mai bătrîn, scîrpinîndu-se în cap.

www.dacoromanica.ro

Apoĭ ĭaca ce, oamenĭ bunĭ: de sute de anĭ două ţerĭ surorĭ, creştine şi megĭeşe, Moldova noastră şi Valahia saŭ Ţara Muntenească, de care poate-ţĭ fi auzit vorbindu-se, se sfîşie şi se mănîncă între dînsele spre cumplita urgie şi peire a neamuluĭ romînesc. Ţărĭ surorĭ şi creştine, am zis oamenĭ bunĭ; căcĭ precum ne închinăm noĭ Moldovenĭĭ, aşa se închină şi fraţiĭ noştriĭ din Valahia. Statura, vorba, hrana, îmbrăcămintea şi toate obiceĭurile cîte le avem noĭ, le-aŭ întocmaĭ şi fraţiĭ noştriĭ Muntenĭ. Ţărĭ megĭeşe, am zis, oamenĭ bunĭ; căcĭ numaĭ pîrăuaşul Milcov, ce trece pe la Focşanĭ, le desparte. Să-l săcăm dar dintr-o sorbire şi să facem sfînta unire, adecă înfrăţirea dorită de strămoşiĭ noştri, pe care ĭeĭ n aŭ putut s-o facă în împrejurările grele de pe atuncĭ. Ĭaca oamenĭ bunĭ ce treabă creştinească şi frumoasă avem de făcut. Numaĭ Dumnezeŭ să ne ajute! Înţeles-aţĭ, vă rog, pentru ce v-am chĭemat? Şi dacă aveţĭ ceva de zis, nu vă sfiiţĭ; spuneţĭ verde, moldoveneşte ca la niştе fraţĭ ce vă sîntem. Că deaceĭa ne-am adunat aicĭ, ca să ne luminăm uniĭ pe altiĭ şi Dumnezeŭ să ne lumineze pe toţĭ, cum a şti ĭel maĭ bine!

www.dacoromanica.ro

Înțelegem, cucoane, așa a fi, răspunseră cîți-va țărani mai rușinoși; că dă, dacă nu-ți știi dumnevoastră ce-i pe lume, noi țărănimea de la coarnele plugului, avem să știm ce-i bine și ce-i reŭ?

Ba ieŭ drept să vă spun, cucoane n-am înțeles, ci-că zise cu îndrăsneală, unul dintre țărani, anume Ioan Roată.

Ș-apoi chiar dacă ne-am pricepe și noi la cîte-ceva, cine se mai uită în gura noastră? Vorba ceia, cucoane: «Țăranul cînd merge, tropăiește și cînd vorbește, hodorogește», să ierte cinstită fața dumnevoastră. Ieŭ socot că treaba asta se putea face și fără de noi; că dă, noi știm a învărti sapa, coasa și secerea; dar dumnevoastră învărtiți condeiul și cînd vreți, știți a face din alb, negru și din negru, alb. . . . Dumnezeŭ v-a dăruit cu minte, ca să ne povățuiți și pre noi prostimea. . . .

Ba nu, oameni buni; s-a trecut vremea aceia, pe cînd numai boieriĭ făceaŭ totul în țara aceasta, ș-o storceaŭ după plac. Astăzi toți, de la Vlădică pînă la opincă, trebuie să luăm parte la nevoile și fericirea țăreĭ. Muncă si cîștig; datoriĭ și drepturi pentru toți deopo-

www.dacoromanica.ro

trivă. Li spuse boĭerĭul apoĭ despre originea Romînilor; cum și de cine aŭ fost ĭeĭ aduși pe aceste locurĭ; despre suferințele lor și cum aŭ ajuns a fi desbinați și împrăștieți prin alte țărĭ. Li dă ĭel pilde cîte și maĭ multe: cu smocul de nuĭele, cu taurii învrăjbiți și însfîrșit se silește bĭetul creștin din resputerĭ a-ĭ face să înțeleagă, care sînt roadele bine-făcătoare ale unireĭ; aducîndu-le aminte că tot «pentru unirea tuturor» se roagă și sfînta biserică în toate zilele, maĭ bine de 1850 de anĭ. Eĭ, oamenĭ bunĭ, cred că acum ațĭ priceput.

Priceput, cucoane, cît se poate de bine, respunseră maĭ toțĭ. Dumnezeŭ să vă ajute la cele bune.

Ba ĭeŭ tot nu, cucoane, respunse moș Ioan Roată.

Dumnezeŭ să mă ĭerte moș Ioane, dar dumneta, cum văd ĭeștĭ cam greŭ de cap; ĭa haĭdem în grădină, să vă fac a înțelege și maĭ bine. Moș Ioane, vezĭ colo în ogradă la mine bolovanul cel mare? Îl vedem, cucoane.— Ĭa fă bine, și adă-l aicĭ lîngă mine, zise boĭerĭul care ședea acum pe un jîlț în mijlocul țăranilor.

S-avem ĭertare, cucoane, n-am putea; că doar acolo-ĭ greutate, nu șagă.

www.dacoromanica.ro

Ĭa cĭarcă și vezĭ.

Moș Roată se duce și vre să rădice bolovanul, dar nu poate.

Ĭa du-te și dumneta moș Vasile, si dumneta bade Ilie și dumneta bade Pandelachi. Însfîrșit se duc ĭeĭ vr-o 3—4 țăranĭ, urnesc bolovanul din loc, îl rădică pe umere și-l aduc lîngă boĭerĭŭ.

Eĭ oamenĭ bunĭ? . . . S-a dus moș Ioan și n-a putut face treaba singur; dar cînd v-aț ĭ maĭ dus cîțĭ-va într-ajutor, treaba s-a făcut cu mare ușurință; greutatea n-a maĭ fost aceĭașĭ.

Povestea cînteculuĭ:

. . . . . .

„Unde-ĭ unul nu-ĭ putere
La nevoĭ și la durere;
Unde-s mulțĭ puterea crește
Și dușmanul nu sporește".

. . . . . .

Așa și cu unirea oamenĭ bunĭ; credeț ĭ dumnevoastră, că de-a ajuta Dumnezeŭ a se uni Moldova cu Valahia, avem să fim numaĭ atîțĭa? Fraț ĭĭ noștri din Transilvania, Bucovina, Basarabia și ceĭ de peste Dunărea, din Macedonia și de prin alte părț ĭ ale lumeĭ numaĭ să

www.dacoromanica.ro

ne vadă că trăim bine, și ței se vor uni cu noĭ și vom face împreună o țară mare, bogată și puternică, de n-ar maĭ îndrăsni dușmaniĭ în veciĭ vecilor a se lega de Romînĭ. D-apoĭ frațiĭ noștri de sînge: Franțujiĭ, Italienĭ, Spaniolii și Portugeziĭ ce așteaptă? La orĭ-ce întîmplare, Doamne ferește, staŭ gata să-șĭ verse sîngele pentru noĭ. . . .

Unirea face puterea oamenĭ buniĭ. Eĭ acum cred c-ațĭ înțeles și răs-înțeles.

Ba ieŭ unul, să ĭertațĭ dumnevoastră, cucoane, încă tot n-am înțeles, respunde moș Roată.

Cum se face asta moș Ioane? Maĭ bine ce v-am tălmăcit, și un copil putea să înțeleagă.

Maĭ așa, cucoane, respunseră ceĭlalțĭ.

Moș Ioane, zise acum boĭerĭul cam tulburat de multă obosală; ĭa spune d-ta în legea d-tale, cum aĭ înțeles, cum n-aĭ înțeles, de cînd se face atîta vorbă; să auzim și noĭ.

Dă cucoane, să nu vă fie cu supărare; dar de la vorbă și pînă la faptă ieste mare deosebire. . . . Dumnevoastră, ca fie-care boĭerĭŭ numaĭ nĭ-ațĭ poruncit să aducem bolovanul, dar n-ațĭ pus umărul împreună cu noĭ la adus, cum ni spuneațĭ dinĭoarea că deacum toțĭ aŭ

www.dacoromanica.ro

să ieie parte la sarcini, de la Vlădică, pînă la opincă. Bine-ar fi, dac-ar fi așa, cucoane; căci la războiŭ înapoi și la pomană năvală, parcă nu prea vine la socoteală....

Iar de la bolovanul d-voastră.... am înțeles așa: că pănă acum, noi țăranii am dus fiecare cîte-o peatră mai mare saŭ mai mică pe umere; însă acum sîntem chiemați a purta împreună, tot noi opinca, o stîncă pe umerele noastre... Să dea Domnul, cucoane, să fie alt-fel, că mie nu mi-a părea reŭ....

La aceste vorbe, țăranii ceialalți aŭ început a strînge din umere, a se uita lung unul la altul și a zice: Ia poate că și Roată al nostru să aibă dreptate.... Iar boieriul luîndu-i înainte cu glume, a înghițit gălușca și a tăcut molcum.

www.dacoromanica.ro

POEZII ORIGINALE ȘI CULESE

www.dacoromanica.ro

Poezii poporane

I.

Foaĭe verde de cucută
Drag mĭ-ĭe puĭul de pe luncă.
Cu drag vine și se culcă
Cucu cîntă se silește
Puĭu locul și-l gătește.
Puĭca din poartă-l privește
Puĭca plînge și-l jălește
Puĭul se călătorește
Te-am ĭubit de copilaș
Ș-acum te ducĭ și mă laș ĭ
Astăzĭ plec, mîne mă-ntorc
La pustĭul de noroc.
— De-ĭ maĭ zăbovi o lună
Mă găsești pe drum nebună
Da de-ĭ zăbovi un an
Mă găsești negru buștean.

www.dacoromanica.ro

II.

Frunzuliță Maghira
Mă miram puĭcă, miram,
Mă miram de ce slăbĭam :
Ĭeŭ nu slăbĭam de vr-un răŭ
Ci slăbĭam de dorul tăŭ.
Șapte văĭ ș-o vale adîncă,
P-aicĭ lupiĭ mă mănîncă.
Stăĭ lupe nu mă mînca,
Păn-o răsări luna
Să daŭ mîna cu puĭca ;
Pe lună că s-o întîlnesc
Treĭ vorbe ca să-ĭ vorbesc.
Ș-apoĭ să mă prăpădesc !

www.dacoromanica.ro

III.

Frunză verde ĭarba neagră
Am avut o puĭcă dragă
De dragă ce-mĭ ĭera dragă,
O purtam cu tasma neagră
Ş-o ţinem cu noaptea-ntreagă
Las să treacă să se ducă
Mi-ĭ urîtă vorba lungă
La Neamţu la mănîstire
La icoane să se-nchine.
Să se ducă să se sfinţască
De mine să se despărţască.
Ĭarbă neagră din grădină
Să ştiĭ puĭculiţă bine
Că ĭeŭ mă duc de la tine
Să rămîĭe pajiştea
Să vezĭ cum îĭ dragostea.
Dragostea de ĭată mare
Ca ſasola din caldare
Cînd îĭ puĭ un pumn de sare;
Ĭar dragostea de nevastă
Ca garoſa din ſereastă;
Dimineaţa înfloreşte
Peste zi se vesteješte.

www.dacoromanica.ro

IV.

Cît oĭŭ trăi să ĭubesc
Că de-oĭŭ muri putrezesc
Şi pămîntul creşte ĭarbă
Nimene nu maĭ mă-ntreabă
Ce puĭcuţă mĭ-a fost dragă!

www.dacoromanica.ro

V.

Cînd aĭ ştĭ şi te-aĭ pricepe
Dragostea de un-se-ncepe ;
De la ochĭ, de la sprîncene
De la buze subţirele
Muşcare-ar neĭcă din ĭele
Ca dintr-un fagur de mĭere.

www.dacoromanica.ro

VI.

Cuculeț de la pădure
Dute la puĭcă și-ĭ spune
Să nu se maĭ poarte bine
Çă mĭ-a rupt inimă-n mine;
Să se poarte maĭ vlăvĭoasă
Să-mĭ maĭ văd și ĭeu de casă.

www.dacoromanica.ro

VII.

Zup, zup, zup!
De-abĭa mĭ-o duc,
Şi mĭ-o duc cu meşteşug
Pe două roate de plug.
Joacă fată ce-ĭ juca
Du-te-acasă şi-ĭ mînca
Că ţ-a fript mă-ta mîţa
Şi ţ-a lasat codiţa.

www.dacoromanica.ro

VIII.

Femeĭa care ĭubește
Spală noaptea și cîrpește
Ĭară zĭua se primînește
Și tot la ĭubit gîndește.
Femeĭa care-ĭ urîtă
Șede tot posomorîtă
Haĭnele pe trup nu-ĭ vin
Oglinda-ĭ pune venin.
Ziua doarme din picĭoare
Noaptea zace de lungoare.
Bată-l focu de urît!
Urîtu-ĭ posomorît.
Femeĭa care-ĭ frumoasă
Nu-ĭ păcat s-o ții la casă
Noaptea-ĭ veselă ca luna
Și ĭubește ca nebuna
Ziua-ĭ dulce ca un soare
Și ĭubește păn-ce moare.

www.dacoromanica.ro

IX.

La crîşmuţa cea din deal
Vinu-ĭ bun şĭ oca-ĭ mare,
Crăşmăriţa slută tare,
Beŭ voĭniciĭ de călare.
La crîşmuţa cea din vale
Vinu-ĭ reŭ şi oca-ĭ mică,
Crîşmăriţa-ĭ frumuşică,
Beŭ voĭniciĭ de se strică.

www.dacoromanica.ro

X.

Bratu

Are Bratu treĭ feciorĭ
Cite treĭ sînt vînătorĭ;
Dar maĭ are, Bratu are
Pe Dobrica fată mare
Se primblă pe hat calare
Cu cozile pe spinare,
Împletite cu parale
Cunjurate de pistoale.
Frunzulița fraguluĭ
Sus în plaĭul munteluĭ
La tulpina faguluĭ
La umbrița braduluĭ
Șed fecioriĭ Bratuluĭ
Cu Niț-a Ploșcaruluĭ
Cu Manea Sălaruluĭ
Cu soră-sa Dobrița
Dar ieĭ tot bea și mînca
Ĭar Dobrica se culca
Și puțintel c-adormea
Și urît vis că visa.

www.dacoromanica.ro

Drept în picĭoare sărĭa
Şi din gură că grăĭa;
Valeŭ, Neĭco Stancĭule!
Voĭ beţĭ mări şi mîncaţĭ
Nicĭ-o grijă nu purtaţĭ.
Dar ieŭ neĭca mă culcaĭŭ
Puţintel că adormiĭŭ
Şi urit vis că visaĭŭ:
Neĭco pistoalele tale
Şedea-n cuĭŭ fără oţeale
Neĭco flintuliţa mea
Şedea-n cuĭŭ făr de vergea.
Nicĭ cuvînt nu săvîrşĭa
Potera că-ĭ cotropĭa
Căpitanul că grăĭa:
D-aleĭ Stance-al Bratuluĭ
Vreĭ tu mări să te daĭ
Saŭ la potera legat;
Orĭ de ea să fiĭ tăĭat?
Dar Stancĭu că mi-ĭ grăĭa:
Căpitan Bălăurean,
Nu sînt muĭere de sat
Să mă daŭ ţie legat
Ci-s voĭnic cu comanac
Îţĭ vedea ce-am să vă fac.

www.dacoromanica.ro

Dar soră-sa Dobrița
Ĭar din gură că grăĭa!
Tacĭ neĭcă nu zice așa
Că mi-ți răpuĭ vĭața
Ci ad-o-ncoa pe durda;
Pe durda-n mîna i-o da
Pravul cu poală-l turna
Gloanțele cu chivăra.
Ia de sirgu-ngenunchea
Și pe dreptul mĭ o punea
Odată c-o slobozĭa
Șapte-sprece doborĭa
Ceĭlalțĭ cîțĭ remănea
Pe toți greŭ că mĭ-ĭ rănĭa
Numaĭ căpitan scăpa
Dar ĭa din gură-ĭ grăĭa:
Căpitan Bălăurean
Tu du-te mări de spune
Tu mări, tu la Domnie
Să sloboadă pe maĭca
Pe maĭca și pe taĭca
Că-ĭ a prins puștăria.
Astepta ĭa ce-aștepta
Și văzînd că nu venĭa
Ia pe cal încăleca

www.dacoromanica.ro

Şi la Domnie pleca
La pîĭnar se abătea
Pîne că mi-şi tîrguĭa
Şi feliĭ că le tăĭa
La puşcărie mergea
Soriă icĭ, soriă colea
Şi un amnăraş scotea
Şi din ĭel că scăpăra
Şi foc puşcărieĭ da
Vinovaţiĭ toţĭ scăpa
Şi pîĭnea că lĭ-o împărţĭa.
Şi taĭcă-seŭ şi mă-sa
Din puşcărie scăpa.
Dar Bucureştĭu vedea
După dînsa se lua
Calul în loc îĭ opriă.
Şi pe dînsa o prindea
Şi la Domnie-o ducea ;
Un oŭ roş în par punea
Toţĭ Bucureştiĭ că da
Şi oul nu-l nemeriă
Dobrica că mi-ĭ priviă
Inima-ntrînsa fierbea
Pănă ce rîndu-ĭ veniă;
Ĭaca rîndul că-ĭ veniă,

www.dacoromanica.ro

Cînd odată slobozĭa,
Oul fărăme-l făcea
Pe ĭa o cotropĭa
La Domnie-o rădica;
Ĭa acolo că megea
Pĭeptul că și-l arata.
Domnia dac-o vedĭa,
Ĭertare că-ĭ dăruĭa,
Și la frați că se-ntorcĭa,
Iute ca o rîndunea.

www.dacoromanica.ro

POEZII PROPRII

www.dacoromanica.ro

I.

Olteniĭ în Iaşĭ

Ce resună? Ce s-aude?
Ce glas dulce romînesc?
Ce flăcăĭ ca bradul verde,
Ochiĭ noştri îĭ uĭmesc?
Sînt Olteni, scăparea noastră,
Bucuraţĭ-vă ieşeni!
Voĭ cu inima creştină,
Cumpăraţĭ de la Oltenĭ.

Oltul falnic prin copiĭ-şĭ
Zice Prutuluĭ scîrbit:
«Dulce frate, fiĭ în pace,
«Steaua ta a răsărit!...
La cel glas de mîngăĭere
Geme sufletu-n duşmanĭ.
Voĭ cu inimă creştină,
Nicĭ un ac de la Jidanĭ!

www.dacoromanica.ro

Mică ĭe lumina încă!
Dar credință-n cel de sus,
În părintele dreptățiĭ,
Și-ntunericu-ĭ răpus!
Soarele frumos luci-va....
Bucurați-vă ĭeșenĭ!
Voĭ cu inima creștină,
Cumpărați de la Oltenĭ!

Iasmele otrăvitoare,
Duhul reŭ și necurat,
Vaĭ! destul ne-aŭ supt puterea
Și vĭața ne-aŭ secat.
De pe ochiĭ voștri rupețĭ
Pînza-ntinsă de dușmanĭ!
Voĭ cu inima creștină,
Nicĭ un ac de la jidanĭ!

Fraților certe-se-ntre dînșiĭ,
Fiiĭ cu părinții lor!
Dar blăstăm cu foc s-ajungă
Pe acel cutezător,
Care fără de ĭubire
S-ar uĭta la ceĭ Muntenĭ!
Ascultați Romînĭ cuvîntu-mĭ!
Cumpărați de la Oltenĭ!

www.dacoromanica.ro

Şi atunci viaţa noastră
Precum rîul cristalin,
Se va scurge, limpezită
De otravă şi venin.
Morţii noştri n-or mai plînge
Sub călcăie de duşmani.
Sus dar inimile voastre!
Nici un ac de la Jidani!

www.dacoromanica.ro

II

«Cunoaşte-te pre tine însuţi»!

Cînd mă ĭa lumea-nnainte ....
Orĭ de prost orĭ de *cuminte* (?!) ...
Orĭ de bine orĭ de reŭ,
De asta habar n-am ĭeŭ:

De-mĭ zice—cu minte: ....
Lumea ştĭŭ—că minte!
De mă ĭa de bine
Nu mă simt în mine!
De mă ĭa de prost,
De cînd sînt, am fost.
De mă ĭa de reŭ,
Acela sînt ĭeŭ;
Cu tot neamul mĭeŭ.

www.dacoromanica.ro

III.

Frunzuleaua micșunele
Ia vezĭ lacrimile mele,
Cum se varsă cu durere,
Fără nicĭ-o mîngăĭere!
Și se varsă pentr-un puĭu,
Numele nu vreŭ să-ĭ spuĭu.
De l-oĭŭ spune l-oĭŭ răpune;
De-oĭŭ tăcea l-oĭŭ maĭ ave.
Sărmana inima mea
Maĭ bine s-ar fi topit
De cît m-aș fi despărțit
De-un puĭșor ce-am ĭubit!
Colo în vale la brad mare
Mîndrul codru să răsună
Drăgalaș, noaptea pe lună:
Ieste glasul puĭuluĭ
Ce-a zburat din cuibul luĭ.
Stă, copile, te oprește
Și oftînd la ĭel gîndește.

www.dacoromanica.ro

III.

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

ROSTIRI, ZICATORI, CUVINTE.

www.dacoromanica.ro

Rostiri, zicători, cuvinte.

Cele bune să s-adune
Cele rele să se spele.

* * *

Asta să n-o ponosăști
Și cu alta să te înoiești.

* * *

Chirotia.

* * *

Umblă în pogheazuri.

* * *

Să are de bine cu nevasta lui.

* * *

www.dacoromanica.ro

Să lipseşti de aicĭ, că acuş mi-ĭ că nu te-oĭ putea prinde şi ţĭ-oĭ face spinarea dobă şi pîntecele coastă.

* * *

Gura luĭ era clopot.

* * *

Da cum aĭ făcut de i-aĭ omorît? Cum să fac? Ia i-am toropit pe toţĭ de par-că n-aŭ maĭ fost viĭ de cînd îs eĭ.

* * *

Dă treĭ bice caluluĭ să sară treĭ munţĭ şi treĭ văĭ.

* * *

Ticălos bărbatul mieŭ
Iel munceşte şi ieŭ beŭ.

* * *

Basta-ĭ, de-acum s-a mîntuit.

www.dacoromanica.ro

* * *

Iel nu vorbĭa pleavă.

* * *

'Tă-te pîrdalnicul să te bată inimă, că tot aceĭa aĭ rămas!

* * *

Cĭoclej, hlujan.

* * *

Acuş te ſură sfîntul.

* * *

Treĭ zile trapădul şi un cĭas praznicul.

* * *

Mîncarea cam pe sponcĭ, dar apa mila Domnuluĭ.

* * *

Cu omul prost să nu aĭ a face nicĭ în clin nicĭ în mînecă.

www.dacoromanica.ro

* * *

Dar dișănțat (curĭoz, stranĭŭ) maĭ ĭești!

* * *

Hîlpav (lăcom).

* * *

Halaturĭ (cĭocane, unelte).

* * *

Par-că nu ĭeștĭ în toate simțirile.
Vine-ți în simțirĭ, Doamne ĭartă-mă!

* * *

Ăracan de mine (săracul de mine).

* * *

În toate zilele sînt sfinți, dar nopțile sînt ale noastre.

* * *

Varga luĭ Dumnezeŭ de aspru ce ĭera.

www.dacoromanica.ro

* * *

Cînd sufletul îți ĭeste gol și inima fără simțire, degeaba maĭ cauți pricină cu lumea din afară.

* * *

Hădărag.

* * *

Am fost ș-am văzut. Ierа și nu ĭera. A zis c-a veni-dacă n-a veni. Se vede c-a venit de n-a maĭ venit.

* * *

Zăbovnic (de la zăbavă, întîrzĭere).

* * *

A rîde cu încot (chicote).

* * *

Romînuluĭ îĭ greŭ pînă se apucă de treabă, că de lăsat îndată se lasă.

www.dacoromanica.ro

*
* *

L-a dat prin șperlă.

*
* *

Bobotind.

*
* *

Dator nu-s că nu-mĭ dă nimene pe datorie.
Beţiv nu-s că n-am ce be.
Bătăuș nu-s că toţĭ mă bat.

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

Amintiri din copilărie 1
Anecdote. I. Popa Duhu 133
II. Cinci pîni 143
III. Ioan Roată și Vodă Cuza 151
IV. Ioan Roată și Unirea . . 161
Poezii poporane 171
Poezii proprii 187
Cuvinte, rostiri 195

www.dacoromanica.ro